

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü

Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı

**FETHİYE'DE YAŞAYAN İNGİLİZLERİN TÜRKÇE
KULLANIMLARI VE TÜRKÇEYE YÖNELİK TUTUMLARI**

Ahmet ŞAHBAZ

Doktora Tezi

Ankara, 2018

FETHİYE'DE YAŞAYAN İNGİLİZLERİN TÜRKÇE KULLANIMLARI
VE TÜRKÇEYE YÖNELİK TUTUMLARI

Ahmet ŞAHBAZ

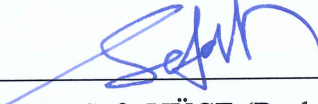
Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü
Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı

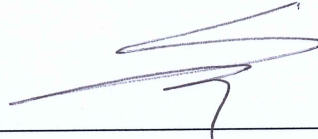
Doktora Tezi

Ankara, 2018

KABUL VE ONAY

Ahmet Şahbaz tarafından hazırlanan “ Fethiye’de Yaşayan İngilizlerin Türkçe Kullanımları ve Türkçeye Yönelik Tutumları ” başlıklı bu çalışma, 17/01/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Sefa YÜCE (Başkan)

Prof. Dr. Emine YILMAZ (Danışman)

Prof. Dr. Nurettin Demir

Doç. Dr. Mustafa Durmuş

Doç. Dr. Mustafa KURT

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Yunus KOÇ

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin ...3... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

25/01/2018

Ahmet ŞAHBAZ

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

- Tezimin tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir. (Bu seçenekle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etmeniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirirse bile, teziniz arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir.)
- Tezimin. ../../.... tarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum. (Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.)
- Tezimin 25/01/2021 tarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.
- Serbest Seçenek/Yazarın Seçimi

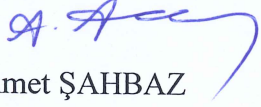
25/01/2018

Ahmet ŞAHBAZ

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Prof. Dr. Emine Yılmaz danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

25/01/2018

Ahmet ŞAHBAZ

TEŞEKKÜR

Öncelikle ve özellikle danışman hocam Prof. Dr. Emine Yılmaz'a tüm kalbimle teşekkür ederim. Tez boyunca desteğini, ilgisini, sabrını özellikle hoşgörüsünü hiç esirgemedi. Yapmış olduğu titiz ve hızlı geri bildirimler ve tez boyunca göstermiş olduğu tevazu en büyük motivasyon kaynağım oldu.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında doktora yapmam konusunda beni cesaretlendirip destekleyen hocam Prof. Dr. Ali Akar'a çok teşekkür ederim. Katkılarından dolayı Prof. Dr. Nurettin Demir ve Doç. Dr. Sefa Yüce'ye, çalıştığım bölgede yaşayan İngilizler ile ilk tanışmama vesile olan Fethiye'yi Tanıtma Vakfı Başkanı Dilek Dinçer Hanımefendi'ye, Fethiye'de beni yeni katılımcılar ile tanıştıran Jane'e ve çalışmadaki tüm katılımcılara da çok teşekkür ederim. Doktora ders sürecinde Ankara'da beni hiç yalnız bırakmayan çok değerli dostlarım Alper ve Kürşat'a da şükranlarımı sunarım.

Son olarak, doktora yapma sürecinde beni hep destekleyen sevgili eşim Şahinde Şahbaz'a ve yeterince ilgi gösteremediğim kızım Yağmur ve oğlum Abdullah Kaan Şahbaz'a da çok teşekkür ederim.

ÖZET

ŞAHBAZ, Ahmet. *Fethiye’de Yaşayan İngilizlerin Türkçe Kullanımları ve Türkçeye Yönelik Tutumları*, Doktora Tezi, Ankara, 2018.

Son yıllarda başka ülkelerden insanlar çeşitli sebeplerle Türkiye’ye göç etmektedir. Bu insanlar hayatlarını idame ettirebilmek için Türkçe öğrenmekte, bu da Türkiye’deki iki dilli insan sayısını arttırmaktadır. İki dilli insan sayısının çok olduğu ABD, Kanada, Almanya gibi ülkelerde dil kullanımını ve iki dilliliği farklı yönleriyle ele alan çalışmalar yapılmıştır. Buna karşılık ülkemizde bu alanda yapılan çalışmalar adı geçen ülkelerle kıyaslandığında çok azdır.

2000 yılından sonra farklı sebeplerle Fethiye’de İngilizler yaşamaya başlamışlardır. Bu insanların Türkçe öğrenmeye başlamasıyla birlikte toplumda yetişkin iki dilli İngilizler ortaya çıkmıştır. Bu tezde de Fethiye’deki iki dilli İngilizlerin Türkçe dil kullanımları ve Türkçeye karşı tutumları üzerinde çalışılmıştır. Çalışma öncesinde tezin amacına hizmet edebileceği düşünülen 15 katılımcı tespit edilmiş ve kendileri ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde, katılımcılara Türkçeye karşı yaklaşım ve tutumları hakkında sorular sorulmuştur. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış bu kayıtlar daha sonra yazıya dökülmüştür.

Bu betimsel çalışma toplum dilbilimsel değişkenleri de göz önünde bulundurarak yetişkin iki dilli İngilizlerin standart Türkçeden yapmış oldukları dil bilgisel sapmaları tespit etmeyi, Türkçeye karşı yaklaşım ve tutumlarını belirlemeyi ve buralardan elde edilen verilerin Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ne şekilde katkı sağlayacağını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Yapılan çözümlenmeler neticesinde katılımcıların özellikle ses bilgisi, biçim bilgisi, söz varlığı ve söz dizimi anlamında İngilizceden kopyalamalar yaptıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Dil kullanımı, iki dillilik, dil bilgisel sapmalar, kopyalamalar, yabancı dil olarak Türkçe.

ABSTRACT

ŞAHBAZ, Ahmet. *Turkish Language Use of English People Living in Fethiye and Their Attitudes Towards Turkish*, Ph. D. Dissertation, Ankara, 2018.

In recent years, people from different countries have migrated to Turkey. They started to learn Turkish in order to get by which in turn has increased the number of bilinguals in Turkey. Language use and bilingualism have been studied in many respects in the USA, Canada and Germany. However, the number of studies on language use and bilingualism in Turkey is very few when compared to these countries.

After 2000, many English people started to live in Fethiye for different reasons. Those people began to learn Turkish which resulted in the appearance of adult English-Turkish bilinguals in society. In this thesis, Turkish language use of adult bilinguals and their attitudes towards Turkish have been studied. Beforehand, 15 participants who were believed to serve the purpose of the study were determined and then they were interviewed. In the interviews, those participants were asked questions about their approaches and attitudes towards Turkish. Interviews were recorded with a tape recorder and then they were transcribed.

In this descriptive study, by taking the socio-linguistic variables into consideration it is aimed to identify grammatical deviations of adult English bilinguals from standard Turkish, determine their approaches and attitudes towards Turkish and find out how the gathered data can serve to teaching of Turkish as a foreign language.

As a result of the analysis it was found out that the participants made phonological, morphological, lexical and syntactic copies from English.

Key words: Language use, bilingualism, grammatical deviations, copies, Turkish as a foreign language.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	iv
BİLDİRİM	ii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	vi
ETİK BEYAN.....	ivii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
GİRİŞ	1
0.1. Tezin Konusu	1
0.2. Tezin Amacı	2
0.3. Tezin Önemi	2
0.4. Yöntem	3
0.4.1. Araştırma Soruları.....	3
0.4.2. Varsayımlar.....	4
0.4.3. Araştırma Modeli.....	4
0.4.4. Araştırma Alanının Özellikleri	4
0.4.5. Katılımcı Grubu	4
0.4.6. Veri Toplama Araçları	7
0.4.7. Veri Toplama Süreci.....	8
0.4.8. Verilerin Çözümlemesi	9
0.4.9. Gözlemler.....	10
0.4.10. Tez Planı	12
0.5. Kavramsal Çerçeve.....	12
0.5.1. İki Dillilik Nedir?.....	12
0.5.2. İki Dillilik Türleri	13
0.5.3. İki Dilliliği Arttıran Faktörler	19

0.5.4. İki Dillilikte Dil Olayları	20
0.5.4.1. Etkileşim/Aktarma	21
0.5.4.2. Kod Değiştirme/ Kaydırma.....	23
0.5.4.3. Ödünçleme	24
0.5.4.4. Kod Karıştırma/ Karışım	24
0.5.5. Kod Kopyalama	25
1. BÖLÜM: DİL BİLGİSİ	26
1.1. Ses Bilgisi.....	27
1.1.1. Ünsüz Yitimi Sonucu Ünlü Uzaması.....	27
1.1.2. Ses Grubu Büzülmesi.....	30
1.1.3. Ünlü Değişimi.....	31
1.1.4. Ünsüz Değişimi.....	42
1.1.5. /l/ Ünsüzünün Art Damak Ünsüzü Olarak Telaffuzu	49
1.1.6. Türkçe Olmayan Sözcüklerin İngilizce Olarak Telaffuzu	49
1.1.7. Ünsüz Tekleşmesi	50
1.1.8. Nedeni Belli Olmayan Ünlü Uzaması	51
1.1.9. /y/ Ünsüzünün Türemesi.....	52
1.1.10. Ünsüz Yitimi.....	53
1.1.11. Ünlü Yitimi	54
1.1.12. -yor Ekindeki /o/ Ünlüsünün Uzaması.....	56
1.1.13. Ünlü Kısalması	57
1.1.14. Gerileyici Benzeşme	58
1.1.15. İşitimsel Sapma.....	59
1.1.16. /r/ Sesinin Art Ünlülerin Yanında Art Damak Ünsüzü Olarak Telaffuzu ..	59
1.1.17. /r/ Sesinin Ön Ünlülerin Yanında Art Damak Ünsüzü Olarak Telaffuzu...	60
1.1.18. Orta Hecedeki /a/ Ünlüsünün Kısalması.....	60
1.2. Biçim Bilgisi.....	62
1.2.1. Ad Çekimi İle İlgili Sapmalar.....	62
1.2.1.1. Çoğul Ekleri İle İlgili Sapmalar	63
1.2.1.2. Ad Durum Ekleri İle İlgili Sapmalar.....	65
1.2.1.3. İyelik Ekleri ile İlgili Sapmalar.....	77
1.2.1.4. Bildirme Çekimi ile İlgili Sapmalar	78

1.2.1.5 Çekimde Kullanılan Kişi Ekleri ile İlgili Sapmalar	79
1.2.1.6. Eklerin Sıralanışı ile İlgili Sapmalar	80
1.2.2. Fiil Çekimi ile ilgili sapmalar	81
1.2.3. Yapım Ekleri ile İlgili Sapmalar	85
1.3. Söz Varlığı.....	87
1.3.1. Söz Varlığı ile ilgili Sapmalar	87
1.4. Söz Dizimi	91
1.4.1. İngilizce İfadelerin Sözdizimsel olarak Kısmen ya da Tamamen Kopyalanması	92
1.4.2. Türkçedeki İlgi/İyelik Yapısındaki Yan Cümlelerin Kurulamaması.....	99
1.4.3. <i>En - Çok – Daha</i> Sözcüklerinin İngilizcenin Etkisiyle Yanlış Kullanımı ..	100
1.4.4. Gerekli Olmadığı Hâlde Kişi Zamirinin Kullanımı.....	104
1.4.5. Edatların Yanlış Yerde Kullanımı	107
1.4.6. İngilizcenin Etkisinden Bağımsız Sapmalar	108
2. BÖLÜM: TÜRKÇEYE KARŞI YAKLAŞIM VE TUTUM	110
2.1. Türkçe ile İlk Karşılaşma Zamanları ve Sebepleri.....	110
2.2. Türkçe Öğrenme Serüvenleri	112
2.2.1. Örgün Eğitim İçinde Öğrenenler	113
2.2.2. Örgün Eğitim Dışında Öğrenenler	114
2.2.3. Türkçe Öğrenme Sürecinde Eşlerin Rolü	116
2.2.4. Türkçe Öğrenme Sürecinde Çocukların Rolü.....	118
2.2.5. Türkçe Öğrenme Sürecinde Akrabaların Rolü	120
2.2.6. Türkçe Öğrenme Sürecinde Sokağın Rolü	121
2.2.7. Türkçe Öğrenme Sürecinde Yazılı-Görsel Medya ve Kitapların Rolü.....	124
2.3. Katılımcıların Türkçenin Dil Bilgisi ile İlgili Görüşleri	127
2.4. Katılımcıların Türkçe Öğrenme Sürecinde Karşılaştıkları Zorluklar.....	132
2.5. Katılımcıların Dil Tercihleri ve Türkçe Kullanım Sıklıkları.....	133
2.6. Katılımcıların Türkçe Hakkındaki Görüşleri ve Türkçe ile İlgili Yaptıkları Tespitler.....	136
2.7. Katılımcıların Fethiye Ağzı Hakkındaki Görüşleri.....	138
2.8. Kod Değiştirme	139
2.9. Kültürel Yaklaşım	140

2.10. Katılımcıların Görüşme Anındaki Dilsel Tutumları	141
2.11. Katılımcıların Türkçe Öğrenmedeki Motivasyon Kaynakları.....	142
3. BÖLÜM: YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENİMİ VE ÖĞRETİMİ.....	143
3.1. Katılımcıların Yaptıkları Değerlendirmelerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimine Katkısı	143
SONUÇ VE ÖNERİLER	149
Dil Bilgisi	149
Türkçeye Karşı Yaklaşım ve Tutum	153
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenimi ve Öğretimi.....	155
KAYNAKÇA.....	160
Ek1. Görüşmelerin Dökümü.....	164
Ek 2. Etik Kurul İzin Formu.....	375
Ek 3. Orjinallik Raporu	376
Ek 4. Turnitin Benzerlik İndeksi	377

GİRİŞ

Çeşitli sebeplerle insanların kendi ülkelerinden başka ülkelere farklı motivasyonlarla isteyerek ya da istemeyerek göç etmesi, teknolojik gelişmeler sonucunda insanların kendilerine çok uzak olan coğrafyadaki insanlarla iletişim kurabilme olanağı, ticaretin küresel anlamda yapılıyor olması gibi sebepler insanların yeni dillerle karşılaşmalarına ve o dilleri kullanmalarına yol açmaktadır. Bu da dünyada iki dilli insan sayısının artması sonucunu doğurmaktadır. Literatürdeki birçok kaynak dünya nüfusunun yarıdan fazlasının iki dilli olduğuna işaret etmektedir. İşte bu sebeple, Myers-Scotton (2006, s. 2) iki dilliliğin çalışılmaya değer bir konu olduğunu ifade etmiştir. İki dilli insan sayısının çok olduğu ABD, Kanada, Almanya gibi birçok ülkede iki dilliliği ve dil kullanımını farklı yönleriyle ele alan çalışmalar yapılmıştır. Buna karşılık ülkemizde iki dillilik ve dil kullanımı ile ilgili yapılan çalışmalar bu ülkelerle kıyaslandığında yeterli seviyede değildir.

Bu tezde 2003 yılından sonra Muğla'nın Fethiye ilçesine giderek artan oranda ikamet etmeye başlayan yetişkin iki dilli İngilizlerin Türkçe-İngilizce dil kullanımları ve Türkçeye yönelik tutumları üzerinde çalışılmıştır.

0.1. Tezin Konusu

Bu çalışmada,

- a. Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen yetişkin iki dilli İngilizlerin Türkçe kullanımlarında standart Türkçeden yaptıkları dil bilgisel sapmalar,
- b. Katılımcıların Türkçeye karşı genel yaklaşım ve tutumları,
- c. Son olarak da buradan elde edilen bulguların yabancı dil olarak Türkçe öğretimine ne tür katkılar sağlayabileceği konuları ele alınacaktır.

0.2. Tezin Amacı

Bu tez temel olarak iki dil arasında meydana gelen etkileşim sonucunda bireyin dil kullanımında dillerin birbirlerini her alanda etkilediği varsayımını temel almaktadır. İkinci dil öğreniminde ana dilin öğrenilen ikinci dili etkilediği ve ana dilden ikinci dile ses bilgisel, biçim bilgisel, sözdizimsel ve söz varlığı anlamında aktarımlar yapıldığı varsayılmaktadır.

Bu çalışma şunları amaçlamaktadır:

- a. Yetişkin İngilizlerin Türkçe dil performanslarında standart Türkçeden yaptıkları ses, biçim, söz varlığı ve söz dizimi sapmalarının tespitini,
- b. Katılımcıların genel olarak Türkçeye karşı yaklaşım ve tutumlarının tespitini,
- c. Yukarıda a ve b maddelerinde yapılan tespitlerin toplum dilbilimsel değişkenlere göre çözümlemesinin yapılmasını,
- d. Yukarıdaki aşamaların neticesinde elde edilen bulguların yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yapacağı katkıların belirlenmesini,

0.3. Tezin Önemi

Ülkemizde dil kullanımı ve iki dillilik ilgili çalışma sayısı oldukça azdır. Yüksek Öğretim Kurumunun tez tarama sayfasına bakıldığında iki dillilik ile ilgili olarak çeşitli yıllarda yayınlanmış toplam 13 adet yüksek lisans tezi, 3 adet de doktora tezi bulunmaktadır. Dil kullanımı ve iki dillilikle ilgili çalışmaların sayısı ABD, Kanada ve Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında tatmin edici düzeyde değildir. Son yıllarda Türkiye'ye çeşitli ülkelerden gelen göçmenler ve farklı sebeplerden dolayı Türkiye'de yaşamaya karar vermiş olan yabancılar çok sayıda iki dilli insan profilinin oluşmasına yol açmıştır. Türkiye'nin son yıllarda dilsel anlamda içinde bulunduğu bu durum göz önüne alındığında dil kullanımı ve iki dillilik ülkemizde de çalışılmaya değer bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

2002 yılından sonra yabancılar toprak ve mülk satışıyla birlikte, Muğla ilinin Fethiye ilçesinde çok sayıda İngiliz ikamet etmeye başlamıştır. Kesin rakam tam olarak

bilinmemekle birlikte Şu anda yaklaşık beş-altı bin İngilizin yaşadığı tahmin edilmektedir. Buraya yerleŐenlerin çoğunluğunu bir Türk ile evli İngiliz kadınlar oluşturmakla birlikte her iki kişinin İngiliz olduğu evlilikler de mevcuttur. Burada yaşayan ve özellikle de bir Türk ile evli olan kadınlar kendi eşleriyle, çocuklarıyla, eşinin akrabaları ve çevreleriyle sağlıklı ve etkili iletişim kurabilmek için Türkçeye ihtiyaç duymaktadır. Bu durum da onları bir Şekilde Türkçe kullanmaya mecbur bırakmakta ve İngilizce ile Türkçe arasında dil etkileŐimine yol açmaktadır. Bu etkileşim, hâli hazırda Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen İngilizlerde bireysel olarak gerçekteŐemekle birlikte yavaş yavaş toplumsal bir boyut kazanmaya baŐlamaktadır.

Özetle Türkiye’de dil kullanımı ve iki dillilik alanında çok fazla çalışma olmaması ve Fethiye’nin demografik yapısı göz önüne alındığında, bu alanla ilgili çalışma yapmanın önemli olacağı düşünölmüŐtür.

0.4. Yöntem

0.4.1. Araştırma Soruları

AraŐtırmada Şu sorulara yanıt aranmaya çalışılacaktır:

1. Fethiye bölgesinde yaşayan iki dilli yetişkin İngilizler Türkçe konuşurken standart Türkçeden ses, biçim, sözdizim ve söz varlığı anlamında ne tür sapmalar yapmaktadırlar ve bu sapmalar toplum dilbilimsel değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?
2. Bu bölgede yaşayan katılımcıların Türkçeye karşı yaklaşımı, tutumu ve Türkçeyi kullanım sıklığı nedir ve bu yaklaşım, tutum ve kullanım sıklığı toplum dilbilimsel değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?
3. Yukarıdaki birinci ve ikinci sorulardan elde edilecek bulgular Türkçenin yabancı dil olarak öğretime nasıl ve ne Şekilde katkı sağlayabilir?

0.4.2. Varsayımlar

1. Bu bölgede yaşayan İngilizlerin Türkçe konuşurken İngilizcenin etkisiyle standart Türkçeden ses, biçim, sözdizim ve söz varlığı anlamında sapma yapacakları ve bunların toplum dilbilimsel değişkenlere göre farklılık göstereceği
2. Türkçeye karşı yaklaşım, tutum ve kullanım sıklığının toplum dilbilimsel değişkenlere göre farklılık göstereceği
3. Bu çalışmadan elde edilecek bulgularında yabancı dil olarak Türkçe öğretimine katkı sağlayacağı varsayılmaktadır.

0.4.3. Araştırma Modeli

Yapılan tanımlayıcı/betimsel bir çalışmadır.

0.4.4. Araştırma Alanının Özellikleri

Araştırma Muğla ilinin Fethiye ilçesinde yapılmıştır. 2002 yılından itibaren yabancılara mülk satışının başlamasıyla birlikte Muğla ilinin özellikle Fethiye, Marmaris, Bodrum, Köyceğiz, Dalyan gibi bölgelerinde yabancılar ikamet etmeye başlamıştır. Bu bölgelere yerleşenler farklı milletlerden olmakla birlikte çoğunluğunu İngilizler oluşturmaktadır. Muğla iline yerleşen İngilizlerin ise en yoğun olarak yaşadıkları yer Fethiye bölgesidir. Burada yaklaşık olarak beş-altı bin civarında İngiliz'in yaşadığı tahmin edilmektedir. Yerleşen İngilizler çoğunlukla Fethiye'nin Çalış, Üzümlü, Ovacık, Ölüdeniz, Kayaköy, Göcek, Hisarönü bölgelerinde ikamet etmektedir. Burada yaşayanların çoğunluğunu bir Türk ile evli olan İngiliz gelinler oluştursa da her iki çiftin de İngiliz olduğu evlilikler de mevcuttur. Burada mülk sahibi olup kışın İngiltere'de yazın Fethiye'de yaşayan orta yaş üstü ve emekli çok sayıda İngiliz de bulunmaktadır.

0.4.5. Katılımcı Grubu

Çalışma grubu Muğla'nın Fethiye ilçesinde yaşayan 15 İngilizden oluşmuştur. Katılımcıların 13 tanesi kadın 2 tanesi ise erkektir. Erkek katılımcının az olmasının

sebebi bu çalışmanın amacına hizmet edecek seviyede Türkçe bilen erkek sayısının çok az olmasıdır. Katılımcı grubu Türkçeyi olgunluk döneminde ve doğal ortamında öğrendiği, İngilizcesi Türkçeye göre daha baskın olduğu için geç ve doğal iki dilliler sınıfına girmektedir. Önceki bölümlerde de anlatıldığı gibi Fethiye’de Türkçe bilen İngilizlerin çoğunluğunu bir Türk ile evli olan kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmacı bu grubu oluşturabilmek için öncelikle Fethiye’yi Tanıtma Vakfıyla iletişime geçmiş ve onların tavsiye ettikleri birkaç İngiliz ile tanışmıştır. Daha sonra kartopu tekniğiyle yeni kişilerle tanışılmış ve tanışılan bu kişilere tezin konusu ve amacı hakkında bilgi verilmiştir. Sonraki aşamada çalışmaya gönüllü olarak katılmak istediğini belirten 30 kişi ile görüşme yapılmış ve bu görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşmelerin 15 tanesi katılımcıların Türkçelerinin iyi olmaması sebebiyle %90 ve üzeri oranında İngilizce gerçekleşmiştir. Bu oranda İngilizce kullanımının çalışmanın amacına hizmet etmeyeceği düşünülerek bu 15 katılımcı araştırma dışında tutulmuştur. Geriye kalan 15 katılımcıyla yapılan görüşmelerdeki Türkçe kullanım oranı %90 ve üzerindedir. Bu sebeple görüşmelerde Türkçeyi ağırlıklı olarak kullanan katılımcılar araştırmaya dâhil edilmiştir.

Katılımcı grubu hakkında demografik bilgiler

AD	YAŞ	CİNSİYET	MEDENİ DURUM	EĞİTİM	BİLDİĞİ DİLLER	TÜRKİYE’DE İKAMET SÜRESİ	KAYIT SÜRESİ
1.Alec	67	Erkek	Bekâr	Lisans	Türkçe, Farsça, Arapça, Rusça, Fransızca, Çince	30 yıl	53 dk, 43 sn
2.Patricia	68	Kadın	Evli	Yüksek Lisans	Türkçe, Fransızca	1969-72 arası İstanbul. 72-73 Bodrum.2003... Fethiye. Toplam: 17 yıl	26 dk, 56 sn
3.Susan	75	Kadın	Evli	Lise	Türkçe	15 yıl, 1976 ile 1980 yılları arasında Türkiye’de yaşamış	33 dk, 25 sn
4.Pauline	53	Kadın	Evli	Lise	Türkçe	29 yıl	30 dk, 44 sn
5.Melisa	48	Kadın	Evli	Lise	Türkçe	24 yıl	35 dk, 52 sn
6.Tracey	52	Kadın	Evli	Lise	Türkçe	29 yıl	37 dk 58 sn

7.Dawne	57	Kadın	Evli	Lise	Türkçe	23 yıl	31 dk, 46 sn
8.Sharon	53	Kadın	Evli	Lisans	Türkçe, Latince, Fransızca	25 yıldır 4-5 ay Türkiye 7-8 ay İngiltere	38 dk, 14 sn
9.Hayley	37	Kadın	Evli	Lise	Türkçe	15 yıl	18 dk, 26 sn
10.Hilary	47	Kadın	Evli	Lise	Türkçe	13 yıl	26 dk, 33 sn
11.Sue	53	Kadın	Evli	Lisans	Türkçe	22 yıl	33 dk, 04 sn
12.Vicky	49	Kadın	Evli	Lisans	Türkçe Fransızca Yunanca	20 yıl	33 dk
13.Kate	55	Kadın	Evli	Lise	Türkçe	9 yıl	34 dk, 05 sn
14.Keith	69	Erkek	Evli	Lisans	Türkçe Arapça Fransızca İtalyanca	3 yıl	37 dk, 24 sn
15.Dawn	39	Kadın	Evli	Lise	Türkçe	7 yıl	26 dk, 47 sn

15 katılımcının 2'si erkek 13'ü kadındır. Katılımcıların 14'ü evli 1'i bekârdır. Yaş aralıkları 37 ile 75 arasında değişmektedir. 8'i lise, 6'sı lisans biri de yüksek lisans mezunudur. Katılımcıların 5'i Türkçe dışında dil bilmekle beraber 10'u İngilizce dışında sadece Türkçe bilmektedir. İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenler Fransızca, Latince, Arapça, Farsça ve Rusça dillerini bilmektedirler. Katılımcıların Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 30 yıl arasında değişmektedir. Yapılan kayıtların süresi 18 dakika ile 53 dakika arasında değişmektedir.

Yukarıdaki tabloya ilave olarak katılımcılar hakkında şu bilgilere de ulaşılmıştır: Evli olanların hepsi kadın olup 12'si bir Türk ile evli, 2 katılımcı da başka milletlerden biriyle evlidir. 11 katılımcının çocuğu vardır. Türkçe ile ilk karşılaşmaları 1969 ile 2013 yılları arasında değişmektedir. 13 katılımcı Türkçe ile ilk kez Türkiye'ye tatil için geldiğinde karşılaşırken 2 katılımcı Türkiye'ye çalışma amacıyla geldiğinde karşılaşmıştır.

0.4.6. Veri Toplama Araçları

Çalışmada yer alan veriler nitel araştırma yöntemine uygun olarak yarı yapılmış görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Katılımcılarla yapılan ön görüşmeler sonucunda gönüllü katılımcılardan onların istediği zamanda ve yerde randevular alınmıştır. Görüşmelerden 5 tanesi katılımcıların talebine uygun olarak onların evlerinde 10 tanesi de katılımcıların istedikleri kafelerde yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde katılımcılara, araştırmacı tarafından daha önceden hazırlanmış olan 21 adet soru sorulmuş ve verilen cevaplar ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır.

Görüşmelerde katılımcılara şu sorular sorulmuştur.

Görüşme Soruları

1. Adınız ve soyadınız nedir?
2. Kaç yaşındasınız?
3. Eğitim durumunuz nedir?
4. Medeni durumunuz nedir?
5. Mesleğiniz nedir?
6. Hangi dilleri biliyorsunuz?
7. Kaç yıldır Türkiye’de yaşıyorsunuz?
8. Eşiniz Türk mü?
9. Türkiye’ye ilk ne zaman geldiniz?
10. Türkçe ile ilk tanışmanız ne zaman oldu?
11. Kaç yıldır Türkçe konuşuyorsunuz?
12. Türkçe sizce zor bir dil mi?
13. Günde ortalama kaç saat Türkçe konuşuyorsunuz?
14. Türkçe öğrenirken sizi en çok zorlayan ne oldu?
15. Türkçede en kolay neyi öğrendiniz?
16. Eşinizle ve çocuklarınızla Türkçe mi konuşuyorsunuz?

17. Eşinizin akrabaları ile Türkçe mi konuşuyorsunuz?
18. Dışarıya çıktığımızda çarşı ve pazarda Türklerle Türkçe mi konuşuyorsunuz?
19. Burada yaşayan İngilizlerle bir araya geldiğinizde hangi dille iletişim kuruyorsunuz?
20. Evde televizyonda çoğunlukla Türk kanallarını mı yoksa İngiliz kanallarını mı izliyorsunuz?
21. Türkçe gazete, dergi, kitap okuyor musunuz?

0.4.7. Veri Toplama Süreci

1. Çeşitli kaynaklardan yapılan araştırmalar neticesinde en fazla İngilizin Fethiye bölgesinde yaşadığı tespit edilmiş ve burada yaşayan yabancılar ile çeşitli etkinlikler yapan Fethiye'yi Tanıtma Vakfı ile bağlantıya geçilmiştir. Bu vakfın yardımıyla burada yaşayan yabancılarla iletişim kurulmuş ve ilk olarak 17.04.2015 tarihinde orada yaşamakta olan birkaç yabancıyla tez konusu ile ilgili olarak görüşmeler yapılmıştır. Görüşme yapılan kişiler çalışmaya yardımcı olabileceklerini söyleyip iletişim bilgilerini vermişlerdir.
2. İkinci görüşme tekrar o bölgede yaşayan İngilizlerin yardım amacıyla düzenlemiş olduğu bir etkinlikte 24.05.2015 tarihinde gerçekleşmiştir. Bu etkinlikte de birkaç kişiyle daha görüşülmüş, onlar da tez konusu hakkında bilgilendirilmiş ve iletişim bilgileri alınmıştır.
3. 24.05.2015 tarihinden çalışmanın başladığı tarihe kadar bu kişilerle iletişim hâlinde olunmuştur.
4. 2015-2016 öğretim yılının bahar dönemi başlayınca iletişim adresi olan kişilerle iletişime geçilmiş ve 05.06.2016 tarihinde Fethiye'de bir katılımcı ile tezin pilot çalışması niteliğinde 18 dakikalık ilk görüşme yapılmıştır. Aynı gün Çalış bölgesindeki bir restoranda İngiliz annelerin her cumartesi yaptığı etkinliğe gidilmiş ve çalışmada yardımcı olabileceğini söyleyen 6 kişi daha iletişim ağına dâhil edilmiştir.
5. 05.09.2016 tarihinde bir restoranda bir katılımcı ile yapılan görüşme kayıt altına alınmış ve daha sonra aynı gün Fethiye'yi Tanıtma Vakfında başka bir katılımcı ile yaklaşık 30 dakika süren bir görüşme yapılmıştır.

6. Jane adlı katılımcının yardımı ile yeni katılımcılar bulunmuş ve bu kişilerle 15.09.2016 ile 16.09.2016 tarihleri arasında tez konusuyla ilgili olarak telefonla ön görüşmeler yapılmıştır. Yapılan bu görüşmeler sonucunda 26.09.2016 tarihinden itibaren yaklaşık bir hafta sürmesi planlanan randevular alınmıştır.

7. 26. 09. 2016 tarihinden itibaren bir hafta süreyle katılımcılarla daha önceden alınmış olan randevulara uygun olarak görüşmeler yapılmıştır. Her gün ortalama 2 kişi ile görüşülmüştür. Görüşmelerde katılımcılara daha önceden hazırlanmış olan sorular sorulmuş ve onların izniyle görüşmeler ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler bazen Fethiye kordonunda bir kafede bazen katılımcının isteğine göre kendi evinde gerçekleşmiştir. Bu süreç yaklaşık bir hafta sürmüş ve toplam 17 katılımcı ile görüşme yapılmıştır.

8. Her bir görüşme bittikten sonra görüşme yapılan kişilerden çalışmaya katılabilecek yeni katılımcılar bulmaları konusunda yardım talebinde bulunulmuştur. Bu katılımcıların bulunduğu ve tezle ilgili bilgilendirme ve onay alınan 10 yeni katılımcı ile 10.10.2016 tarihinde ikinci veri toplama sürecine başlanmış ve bu süreç 17.10.2016 tarihine kadar devam etmiştir.

9. Görüşmeler neticesinde 30 adet kayıt oluşmuştur. Bu kayıtların 9 tanesinin tamamen İngilizce, 6 tanesinin de %90 oranında İngilizce ağırlıklı olmasından dolayı 15 kayıt araştırma kapsamı dışında tutulmuş ve neredeyse tamamı Türkçe olan 15 kayıt üzerinde çalışılmaya karar verilmiştir. Eldeki bu 15 kayıt yazıya geçirilmiştir.

10. Yazıya geçirilen bu kayıtlarındaki ses, biçim, sözdizim ve söz varlığı sapmaları tespit edilmiştir. Yapılan bu tespitler toplum dilbilimsel değişkenlere göre çözümlenip sınıflandırılmıştır.

11. Benzer şekilde katılımcılara Türkçeye karşı yaklaşım ve tutumlarını ölçmeye yönelik sorulara verdikleri cevaplar da toplum dilbilimsel değişkenlere göre çözümlenip sınıflandırılmıştır.

0.4.8. Verilerin Çözümlemesi

Elde edilen veriler iki şekilde çözümlenmiştir. Bunlardan ilki dil bilgisel, ikincisi tutum ve yaklaşım çözümlemesi şeklinde olmuştur.

Dil bilgisel çözümlene için öncelikle yapılan görüşmelerin ses kayıtları yazıya geçirilmiştir. İkinci aşamada yazıya geçirilen bu kayıtlardaki ses, biçim, sözdizim ve söz varlığı sapmaları tespit edilmiştir. Sonraki aşamada yapılan bu sapmalar belli başlıklar altında sınıflandırılmıştır. Son aşamada ise yapılan bu sınıflandırmaların Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine nasıl ve ne şekilde katkı sağlayacağı üzerinde durulmuştur.

Tutum ve yaklaşım çözümlenmesinde ise katılımcılara Türkçeye karşı yaklaşım, tutum, Türkçe kullanım sıklıkları kısacası Türkçenin genel olarak hayatlarındaki yerlerini ölçmeye çalışan 21 açık uçlu soru sorulmuştur. Katılımcıların bu sorulara verdikleri cevapların içerik çözümlenmesi yapılmış ve bu cevaplar belirli başlıklar altında sınıflandırılmıştır. Son olarak bu sınıflandırmaların Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ne şekilde katkı sağlayacağı üzerinde durulmuştur.

0.4.9. Gözlemler

1. Bu bölgede İngilizler genellikle Fethiye'nin Ovacık, Çalış, Üzümlü, Hisarönü ve Göcek bölgesinde yaşamaktadır. Turizmin olmadığı kış döneminde gidildiğinde bile kafelerde, restoranlarda, mağaza, dükkân ve marketlerde çok sayıda İngiliz görülebilir. Burada yaşayan İngilizlerin yaş ortalamalarının 45 üstü olduğu gözlemlenmiştir. Yaşayanların çoğunluğunu bir Türk ile evli olan İngiliz kadınlar oluşturmakla birlikte çiftlerin her ikisinin İngiliz olduğu evlilikler de mevcuttur. Araştırmacı, görüşme yapılan bir yerden başka bir yere giderken bindiği dolmuşun yarısının İngiliz olduğunu gözlemlemiştir.

2. Bir Türk ile evli olanların yaşları daha küçük ve Türk vatandaşı da oldukları için turizm sektöründe eşleriyle ya da yalnız çalışmaktadırlar. Kış döneminde ise çalışmadıkları için genellikle İngiliz arkadaşlarıyla bir araya gelip küçük çaplı etkinlikler yapmaktadırlar. Burada yaşayan İngilizlerin Fethiye'nin doğasını ve iklimini çok sevmeleri ve turizmde çalışma imkânları olması sebebiyle Fethiye'de yaşamaktan memnun oldukları söylenebilir.

3. İngiliz gelinler ve çocukları genel olarak kendileri gibi İngiliz gelinlerle ve onların çocuklarıyla birlikte vakit geçirmektedirler. Bu İngiliz gelinler ve çocukları bir araya

gelerek resim, dans, müzik gibi küçük çaplı organizasyonlar düzenlemekte ve iletişim dili olarak İngilizceyi tercih etmektedirler.

4. İngiliz gelinlerin hepsi çocuklarının eğitimi konusunda çok hassastır ve gelinlerin Türkçe öğrenmelerinin en önemli sebeplerinden birisi çocukların eğitimine destek olabilmektir. İngiliz gelinlerin Türkçe öğrenmelerinin diğer sebebi eşlerinin aileleri ile iletişim kurabilme isteğidir ve eşlerinin aileleri Fethiye’de yaşayanlar bu konuda daha duyarlıdır.

5. Bir İngiliz ile evli olan ve Türkçeye daha az ihtiyaç duyan İngilizlerin dil öğrenme motivasyonu daha düşük gibi görünmektedir. Bu gruptakiler dışarıya çıktıklarında onlarla İngilizce konuşacak bol miktarda Türkün olması, dışarı çıktıklarında kendi ana dilleriyle sorunlarını çözebilmeleri sebebiyle Türkçe öğrenmeye daha az ihtiyaç duymaktadır. Bu grup İngilizce ile sorunlarını çözemediklerinde ya çok iyi Türkçe bilen bir İngiliz arkadaşını yanlarına almakta ya da bir Türk’e para vererek işlerini yaptırmaktadır. Ayrıca bu gruptakiler yaşlarının ileri olması sebebiyle Türkçeyi öğrenmenin kendileri için çok zor olduğunu düşünmektedir. Tüm bunlara rağmen Halk Eğitim Merkezinin açtığı Türkçe kursuna giden, özel ders alan ya da kendi bireysel çabasıyla Türkçe öğrenmek isteyenler de mevcuttur.

6. Burada yaşayan İngilizlerin Facebookta *Fethiye Expats* adlı bir grupları vardır. Buraya üye olanlar; ihtiyaçları, problemleri, yapacakları organizasyonlar hakkında fikir alışverişinde bulunmakta ve burada iletişim dili olarak İngilizce kullanmayı tercih etmektedirler.

7. Burada yaşayan İngilizler Fethiye’yi Tanıtma Vakfı ile birlikte zor durumda olan insanlara yardım etmek amacıyla farklı etkinlikler düzenlemektedirler. İkinci el eşya satımı, yürüyüş gibi etkinliklerle elde ettikleri geliri zor durumda olan insanlara vermektedirler.

8. Fethiye’de yaşayan İngilizlerin genel olarak Fethiye’yi benimsedikleri, daha iyi bir Fethiye için uğraştıkları ve burada yaşamaktan son derece mutlu oldukları söylenebilir.

0.4.10. Tez Planı

Tez, giriş, dil bilgisi, Türkçe karşı yaklaşım/tutum ve son olarak da yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi olmak üzere 4 bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde tezin önemi, amacı, yöntemi, gözlemler ve kavramsal çerçevesi hakkında bilgiler verilmektedir. Dil bilgisi bölümünde katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler ses bilgisi, biçim bilgisi, söz varlığı ve söz dizimi ana başlıkları altındaki alt başlıklarda ele alınmıştır. Bu ana başlıkların altındaki alt başlıklarda ise katılımcıların standart Türkçeden yaptıkları sapmalar tespit edilmiş, toplum dilbilimsel değişkenler açısından ele alınarak değerlendirilmiş ve bu sapmaların dil bilimsel olarak neden kaynaklanıyor olabileceği üzerinde durulmuştur. Türkçeye karşı yaklaşım/tutum bölümünde ise katılımcılara sorulan sorulardan elde edilen veriler belirli ana ve alt başlıklar altında toplanarak değerlendirilmiş ve toplum dilbilimsel değişkenler açısından veriler yorumlanarak sonuçlar çıkarılmaya çalışılmıştır. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi bölümünde ise katılımcılardan dil bilgisi ve Türkçeye karşı yaklaşım/tutum bölümlerinden elde edilen verilerin Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesine ne tür katkılar sağlayabileceği üzerinde durulmuştur.

0.5. Kavramsal Çerçeve

0.5.1. İki Dillilik Nedir?

İki dilliliğin dilsel, toplumsal ve bireysel boyutları olması ve her alanın iki dilliliği kendi bakış açısıyla tanımlaması sebebiyle alanyazında iki dilliliğin tam olarak ne olduğu konusunda ortak bir tanım bulunmamaktadır. Örneğin Bloomfield (1933) (Aktaran: Karahan, 2005, s. 1152) iki dilliliği her iki dilde de ana dil konuşuruna yakın kullanma becerisi olarak tanımlarken, Haugen (1953) bir kişinin diğer dilde tam anlamlı ifadeler oluşturmaya başlamasının ona iki dilli denmesi için yeterli olacağını belirtmektedir. Weinreich çalışmasında (1968, s. 1) iki dilliliği “İki dilin alternatif şekilde kullanım pratiğine iki dillilik ve bunu uygulayan kişiye de iki dilli denir.” şeklinde tanımlamıştır.

Myers Scotton'a (2006, s. 44) göre iki dillilik "iki ya da daha fazla dili sınırlı gündelik diyalogu sürdürebilmek için yeterince kullanabilme becerisidir." Bu tanımına ilave olarak Myers-Scotton (2006, s. 3) iki dilliğin her iki dile de tam olarak hâkim olma becerisi olmadığını iki dilliği bu şekilde tanımlamanın birçok iki dilli konuşuru oyun dışında tutma anlamına geldiğini zira çok az konuşmacının iki dili de aynı oranda akıcı olarak kullanabileceğini belirtmiştir.

Grosjean (2008, s. 10) "İki dilliliği iki ya da daha fazla dilin günlük hayatta düzenli kullanımı" olarak tanımlamaktadır.

Wei'e (2001, s. 13) göre iki dilliğin genel tanımları bir dili yazılı ya da sözlü olarak anlayan insanları iki dilli kabul etse de iki dilliliğin daha yaygın olan tanımında her iki dilde de iletişim kurabilen insanlar iki dilli olarak kabul edilmektedir.

Mackey (2001, s. 23) iki dilliliğin göreceli bir kavram olması sebebiyle *seviye* (degree), *işlev*(function), *değişim* (alternation) ve *girişimi* de (interference) kapsamı gerektiğini belirtmiştir. Burada *seviyeden* bireyin konuştuğu dilleri ne kadar iyi kullanabildiğini, *işlevden* bireyin dili ne amaçla kullandığını, *değişimden* kişinin diller arasında ne oranda değişim yaptığını, bir dilden diğer dile nasıl ve hangi şartlar altında geçiş yaptığını, *girişimden* de iki dillinin dilleri bir birinden ne kadar iyi ayırt edebildiğini, ne ölçüde iki dili birleştirdiğini ve bir dilin diğerini nasıl etkilediğini kast etmekte ve iki dilliliğin bu dört özellik göz önüne alınarak tanımlanması gerektiğini belirtmektedir.

0.5.2. İki Dillilik Türleri

İki dillilik olgusu gibi kimlere *iki dilli* denir sorusu da tam olarak cevap bulabilmiş değildir. Myers-Sotton (2006, s. 38) iki dillileri tanımlamak için birden fazla dil biliyor olmanın mı yoksa ikiden fazla dili düzenli olarak kullanıyor olmanın mı vurgulanması gerektiği sorusunu sormuştur. "Kimlere iki dilli denir?" sorusunun cevaplanamamasının en önemli sebeplerinden birisi ikinci dili kullanan kişinin dil yeterliliğinin ne ölçüde olması gerektiğinin belirgin olmamasıdır. Myers-Scotton (2006, s. 39) çalışmasında birinin iki dilli olup olmadığına kimin karar vereceğinin ve uzmanların dil yeterliliğini nasıl ölçecekleri sorularının çözüme muhtaç olduğunu belirtmiştir. Aynı çalışmasında

Myers-Scotton (2006, s. 39) ikinci dil konuşurunun ikinci dilin biçim bilgisi ve söz dizimi konusunda çok iyi olabileceğini buna karşın ses bilgisinde ana dili konuşuru kadar iyi olamayabileceğini belirtmiştir. Ayrıca Myers-Scotton (2006, s. 41) dil bilimsel yeterlilik ve iletişimsel/edim bilimsel yeterlilikten bahsetmiş dil bilimsel olarak doğru cümleler kuran birinin kurduğu cümlenin edim bilimsel olarak yanlış olmasının o kişiye tam iki dilli diyebilmemiz için yeterli olup olmadığını da sormuştur. Son olarak Myers-Scotton (2006, s. 42) dilin kullanımı ile ilgili olarak dilin farklı ortamlarda farklı amaçlarla kullanıldığını ve tüm konuşurların konuşma, okuma, yazma ve dinleme becerilerinde aynı yeterlilikte olmadığını ve bu beceriler için neyin yeterlilik ölçütü olduğu konusunda mutlak bir yöntemin olmadığını da belirtmiştir. Bazı istisnalar hariç çok az insan ikinci dili kendi ana dili kadar etkin kullanabilir ve bu durumun iki sebebi vardır. Bunlardan birincisi, çok az insan dil geçmişlerinde iki dile de eşit oranda maruz kalmıştır. İkincisi ise, insanlar iki dili de aynı sıklıkta ve aynı durumlarda kullanmamaktadır (Myers-Scotton, 2003, s. 6).

Baker ve Prys (1998, s. 2) iki dilli insanı tanımlarken şu soruları da dikkate almamız gerektiğini belirtmişlerdir.

- İki dillilerin iki dili de ne kadar akıcı konuştukları ölçülmeli midir?
- Sadece her iki dilde de eşit yetkinliğe sahip kişilere mi iki dilli denmelidir?
- Dil yeterliliği iki dillileri değerlendirme de tek ölçüt mü olmalıdır yoksa iki dilin kullanımını da dikkate alınmalı mıdır?
- Birçok insan iki dillileri iki dili konuşabilen insan olarak tanımlamaktadır. İkinci dili çok iyi anlayan fakat konuşamayan, bir dili konuşabilen fakat okuyup yazamayan, ikinci dili konuşup anlayamayan fakat okuyup yazabilen insanlar da iki dilli sınıfına dâhil edilmeli midir?
- Öz algılama ve öz sınıflama iki dilliyi tanımlarken dikkate alınmalı mıdır?
- İki dilliliğin zaman ve şartlarla göre değişen farklı düzeyleri var mıdır?

Grosjean'ın (2008, s. 10) çalışmasında adı geçen *kesitsel bakış* açısına göre iki dilli, iki farklı ve bir birinden ayrı dil yetkinliğine sahip olmalıdır. Grosjean (2008, s. 13) bu bakış açısına karşı çıkmış ve iki dillileri kendi çapında farklı ve mükemmel konuşmacı-dinleyiciler olarak tanımlamıştır. Aynı çalışmasında Grosjean (2008, ss. 13-14) iki

dilliliğe bütüncül bakış açısına da değinmiştir. Bu görüşe göre iki dilli bileşenlerine kolaylıkla ayrılamayan bir bütündür. İki dilli iki tam ya da yarım tek dilinin birleşimi değil kendine özgü eşsiz ve özel bir dilsel yapısı olan bireydir. Bütüncül görüşe göre iki dilli tam yetkin dinleyici ve konuşmacı olup her iki dilde kendinin bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılayabilecek yeterliliğe sahip kişidir.

İki dillilik dil bilgisel, toplum dilbilimsel, ruh dilbilimsel disiplinler tarafından farklı şekillerde tanımlanmış ve sınıflandırılmıştır. Çalışmalarda iki dillilik türlerinin bazıları çalışmaya dâhil edilmiş bazıları ise dâhil edilmemiştir. Wei (2001, ss. 4-5) çalışmasında iki dillilik türlerini ayrıntılı olarak tablodaki şekliyle sınıflandırmıştır.

İki dilli Türü	Tanım
Ekleme iki dilli	İki dili de tamamlayıcı ve zenginleştirici biçimde birleştiren kişi
Yükselen iki dilli	Giderek artan kullanımdan dolayı ikinci dilde işlev becerisi gelişmekte olan kişi
Dengeli iki dilli	Her iki dili de hemen hemen aynı ustalıkla kullanabilen kişi
Birleşik iki dilli	İki dili de aynı çevrede eş zamanlı olarak öğrenen kişi

Eşgüdümlü iki dilli	İki dili ayrı çevrelerde farklı şekilde öğrenen kişi
Gizli/Örtülü iki dilli	Herhangi bir sebeple bildiği dili saklayan kişi
Çapraz iki dilli	Standart olmayan dilde iki dilli olan kişi
Baskın iki dilli	Konuştığı dillerden birisinde daha yetkin olan ve bu dili diğer dile oranla daha sık kullanan kişi
Eylemsiz iki dilli	Uzun süredir yabancı bir ülkede göçmen olarak yaşayan ve kendi ana dilini aktif olarak kullanma şansı çok çok az olan kişi
Erken iki dilli	İki dili de çocuklukta edinen iki dilli
İşlevsel iki dilli	İşlerini görebilmek için iki dili de tam akıcı ya da tam akıcı olmayan bir şekilde kullanabilen kişi

Yatay iki dilli	Benzer ya da eşit statüsü olan iki farklı dili de kullanabilen kişi
Yeni iki dilli	Bir dili tam olarak gelişmemiş iki dilliliğin başlangıç aşamasında olan iki dilli
Geç iki dilli	Çocukluk sonrası iki dilli olan kişi
Azami iki dilli	İki ya da daha fazla dili ana dili konuşuruna yakın kullanabilen kişi
Asgari iki dilli	İkinci dilde sadece birkaç sözcük ve ifade bilen kişi
Doğal iki dilli	İkinci dili öğrenmek için özel bir eğitim almamış ve iki dil arasında çeviri yapmayan kişi
Üretken iki dilli	İki ya da daha fazla dili sadece anlamayan aynı zamanda konuşup yazabilen kişi
Alıcı iki dilli (yarı iki dilli-asimetrik iki dilli -pasif iki dilli)	İkinci dili hem sözlü hem de yazılı olarak anlayabilen fakat ille de o dilde konuşup yazmasına gerek olmayan kişi

Çekinik iki dilli	Kullanım eksikliğinden dolayı ikinci dili anlamakta ve kendini kolaylıkla ifade etmekte zorluk çeken kişi
İkincil iki dilli	İkinci dili eğitim sonucu öğrenen kişi
Yarı dilli	Her iki dilde de yetersiz olan kişi
Eş zamanlı iki dilli	Konuşmaya başlamasıyla birlikte her iki dili de kullanabilen kişi
Çıkarmalı iki dilli	Birinci dilde edinilen yetenekleri kullanarak ikinci dili edinen kişi
Sıralı iki dilli	Birinci dil gelişmeye başladıktan sonra ikinci dili bunun üzerine eklenen kişi
Dikey iki dilli	Standart dilde ve standart dille bağlantılı farklı bir dil ya da lehçede iki dilli olan kişi

0.5.3. İki Dilliliği Arttıran Faktörler

Myers Scotton'a göre (2006, s. 6) geçmişte ve şu anda iki dilliliği besleyen en önemli faktör ortak dili paylaşmayan insanlar arasındaki ilişkidir. Günümüzde göçler, iş seyahatleri ve eğitim insanları bir araya getiren başat güçlerdir. Bu insanlar bir biriyle anlaşabilmek için bir birlerinin dillerini öğrenmek durumunda kalmaktadır. İki dillilik te bu sürecin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

İki dilliliğe toplumsal bir olgu olarak baktığımızda iki dillilik 1. *En yakınlık* (close proximity) ve 2. *Yer değiştirme* (displacement) olarak iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. *En yakınlık* durumunda hayat şartları insanları kendi etnik grubu içerisinde diğer dilin konuşurlarıyla en yakın yere koyar. Eğer gruplar arasında dil öğrenme karşılıklı değilse daha az güçlü ve daha az prestijli olan grup diğer grubun dilini öğrenmek için çaba harcar. *Yer değiştirme* şartları başka bir dili öğrenme istek ve ihtiyacını teşvik eder. Yer değiştirme fiziksel bir hareket ya da psikolojik görünüşte bir değişiklik olabilir. (Myers-Scotton, 2006, s. 45)

Myers-Scotton (2006, s. 46) çalışmasında iki dilliliği arttıran *en yakınlık* (close proximity) durumunun şu şartlar altında ortaya çıkacağını belirtmiştir.

- Bir azınlık grubunun üyesi olarak iki dilli bir ülkede yaşamak
- Etnik gruplar ve milletler arasındaki sınır bölgelerinde yaşamak
- Çok etnikli kentsel bölgelerde yaşamak
- Grup dışı üyelerle çok fazla ilişki gerektiren bir işe girmek
- Başka bir etnik gruptan biriyle evlenmek
- Farklı etnik gruplardan ebeveyn ya da büyük ebeveyne sahip olmak

Myers-Scotton(2006, s. 53) aynı çalışmasında, insanların *yer değiştirmenin* (displacement) belli durumlarında iki dilli olabileceğini ve bunun fiziksel ya da psikolojik olabileceğini ifade etmiştir. Myers-Scotton'a (2006, s. 53) göre bu durumlar şunlardır:

- İnsanların isteyerek ya da istemeyerek göç etmesi
- Yönetici sınıfın değişmesi

- Sınırların değişmesi
- Şartların toprak bakımından üstün olan dilin öğrenilmesini teşvik etmesi
- İnsanların daha çekici ve üstün gördükleri grubun özelliklerine hayranlık duyması
- Sosyo ekonomik hareketlilik için ikinci dilde eğitimin ön gereksinimi olması

Wei'e göre (2001, s. 3) farklı dilleri konuşan kişilerin karşılaşmalarının çeşitli sebepleri vardır. Bazı insanlar için bu durum kendi seçimi olurken bazıları içinse şartlar insanları buna zorlayabilmektedir. Çalışmasında iki dilin etkileşime girmesinin temel dışsal faktörlerini politika, doğal felaketler, din, kültür, ekonomi, eğitim ve teknoloji başlıkları altında toplamıştır.

0.5.4. İki Dillilikte Dil Olayları

İki dil karşı karşıya geldiğinde iki dil arasında transfer, karışma, ödünçleme, kod değiştirme gibi dil olayları meydana gelmektedir.

Rezzagil (2010, s. 53) çalışmasında İki dillilikte dil olaylarını şu şekilde gruplandırmıştır.

1.Etkileşim / Aktarma

- a. Ses bilgisel seviyede etkileşim
- b. Biçim bilgisel seviyede etkileşim
- c. Sözcük seviyesinde etkileşim
- d. Sözdizimsel seviyede etkileşim

2.Kod değiştirme/Kaydırma

3.Ödünçleme

4.Kod karıştırma/ Karışım

Bu çalışmada yukarıdaki etkileşim başlığı altına ilave olarak *anlamsal etkileşim* de alt başlık olarak eklenmiştir. Son bölümde de yukarıdaki gruplandırmadan bağımsız olarak Johanson'un Kod Kopyalama modeline yer verilmiştir.

0.5.4.1. Etkileşim/Aktarma

Weinreich (1933, s.16) etkileşim kavramını “birden çok dille yakınlaşmanın sonucu olarak iki dillilerin konuşmasında yer alan dil normlarından sapma örnekleri” olarak tanımlamıştır.

Mackey’e göre (1970, s. 554) “etkileşim bir dili konuşurken ya da yazarken diğer dilin özelliklerinin kullanımınıdır” ve Mackey’e göre (2001, s. 36) “etkileşim tanımı ödünçlemeden ayrılmalıdır. İlki *sözün* bir özelliği iken sonraki *dilin* özelliğidir. Etkileşim bireysel ve rastlantısal buna karşılık ödünçleme ise kolektif ve sistematiktir.”

Clyne (1967) (Aktaran: Refatto, 2003, s. 30) etkileşimi diğer dilden her hangi bir unsur ya da özelliğin uyumu olarak tanımlamıştır. Clyne (1967) (Aktaran: Refatto, 2003, s. 32) farklı etkileşim türlerini, “morfolojik (anlamından bağımsız olarak bir sözcük biçiminin uyumu), morfo–semantik (anlamıyla birlikte bir sözcük biçiminin uyumu), semantik (sözcük biçiminden bağımsız anlamın uyumu), sentaktik (cümle kalıbı ya da çekim sistemlerinin uyumu), ses bilgisel (seslerin transferi), çoklu (konuşmanın tamamının transferi, kod değiştirme)” olarak sınıflandırmıştır.

Jarvis ve Pavlenko’ ya (2008, s.1) göre karşılıklı dil etkileşimi “bir kişinin dil bilgisinin diğer dilin dil bilgisinden ya da kullanımından etkilenmesidir. Luik’in (2011, s.2) aktardığına göre Odlin (2003) etkileşimin dilin edim bilimsel, retorik, anlamsal, sözdizimsel, biçim bilgisel, ses bilgisel ve yazımsal olmak üzere her farklı dil alanında gerçekleştiğini belirtmiştir.

Haugen’a göre (1956) (Aktaran: Refatto, 2003, s.30) dilsel etkileşim en basit ifadeyle bir dilden tek bir dilsel unsurun çıkarılıp diğer dilin bağlamında kullanılmasıdır. Eğer A dilinin ses bilgisel ve biçim bilgisel yapısının karakter özellikleri muhafaza edilmez ve B dilinin benzer özellikleri lehine değişikliğe uğrarsa etkileşim var demektir.

Myers-Scotton (2006, s. 233) insanlar günlük konuşmalarında iki ya da daha fazla dili konuşurlarsa bu dillerin gramerlerini etkileyen farklı sonuçların ortaya çıkabileceğini belirtmiş ve bunu dil etkileşim olayı (language contact phenomena) olarak adlandırmıştır.

a. Ses Bilgisel Etkileşim

Jarvis ve Pavlenko (2008, s.62) ses bilgisel etkileşimi “kişinin bir dilde bildiği ses sisteminin diğer dildeki ses sitemini algılama ve üretme becerisini etkilemesi” olarak tanımlamıştır.

Molaliye göre (2005, s.49) ses bilgisel seviyede etkileşim, çoğu zaman yabancı telaffuz olarak adlandırılmaktadır. Lado (1957) (Aktaran: Molali, 2005, s. 49) Yunanca ve Latince konuşucularının, Almanca ve İngilizce konuşurken kendi dillerindeki sesleri kullanmaya yatkın olduklarını tespit etmiştir.

Weinreich (1968) ses bilgisel seviyede etkileşimin iki dilli bireyin ikinci dili konuşurken iki dilde de var olan malzemenin çakışmasıyla meydana geldiğini belirtmiştir.

Mackey’e (2001, s. 45) göre ses bilgisel etkileşim tonlama, ritim, parçaların birleşimi ve söyleyişi etkiler. Ses bilgisel özelliklerin içinde etkileşime en dirençli olan ve en güç algılanan tonlamadır. Söyleyiş/artikülasyon, etkileşimin bir çok özelliğini içinde barındırır ve yabancı aksan olarak tanımlanır. Yabancı etken artikülasyonun tek bir ögesi olabileceği gibi etkileşim artikülasyon birimlerinin yapısında da olabilir.

Türk öğrenciler İngilizcede *thank, think, three* gibi sözcüklerde İngilizcede bulunan ancak Türkçede olmayan dışarısı /θ/ ünsüzünü çıkartmakta zorlanmakta bunun yerine Türkçede kullandıkları /t/ ünsüzünü kullanmaktadır.

b. Biçim Bilgisel Etkileşim

İki dilliler dil kullanımlarında bazı durumlarda bir dilin etkisiyle diğer dilde gerekli olmadığı hâlde bağımsız biçim birimleri kullanma ya da gerektiği hâlde bağımsız biçim birimi kullanmama eğiliminde olabilirler. Bir Fransız iki dilli Fransızcanın etkisiyle İngilizcede gerekli olmadığı hâlde *the* tanımlığını *on the page five* örneğinde olduğu gibi kullanabilir *à la page cinq*. Buna karşılık bir Rusça-İngilizce iki dilli de İngilizce cümlelerde gerekli olduğu hâlde Rusçanın etkisiyle *the* tanımlığını cümleden çıkarabilir. (Mackey, 2001, s. 43).

Türkçeyi sonradan öğrenmiş bir İngiliz de sayı sıfatlarından sonra gelen ismin çoğul eki alması kuralını İngilizcenin etkisiyle benzer şekilde Türkçe sözcüklerde de kullanabilir. Örneğin, *three books* ifadesi Türkçeye *üç kitaplar* şeklinde transfer edilebilir. Ya da bu

durumun tam tersi olacak şekilde İngilizce öğrenmeye çalışan bir Türk de Türkçenin etkisiyle İngilizcede sayı sıfatlarından sonra gelen ismin sonundaki çoğul ekinini kullanmama eğilimine girebilir. Örnek: *üç kitap – three books*

c. Sözcüksel Etkileşim

Mackey'e (2001, s.42) göre sözcüksel etkileşim iki dillinin konuşmasında yabancı formları birimler ya da yapılar olarak kullanmasıdır. Burada Mackey bir dile girmiş ve yerleşmiş olan ödünç sözcükler ile bir iki dillinin konuşmasında kullandığı sözcüklerin bir birinden ayrılması gerektiğine dikkat çekmektedir.

Bir iki dilli kendi dillerinden birini bilen bir tek dilli ile konuşurken diğer dilinden sözcük alabilir. Bunu, bir an olayı ya da çıkış yolu olarak kullanabilir. Aynı durum iki dilli ile konuşurken de söz konusu olabilir. Alınan "madde" ödünç sözcük olabilir veya daha az fark edilebilmesi için uygun morfoloji şekline uydurulur. (Molali, 2005, s.51)

d. Sözdizimsel Etkileşim

Sözdizimsel etkileşim bir dilin diğerini sözcüklerin cümle içindeki dizilişi bakımından etkilemesi olarak tanımlanabilir. İngilizceyi öğrenen Türklerin, Türkçedeki Özne+Nesne+Yüklem şeklindeki söz dizimini İngilizceye transfer etmesi ya da Türkçe öğrenen bir İngilizin İngilizcedeki Özne+Yüklem+Nesne söz dizimini Türkçe cümlelerine aktarması sözdizimsel etkileşime örnek olarak gösterilebilir.

e. Anlamsal Etkileşim

Mackey (2001, s. 41) bir dildeki benzer bir olgu ya da tecrübe diğer dilde farklı biçimde yapılanıp sınıflandırılabilir. Örneğin bir İngilizce-İspanyolca iki dilli İngilizce *ofis* için *oficina*, doktorun ofisi için *consulta*, avukatın ofisi için *bufete*, bireysel ofis için *despacho*, grup ofisi için *oficina* sözcüklerini kullanabilir.

0.5.4.2. Kod Değiştirme/ Kaydırma

İki dilliliğin üzerinde en fazla çalışılan konularından birisi kod değiştirmedir. İki dillilerin ne zaman, nasıl, hangi sıklıkta, hangi durumlarda, ne sebeple kod değiştirdikleri araştırmacıların hep ilgisini çekmiş ve bu alanda çok sayıda çalışma yapılmıştır. Kod değiştirme/Kaydırmanın en genel tanımlaması, aynı kullanım veya

aynı konuşma süresinde iki dilin veya dil değişkenlerinin alternatif şekilde kullanımınıdır.

Wei'e (2005, s. 13) göre "bir iki dillinin aynı dilsel geçmişe sahip başka bir iki dilli ile konuşurken konuşma esnasında bir dilden diğerine geçişler yapmasına" kod değiştirme denir.

Myers-Scotton (2006, s. 239) çalışmasında kod değiştirmenin genel tanımının aynı konuşma esnasında iki dil değişkeninin kullanımı olduğunu ifade etmiş ve *1-cümleler arası kod değiştirme 2- aynı cümle içinde kod değiştirme* olarak iki farklı biçimine dikkat çekmiştir.

0.5.4.3. Ödünçleme

Ödünçleme (loan words) başka dilden alınan sözcüktür. Ödünç sözcükler kimi zaman ana dilindeki söyleyiş şekliyle alınırlar ancak zamanla ödünç alınan dil sözcüğün sesletimini kendisine uyarlar. (Molali, 2005 s. 52)

Mackey'in (2001, s. 36) Haugen'dan (1956) aktardığına göre ödünçleme bir dilin özelliklerinin diğer dilin bir parçasıymış gibi kullanılması yani dil özelliklerinin entegrasyonudur. Bu yabancı özellikler kökeni hakkında hiçbir bilgisi bulunmayan tek dilli konuşurlar tarafından da kullanılır.

0.5.4.4. Kod Karıştırma/ Karışım

Redlinger ve Park'ın (1980, s.335-352) görüşlerine göre, dil karışımı tek bir kullanımda iki dilin unsurlarının birleşmesidir. Genesee'ye göre ise (1989, s. 161-169), dil karışımının tanımlanması iki dilden alınan tek sözcük kullanımlarına uzatılmalıdır.

Molalı'nın(2005, s. 60) aktardığına göre McLaughlin (1984), karışım ve kaydırma arasındaki farkı şu şekilde vurgulamaktadır. Kaydırmada dil değişimleri sözce veya cümlenin sınırları üzerinde yer alırken, karışımında bu değişim cümle içerisinde ve genelde tek tek leksikal maddelerin kullanımıyla ortaya çıkmaktadır. Kaydırma ve etkileşim arasındaki fark kaydırmanın bilinçli yapılmasına karşın etkileşimin istemeden gerçekleşmesidir.

0.5.5. Kod Kopyalama

Johanson önceki bölümlerde anlatılmış olan dil ilişkileri neticesinde gerçekleşen etkileşim/aktarma, girişim/interferenz, ödünçleme gibi olaylara farklı bir pencereden bakmış ve bu terimlerin yerine “kod kopyalama” terimini kullanmayı tercih etmiştir. Johanson (2014, s. 29) verici dilin hiçbir şeyin elinden alnamayacağını ve alıcı dilin de verici dildekiyle aynı olan hiçbir şeyi alamayacağını öne sürerek ödünçleme teriminin yanlış anlaşılmalara sebebiyet verebileceğini belirtmiştir. Gene aynı çalışmasında Johanson (2014, s. 29) yanlış anlaşılma tehlikesinin *transfer* ve *interferenz* terimleri için de geçerli olması sebebiyle bu terimleri kullanmadığını bunların yerine *kopyalama* terimini kullandığını ifade etmiştir.

Johanson’un (2014, s. 24) kopyalama teorisine göre belirli derecede *iki dillilik* ön koşuldur ve A dili konuşurları iki türlü etki tipiyle karşı karşıyadırlar: 1. B dili A dilini etkiler; 2. A dili B dilini etkiler. Burada B baskın dil, A ise zayıf dil için kullanılmıştır.

Johanson’un bu modeline göre kopyalama üç şekilde gerçekleşmektedir. Bunlar genel, seçilmiş ve karışık kopyalardır.

Johanson’a göre (2014, s. 31) genel kopyada “materyal yapısıyla birlikte kopyalanan orijinal, morfemik açıdan basit veya karmaşık, bağımsız veya bağımlı olabilir; bir veya birden fazla kelimeyi içine alabilir. Mesela Osmanlıcadaki Arapçadan kopyalanmış *-at* eki (*gidişat* kelimesindeki) bağımlıdır.” Buna karşılık, İngilizceden Türkçeye kopyalanmış *televizyon, radyo, telefon* gibi sözcükler ise bağımsız biçim birimlerdir.

Johanson (2014, s. 33) seçilmiş kopyalarda ise “B bloklarının sadece belli yapı özelliklerinin örnek alındığını ve A birliklerine kopyalandığını ve bu sayede de, diğer özellikler yanında ses bilgisel, anlamsal ve sözdizimsel etki ortaya çıktığını belirtmiştir.” Johanson’un (2014, s. 34) kitabında seçilmiş kopyalar için verdiği örneklerden birisi *yıldız* sözcüğüdür. Bu sözcük İngilizcenin etkisiyle anlamsal olarak Türkçeye kopyalanmıştır.

Son olarak Johanson (2014, s. 36) karışık kopyaların “en azından bir genel kopya içeren birleşme kopyalarından oluştuğunu” ifade etmiştir.

1. BÖLÜM

DİL BİLGİSİ

Türkçe ve İngilizce tipolojik olarak çok farklı iki dil olması sebebiyle Türkçe ve İngilizce ses bilgisi, biçim bilgisi, söz dizimi ve söz varlığı bakımından birbirinden çeşitli şekillerde ayrılmaktadır. Örneğin ses bilgisel olarak Türkçede bulunan /ö/,/ü/ ve /ı/ sesleri İngilizcede bulunmazken, İngilizcedeki /θ/ ve /ð/ sesleri de Türkçede bulunmamaktadır. Türkçe ünlü uyumu olan bir dil iken İngilizcede ünlü uyumu bulunmaz. Türkçede özellikle sözcük başında ünsüz grubu bir araya gelemeyenken İngilizcede ünsüz grubu bir sözcükte bulunabilir.

Biçim bilgisel anlamda Türkçe kendisinden sonra yapım ve çekim ekleri alarak yeni sözcükler türetip ve kökeni tek bir sözcük olan cümleler kurabilen eklemeli bir dildir. Buna karşılık, İngilizce yapım ekleri ile yeni sözcükler türetilen ancak sözcüklerin sonlarına ekler getirerek cümleler kuramayan bir dildir. Türkçede ekler getirerek tek bir sözcüğe bir cümle sığdırılabilirken bunu İngilizcede yapamayız.

Türkçe söz diziminde büyük ölçüde sola dallanma egemendir. Yani yüklem çoğunlukla sonda bulunur ve diğer öğeler yüklem soluna yerleşir. (Yılmaz, 2016, s.14). İngilizce ise Türkçenin tam tersine sağa dallanan bir dildir. Türkçenin aksine yüklem cümle sonunda değil öznen hemen sonra bulunur ve diğer öğeler yüklem sağına yerleşir. Türkçede cümlenin öge dizilimi Özne+Nesne+Yüklem (ÖNY) şeklinde iken İngilizcede Özne+Yüklem+Nesne (ÖYN) şeklindedir. Türkçe niteleyen hep nitelenenden önce geldiği *baş sonda* bir dil olduğu için Türkçenin bu özelliği cümledeki söz dizimini etkilemektedir (Abushihab, 2012, s. 234). Türkçe Hint-Avrupa dillerinden farklı olarak, bağımlı cümleler ilgi sözcükleriyle değil, eylemsi ekleriyle kurulmuş eylemsilerle (sıfat-fiil, isim-fiil, zarf-fiil) bağımlılaştırılırlar (Yılmaz, 2016, s. 17).

Bunun dışında Türkçe bağlamdan çıkarılabilen durumlarda kişi zamirinin düşürülmesine izin verirken, İngilizce emir cümleleri dışında kişi zamirinin düşürülmesine izin vermeyen bir dildir. Ayrıca Türkçede edatlar *postposition* olarak adlardan sonra kullanılırken İngilizcede *preposition* olarak adlardan önce kullanılmaktadır.

Türkçe ve İngilizce arasındaki bu dilsel farklılıkların özellikle 2000 yılından sonra Fethiye’de yoğun olarak yaşamaya başlamış, olgunluk döneminde Türkçeyi doğal yollarla öğrenmiş yetişkin İngiliz iki dillilerin Türkçe dil performanslarına etki edeceği düşünülmüştür. Bu etkileşim esnasında Türkçe öğrenen İngilizlerin kendi dillerinden Türkçeye ses, biçim, söz dizimi ve söz varlığı anlamında aktarımlar yapacağı varsayılmıştır.

Bu bölümde ana dili İngilizce olan katılımcıların kullandıkları Türkçenin özellikleri araştırılacaktır. Bu amaçla katılımcıların standart Türkçeden farklı olarak kullandıkları ses, biçim, sözdizim ve söz varlığı belirlenmeye çalışılacak ve hangi özellikleri ana dillerinden Türkçeye taşıdıkları tespit edilmeye çalışılacaktır.

1.1. Ses Bilgisi

Yazıya geçirilen ses kayıtlarının çözümlenmesi sonucunda katılımcıların standart Türkçeden yaptıkları ses sapmaları tespit edilmiş daha sonra bu sapmalar 19 ana başlık altındaki alt başlıklarda sınıflandırılmıştır. Son olarak da sıklık sırasına göre aşağıdaki şekilde listelenmişlerdir.

1.1.1. Ünsüz Yitimi Sonucu Ünlü Uzaması

1./r/ yitimi nedeniyle bir önceki ünlünün uzaması

Sapma yapanların sayısı: 15

Sapma yapanların isimleri: Hillary, Dawne, Dawn, Hayley, Kate, Keith, Melisa Sharon, Sue, Susan, Tracey, Pauline, Alec, Patricia, Vicky

Sapma Örnekleri:

dört	dö:t
okuyor	okuyo:
yardım	ya:dım
farklı	fa:klı

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 4**Türkiye'deki ikamet süresi: 3-30 yıl arası**

Bu sapma 11 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 10'u kadın 1'i erkektir. Yaşları 37 ile 75 arasında değişmekte olup 10'u evli 1 tanesi bekârdır. Katılımcıların 7'si lise, 4'ü üniversite mezunudur ve Türkçe dışında 4 kişi başka bir yabancı dil bilmektedir. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 30 yıl arasında değişmektedir.

Burada toplum dilbilimsel açıdan dikkat çeken nokta, Türkçe dışında yabancı dil bilen toplam 5 kişiden 4'ünün bu sapmayı yapmış olmasıdır.

3./h/ yitimi nedeniyle bir önceki ünlünün uzaması**Sapma yapanların sayısı: 2**

Sapmayı yapanların isimleri: Melisa, Tracey

Sapma Örnekleri:

mahâllesi	ma:allesi
tehlikeli	te:likeli

Cinsiyet: 2 kadın

Yaş: 48-52 arası

Medeni durum: Evli

Eğitim: 2 lise

İngilizce ve Türkçe dışında dil biliyor mu? Hayır

Türkiye'deki ikamet süresi: 24-29 yıl arası

Bu sapma 2 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların ikisi de kadın, evli ve lise mezunudur. Yaşları 48 ile 52 arasında olup Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilen yoktur. Türkiye'deki ikamet süreleri 24 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında toplum dilbilimsel değişkenler açısından dikkat çekici olan sapmayı yapanların ikisinin de lise mezunu, kadın ve evli olmasıdır.

1.1.2. Ses Grubu Büzülmesi

Sapma yapanların sayısı: 15

Sapma yapanların isimleri: Hillary, Dawne, Dawn, Hayley, Kate, Keith, Melisa, Sharon, Sue, Susan, Tracey, Pauline, Alec, Patricia, Vicky

Sapma Örnekleri:

Babadağ Babada:

öğretmen ö:retmen

dershane de:sane

pahâlı pa:lı

yaşayabiliriz yaşabiliriz

gideceğim gitcem

demi değil mi

Cinsiyet: 13 Kadın -2 Erkek

Yaş: 37- 76

Medeni Durum: 14 Evli – 1 Bekâr

Eğitim: 9 Lise - 6 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 4

Türkiye'deki ikamet süreleri: 3 – 30 yıl arası

Bu sapma da tüm katılımcılar tarafından yapılmıştır. Katılımcıların 13 tanesi erkek, 2'si kadındır. Yaşları 37 ile 76 arasında değişmekte olup 14'ü evli 1 tanesi de bekârdır. 9'u lise, 6'sı üniversite mezunu olup Türkçe dışında yabancı dil bilenlerin sayısı 4'tür. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 30 yıl arasında değişmektedir.

Sapmanın tüm katılımcılar tarafından yapılması sebebiyle toplum dilbilimsel değişkenler açısından dikkat çeken bir nokta bulunmamaktadır.

2'si üniversite mezunudur ve Türkçe dışında 2 kişi başka bir yabancı dil bilmektedir. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 30 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında toplum dilbilimsel değişkenler açısından 9 lise mezununun 8'inin bu sapmayı yapmış olması dikkat çekmektedir.

5. /ɪ/>/i/ değişimi

Sapma yapanların sayısı: 9

Sapmayı yapanların isimleri: Hillary, Dawne, Hayley, Sharon, Susan, Tracey, Pauline, Vicky

Sapma Örnekleri

Saklıkent

Saklikent

Kuşadası

Kuşada:si

Cinsiyet: 8 kadın – 1 erkek

Yaş: 39- 75 arası

Medeni durum: 9 evli

Eğitim: 6 lise, 3 üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 3

Türkiye'deki ikamet süresi: 3-29 yıl arası

Bu sapma 9 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 8'i kadın 1 tanesi erkektir. Yaşları 39 ile 75 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 6'sı lise, 3'ü üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı üçtür. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

İngilizcede /ɪ/ ünlüsünün olmaması sebebiyle görüşme yapılan kişiler /i/ ünlüsünü telaffuz etmekte çok zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Bu sebeple /i/ ünlüsü /ɪ/ ünlüsü yerine kopyalanmıştır.

Sonuçlara bakıldığında toplum dilbilimsel değişkenler açısından anlamlı bir fark görülmemektedir.

6. /ü/ > /u/ değişimi

Sapma yapanların sayısı: 8

Sapmayı yapanların isimleri: Hillary, Dawne, Hayley, Keith, Sharon, Sue, Susan, Vicky

Sapma Örnekleri:

kültür

kültü:

Ölüdeniz

Oludeniz

Cinsiyet: 7 kadın – 1 erkek

Yaş: 37- 75 arası

Medeni durum: 8 evli

Eğitim: 4 lise, 4 üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 3

Türkiye'deki ikamet süresi: 3-23 yıl arası

Bu sapma 8 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 7'si kadın 1 tanesi erkektir. Yaşları 39 ile 75 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 4'ü lise, 4'ü de üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı üçtür. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 23 yıl arasında değişmektedir.

Katılımcılar İngilizcede olmadığı için Türkçedeki /ü/ ünlüsünü telaffuz etmekte zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Bu sebeple /u/ ünlüsünü /ü/ ünlüsü yerine kopyalamışlardır.

Sonuçlara bakıldığında dikkat çekici olan bu sapmanın 5 üniversite mezununun 4'ü tarafından yapılmış olmasıdır.

7. /o/ > /u/ değişimi

Sapma yapanların sayısı: 8

Sapmayı yapanların isimleri: Hillary, Dawne, Dawn, Hayley, Melisa, Tracey, Pauline, Vicky

Sapma Örnekleri:

çocuklar

çocukla:

Cinsiyet: 8 kadın

Yaş: 37- 57 arası

Medeni durum: 8 evli

Eğitim: 7 lise, 1 üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 1

Türkiye'deki ikamet süresi: 9-23 yıl arası

Bu sapma 8 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların hepsi kadındır. Yaşları 37 ile 57 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 7'si lise, 1'i de üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı birdir. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 23 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında dikkat çekici olan bu sapmanın sadece kadınlar tarafından, 9 lise mezununun 7'si tarafından ve yabancı dil bilenlerin sadece birisi tarafından yapılmış olmasıdır. Bu sapma genellikle *çocuk* sözcüğü söylenirken gerçekleşmiştir.

8. /ö/>/o/ değişimi

Sapma yapanların sayısı: 7

Sapmayı yapanların isimleri: Hillary, Dawne, Hayley, Kate, Sue, Tracey, Vicky

Sapma Örnekleri:

köy

koy

önce

once

Cinsiyet: 7 kadın

Yaş: 37- 57 arası

Medeni durum: 7 evli

Eğitim: 6 lise, 1 üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 1

Türkiye'deki ikamet süresi: 9-29 yıl arası

Bu sapma 7 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların hepsi kadındır. Yaşları 37 ile 57 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 6'sı lise, 1'i de üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı birdir. Türkiye'deki ikamet süreleri 9 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

/ö/ ünlüsü de İngilizcede olmadığı için katılımcılar sözcüklerde /ö/ ünlüsünün yerine /o/ ünlüsü kopyalamaktadır.

Sonuçlara bakıldığında bu sapmayı yapanların hepsinin kadın olması, çoğunluğunun lise mezunlarından oluşması ve sadece başka yabancı dil bilen 1 katılımcının bu sapmayı yapması dikkat çekmektedir.

9. /e/ > /a/ değişimi

Sapma yapanların sayısı: 6

Sapmayı yapanların isimleri: Hayley, Kate, Sue, Pauline, Patricia, Vicky

Sapma Örnekleri:

kelimeler

kelimelar

belediyeden

belediyedan

Cinsiyet: 6 kadın

Yaş: 37- 69 arası

Medeni durum: 6 evli

Eğitim: 3 lise, 3 üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 2

Türkiye'deki ikamet süresi: 9-23 yıl arası

Bu sapma 6 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların hepsi kadındır. Yaşları 37 ile 69 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 3'ü lise, 3'ü de üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı 2'dir. Türkiye'deki ikamet süreleri 9 ile 23 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında toplum dilbilimsel değişkenler açısından dikkat çekici olan sapmayı yapanların tamamının kadın olmasıdır.

10. /u/ > /ü/ değişimi**Sapma yapanların sayısı:** 3**Sapmayı yapanların isimleri:** Hillary, Melisa, Sharon**Sapma Örnekleri:**

uçak

üçak

telaffuz

telefüs

Cinsiyet: 3 kadın**Yaş:** 47- 53 arası**Medeni durum:** 3 evli**Eğitim:** 2 lise, 1 üniversite**İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı:** 1**Türkiye'deki ikamet süresi:** 3-24 yıl arası

Bu sapma 3 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 3'ü kadın ve evli olup yaşları 47 ile 69 arasında değişmektedir. Katılımcıların 2'si lise, biri de üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı birdir. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 24 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında toplum dilbilimsel değişkenler açısından anlamlı bir fark görülmemektedir.

11. /ü/ > /ö/ değişimi**Sapma yapanların sayısı:** 3**Sapmayı yapanların isimleri:** Alec, Dawne, Dawn**Sapma Örnekleri:**

Türkçe

Tö:kçe

Türk

Tö:k

Cinsiyet: 2 kadın, 1 erkek**Yaş:** 39- 67 arası

Medeni durum: 2 evli, 1 bekâr

Eğitim: 2 lise, 1 üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 1

Türkiye'deki ikamet süresi: 7-30 yıl arası

Bu sapma 3 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 2'si kadın 1 tanesi erkektir. Yaşları 39 ile 67 arasında değişmekte olup 2'si evli bir tanesi bekârdır. Katılımcıların 2'si lise 1 tanesi üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı birdir. Türkiye'deki ikamet süreleri 7 ile 30 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında toplum dilbilimsel değişkenler açısından anlamlı bir fark görülmemektedir.

12. /i/>/e/ değişimi

Sapma yapanların sayısı: 3

Sapmayı yapanların isimleri: Melisa, Sue, Vicky

Sapma Örnekleri:

İspanyolca

Espanyolca

inşallah

eñşallah

Cinsiyet: 3 kadın

Yaş: 48- 53 arası

Medeni durum: 3 evli

Eğitim: 2 üniversite, 1 lise

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 1

Türkiye'deki ikamet süresi: 7-30 yıl arası

Bu sapma 3 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların hepsi kadındır. Yaşları 48 ile 53 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 2'si lise bir tanesi üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı birdir. Türkiye'deki ikamet süreleri 7 ile 30 yıl arasında değişmektedir.

Eğitim: Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil biliyor mu? Hayır

Türkiye'deki ikamet süresi: 22 yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan 53 yaşında bir kadın olup evlidir. Katılımcı üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. Türkiye'de 22 yıldır ikamet etmektedir.

15. /a/ >/u/ değişimi

Sapma yapanların sayısı: 1

Sapmayı yapanın ismi: Susan

Sapma Örnekleri:

sorabilirim

sorubilirim

Cinsiyet: kadın

Yaş: 75

Medeni durum: Evli

Eğitim: Lise

İngilizce ve Türkçe dışında dil biliyor mu? Hayır

Türkiye'deki ikamet süresi: 15yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan 75 yaşında bir kadın olup evlidir. Katılımcı lise mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. Türkiye'de 15 yıldır ikamet etmektedir.

16. /ı/ > /a/ değişimi

Sapma yapanların sayısı: 1

Sapmayı yapanın ismi: Susan

Sapma Örnekleri:

anlatırsan

anlatarsan

Cinsiyet: kadın

Yaş: 75

Medeni durum: Evli

Eğitim: Lise

İngilizce ve Türkçe dışında dil biliyor mu? Hayır

Türkiye'deki ikamet süresi: 15 yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan 75 yaşında bir kadın olup evlidir. Katılımcı lise mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. Türkiye'de 15 yıldır ikamet etmektedir.

1.1.4. Ünsüz Değişimi

1. /ğ/ >/y/ değişimi

Sapma yapanların sayısı: 9

Sapmayı yapanların isimleri: Hillary, Dawne, Keith, Sharon, Sue, Susan, Tracey, Patricia, Vicky

Sapma Örnekleri:

beğendim

beyendim

değişebilirsin

deyişebili:sin

Cinsiyet: 8 kadın – 1 erkek

Yaş: 47- 75 arası

Medeni durum: 9 evli

Eğitim: 5 lise, 4 üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 4

Türkiye'deki ikamet süresi: 3-29 yıl arası

Bu sapma 9 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 8'i kadın 1 tanesi erkektir. Yaşları 47 ile 75 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 5'i lise,

4'ü üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı 2'dir. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında toplum dilbilimsel değişkenler açısından anlamlı bir fark görülmemektedir.

2. /z/ > /s/ değişimi

Sapma yapanların sayısı: 8

Sapmayı yapanların isimleri: Hillary, Dawn, Kate, Keith, Melisa, Susan, Tracey, Patricia, Vicky

Sapma Örnekleri:

fazla

fasla

İngilizce

İnglisçe

Cinsiyet: 7 kadın – 1 erkek

Yaş: 39- 75 arası

Medeni durum: 8 evli

Eğitim: 5 lise, 3 üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 3

Türkiye'deki ikamet süresi: 3-29 yıl arası

Bu sapma 8 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 7'si kadın 1 tanesi erkektir. Yaşları 39 ile 75 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 5'i lise, 3'ü üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı üçtür. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında toplum dilbilimsel değişkenler açısından anlamlı bir fark görülmemektedir.

3. /c/ > /ç/ değişimi

Sapma yapanların sayısı: 4

Sapmayı yapanların isimleri: Kate, Keith, Melisa, Tracey

Sapma Örnekleri:

İnglisçe	İngilizce
uçus	ucuz

Cinsiyet: 3 kadın, 1 erkek**Yaş:** 48- 69 arası**Medeni durum:** 4 evli**Eğitim:** 3 lise, 1 üniversite**İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı:** 1**Türkiye'deki ikamet süresi:** 3-29 yıl arası

Bu sapma 4 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 3'ü kadın 1 tanesi erkektir. Yaşları 48 ile 69 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 3'ü lise, 1'i de üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı birdir. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında toplum dilbilimsel değişkenler açısından anlamlı bir fark görülmemektedir.

4. /d/>/t/ değişimi**Sapma yapanların sayısı:** 3**Sapmayı yapanların isimleri:** Hillary, Dawne, Kate**Sapma Örnekleri:**

zannediyorsunuz	zannetiyo:sunuz
seyrediyorum	seyretiyorum

Cinsiyet: 3 kadın**Yaş:** 47- 57 arası**Medeni durum:** 3 evli**Eğitim:** 3 lise**İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı:** 0

Türkiye’deki ikamet süresi: 13-23 yıl arası

Bu sapma 3 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların hepsi kadındır. Yaşları 47 ile 57 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların hepsi de lise mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilen yoktur. Türkiye’deki ikamet süreleri 13 ile 23 yıl arasında değişmektedir.

Toplum dilbilimsel açıdan sonuçlara bakıldığında sapmayı yapanların hepsinin kadın ve lise mezunu olması dikkat çekmektedir.

5. /s/ > /z/ değişimi

Sapma yapanların sayısı: 2

Sapmayı yapanların isimleri: Keith, Sue

Sapma Örnekleri:

İzlam

İslam

Nasrettin Hoca

Nazrettin Hoca

Cinsiyet: 1 kadın, 1 erkek

Yaş: 43- 69 arası

Medeni durum: 2 evli

Eğitim: 2 üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 1

Türkiye’deki ikamet süresi: 3-22 yıl arası

Bu sapma 2 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların biri kadın biri erkektir. Yaşları 53 ile 69 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 2’si de üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı birdir. Türkiye’deki ikamet süreleri 3 ile 22 yıl arasında değişmektedir.

Yukarıdaki örnekte *İslam* sözcüğü İngiliz İngilizcesinde *İzlam* olarak telaffuz edilmektedir. Bu sözcük de İngilizcedeki şekliyle Türkçeye kopyalanmıştır.

Sonuçlara bakıldığında toplum dilbilimsel değişkenler açısından dikkat çekici olan sapmayı yapanların ikisinin de üniversite mezunu olmasıdır.

Eğitim: Lise

İngilizce ve Türkçe dışında dil biliyor mu? Hayır

Türkiye'deki ikamet süresi: 15 yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan 37 yaşında bir kadın olup evlidir. Katılımcı lise mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. Türkiye'de 15 yıldır ikamet etmektedir.

8. /t/ > /k/ değişimi

Sapma yapanların sayısı: 1

Sapmayı yapanın ismi: Hayley

Sapma Örnekleri:

devlet

devlek

tanıtmak

tanıkmak

Cinsiyet: kadın

Yaş: 37

Medeni durum: Evli

Eğitim: Lise

İngilizce ve Türkçe dışında dil biliyor mu? Hayır

Türkiye'deki ikamet süresi: 15 yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan 37 yaşında bir kadın olup evlidir. Katılımcı lise mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. Türkiye'de 15 yıldır ikamet etmektedir.

9. /c/ > /j/ değişimi

Sapma yapanların sayısı: 1

Sapmayı yapanın ismi: Susan

Sapma Örnekleri:

mecbur

mejbur

Cinsiyet: kadın**Yaş:** 75**Medeni durum:** Evli**Eğitim:** Lise**İngilizce ve Türkçe dışında dil biliyor mu?** Hayır**Türkiye'deki ikamet süresi:** 15 yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı 75 yapan yaşında bir kadın olup evlidir. Katılımcı lise mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. Türkiye'de 15 yıldır ikamet etmektedir.

10. /v/>/f/ değişmesi**Sapma yapanların sayısı:** 1**Sapmayı yapanın ismi:** Vicky**Sapma Örnekleri:**

sınav

sinaf

Cinsiyet: kadın**Yaş:** 49**Medeni durum:** Evli**Eğitim:** Üniversite**İngilizce ve Türkçe dışında dil biliyor mu?** Evet**Türkiye'deki ikamet süresi:** 20 yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan 49 yaşında bir kadın olup evlidir. Katılımcı üniversite mezunudur ve Türkçe dışında Fransızca ve Yunanca bilmektedir. Türkiye'de 20 yıldır ikamet etmektedir.

Sapma Örnekleri:

üniversite

yünevö:sity

televizyon

televi:jın

Cinsiyet: 13 Kadın -2 Erkek**Yaş:** 37- 76**Medeni Durum:** 14 Evli – 1 Bekâr**Eğitim:** 9 Lise - 6 Üniversite**İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı:** 4**Türkiye'deki ikamet süreleri:** 3 – 30 yıl arası değişmekte

Bu sapma tüm katılımcılar tarafından yapılmıştır. Katılımcıların 13 tanesi erkek, 2'si kadındır. Yaşları 37 ile 76 arasında değişmekte olup 14'ü evli 1 tanesi de bekârdır. 9'u lise 6'sı üniversite mezunu olup, Türkçe dışında yabancı dil bilenlerin sayısı 4'tür. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 30 yıl arasında değişmektedir.

Katılımcılar kendi dillerinden Türkçeye geçen sözcükleri kendi dillerindeki şekliyle telaffuz ederek Türkçeye kopyalamaktadır.

Sapmanın tüm katılımcılar tarafından yapılması sebebiyle toplum dilbilimsel değişkenler açısından dikkat çeken bir nokta bulunmamaktadır.

1.1.7. Ünsüz Tekleşmesi

Sapma yapanların sayısı: 12**Sapmayı yapanların isimleri:** Hillary, Dawne, Dawn, Hayley, Kate, Keith, Melisa Sidekli, Sharon Hurst, Sue Bilgiç, Susan Tekin, Tracey, Pauline Yılmaz**Sapma Örnekleri:**

gönüllü

gönülü

hakkımda

hâkimda

Cinsiyet:11 kadın 1 erkek

Yaş: 37-69 arası

Medeni durum: 12 evli

Eğitim: 9 lise, 3 üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 2

Türkiye'deki ikamet süresi: 3-30 yıl arası

Bu sapma 12 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 11'i kadın 1 tanesi de erkektir. Bu sapmayı yapanların hepsi de evlidir. Yaşları 37 ile 69 arasında değişmekte olup 9'u lise, 3'ü üniversite mezunudur. İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı 2 olup, Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 30 yıl arasında değişmektedir.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında en dikkat çekici olan, lise mezunlarının tümünün bu sapmayı yapmış olmasına rağmen üniversite mezunlarının yarısının bu sapmayı yapmış olmasıdır. Eğitim durumu dışındaki toplum dilbilimsel değişkenlere bakıldığında anlamlı bir fark görülmemektedir.

1.1.8. Nedeni Belli Olmayan Ünlü Uzaması

Sapma yapanların sayısı: 10

Sapmayı yapanların isimleri: Hillary, Dawne, Dawn, Hayley, Kate, Keith, Melisa, Sharon, Pauline, Patricia

Sapma Örnekleri

Rize

Ri:ze

Kuşadası

Kuşada:si

Cinsiyet: 9 kadın 1 erkek

Yaş: 37- 69 arası

Medeni durum: 10 evli

Eğitim: 7 lise, 3 üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 3

Türkiye'deki ikamet süresi: 3-29 yıl arası

Bu sapma 10 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 9'u kadın 1'i erkektir. Yaşları 37 ile 69 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 7'si lise, 3'ü üniversite mezunudur ve Türkçe dışında 3 kişi başka bir yabancı dil bilmektedir. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 30 yıl arasında değişmektedir.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında en dikkat çekici olan, 9 lise mezunundan 7'sinin bu sapmayı yapmış olmasına rağmen üniversite mezunlarının yarısının bu sapmayı yapmış olmasıdır. Eğitim durumu dışındaki toplum dilbilimsel değişkenlere bakıldığında anlamlı bir fark görülmemektedir.

1.1.9. /y/ Ünsüzünün Türemesi

Sapma yapanların sayısı: 6

Sapmayı yapanların isimleri: Dawne, Dawn, Hayley, Kate, Tracey, Patricia

Sapma Örnekleri:

hâla

hayla

Türkiye'de

Türkiyey'de

Cinsiyet: 6 kadın

Yaş: 39- 69 arası

Medeni durum: 6 evli

Eğitim: 5 lise, 1 üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 1

Türkiye'deki ikamet süresi: 9-29 yıl arası

Bu sapma 6 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların hepsi kadındır. Yaşları 39 ile 69 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 5'i lise, 1'i de üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı birdir. Türkiye'deki ikamet süreleri 9 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında toplum dilbilimsel değişkenler dikkat çekici olan sapmayı yapanların tamamının kadın olması ve çoğunluğun lise mezunlarından oluşmasıdır.

1.1.10. Ünsüz Yitimi

1. /ğ/ yitimi

Sapma yapanların sayısı: 5

Sapmayı yapanların isimleri: Hillary, Keith, Kate, Dawne, Dawn

Sapma Örnekleri:

öğretmen

öretmen

öğrenci

örenci

Cinsiyet: 4 kadın, 1 erkek

Yaş: 39- 69 arası

Medeni durum: 5 evli

Eğitim: 4 lise, 1 üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 1

Türkiye'deki ikamet süresi: 3-23 yıl arası

Bu sapma 5 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 4'ü kadın 1 tanesi erkektir. Yaşları 39 ile 69 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 4'ü lise, 1'i de üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı birdir. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 23 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında toplum dilbilimsel değişkenler açısından dikkat çekici olan sapmayı yapanların çoğunun lise mezunu olmasıdır.

2. Orta hecede /h/ yitimi

Sapma yapanların sayısı: 1

Sapmayı yapanın ismi: Pauline

Sapma Örnekleri:

herhâlde

heralde

Cinsiyet: kadın

Yaş: 53

Medeni durum: Evli

Eğitim: Lise

İngilizce ve Türkçe dışında dil biliyor mu? Hayır

Türkiye'deki ikamet süresi: 29 yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan 48 yaşında bir kadın olup evlidir. Katılımcı lise mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. Türkiye'de 29 yıldır ikamet etmektedir.

3. /y/ yitimi

Sapma yapanların sayısı: 1

Sapmayı yapanın ismi: Sue

Sapma Örnekleri

seyretmiyor

seretmiyo:

Cinsiyet: kadın

Yaş: 53

Medeni durum: Evli

Eğitim: Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil biliyor mu? Hayır

Türkiye'deki ikamet süresi: 22 yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan 53 yaşında bir kadın olup evlidir. Katılımcı üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. Türkiye'de 22 yıldır ikamet etmektedir.

1.1.11. Ünlü Yitimi

1. /a/ yitimi

Sapma yapanların sayısı: 4

Sapmayı yapanların isimleri: Hayley, Keith, Melisa, Susan

Sapma Örnekleri:

konuşabildikten

konuşabildikten

yaşamadım

yaşamadım

Cinsiyet: 3 kadın, 1 erkek**Yaş:** 37- 75 arası**Medeni durum:** 4 evli**Eğitim:** 3 lise, 1 üniversite**İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 1****Türkiye'deki ikamet süresi:** 3-24 yıl arası

Bu sapma 4 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 3'ü kadın 1 tanesi erkektir. Yaşları 37 ile 75 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 3'ü lise, 1'i de üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı birdir. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 24 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında toplum dilbilimsel değişkenler açısından anlamlı bir fark görülmemektedir.

2. Orta hecede ünlü yitimi**Sapma yapanların sayısı: 2****Sapmayı yapanların isimleri:** Kate, Pauline**Sapma Örnekleri:**

İngilizce

İnglisçe

İngiliz

İngliz

Cinsiyet: 2 kadın**Yaş:** 53-55 arası**Medeni durum:** 2 evli**Eğitim:** 2 lise**İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 0**

Türkiye'deki ikamet süresi: 13- 29 yıl arası

Bu sapma 2 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların ikisi de kadındır. Yaşları 53 ile 55 arasında değişmekte olup ikisi de evlidir. Katılımcıların 2'si de lise mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilen yoktur. Türkiye'deki ikamet süreleri 13 ile 29 yıl arasında değişmektedir

Sonuçlara bakıldığında toplum dilbilimsel değişkenler açısından dikkat çekici olan sapmayı yapanların ikisinin de lise mezunu, kadın ve evli olmasıdır.

3. /e/ yitimi**Sapma yapanların sayısı:** 1

Sapmayı yapanın ismi: Susan

Sapma Örnekleri:

verebildi

verbildi

Cinsiyet: kadın

Yaş: 75

Medeni durum: Evli

Eğitim: Lise

İngilizce ve Türkçe dışında dil biliyor mu? Hayır

Türkiye'deki ikamet süresi: 15yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan 75 yaşında bir kadın olup evlidir. Katılımcı lise mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. Türkiye'de 15 yıldır ikamet etmektedir.

1.1.12. -yor Ekindeki /o/ Ünlüsünün Uzaması

Sapma yapanların sayısı: 4

Sapmayı yapanların isimleri: Dawne, Keith, Pauline, Sharon

Sapma Örnekleri:

ediyorum ediyorum

veriyorum veriyorum

Cinsiyet: 3 kadın, 1 erkek

Yaş: 53- 69 arası

Medeni durum: 4 evli

Eğitim: 2 lise, 2 üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 2

Türkiye'deki ikamet süresi: 3-29 yıl arası

Bu sapma 4 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 3'ü kadın 1 tanesi erkektir. Yaşları 53 ile 69 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 2'si lise, 2'si de üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı 2'dir. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında toplum dilbilimsel değişkenler açısından anlamlı bir fark görülmemektedir.

1.1.13. Ünlü Kısalması

Sapma yapanların sayısı: 3

Sapmayı yapanların isimleri: Hillary, Alec R, Dawne

Sapma Örnekleri:

tabi tabi

hâlâ hâlâ

Cinsiyet: 2 kadın, 1 erkek

Yaş: 47- 67 arası

Medeni durum: 2 evli, 1 bekâr

Eğitim: 2 lise, 1 üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 1

Türkiye'deki ikamet süresi: 13-30 yıl arası

Bu sapma 3 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 2'si kadın 1 tanesi erkektir. Yaşları 47 ile 67 arasında değişmekte olup 2'si evli biri bekârdır. Katılımcıların 2'si lise, 1'i de üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı birdir. Türkiye'deki ikamet süreleri 13 ile 30 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında toplum dilbilimsel değişkenler açısından anlamlı bir fark görülmemektedir.

1.1.14. Gerileyici Benzeşme

Sapma yapanların sayısı: 1

Sapmayı yapanın ismi: Tracey

Sapma Örnekleri:

muhtarın

muttarın

Cinsiyet: kadın

Yaş: 52

Medeni durum: Evli

Eğitim: Lise

İngilizce ve Türkçe dışında dil biliyor mu? Hayır

Türkiye'deki ikamet süresi: 29 yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan 52 yaşında bir kadın olup evlidir. Katılımcı lise mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. Türkiye'de 29 yıldır ikamet etmektedir.

Türkiye'deki ikamet süresi: 7 yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan 39 yaşında bir kadın olup evlidir. Katılımcı lise mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. Türkiye'de 7 yıldır ikamet etmektedir.

1.1.17. /r/ Sesinin Ön Ünlülerin Yanında Art Damak Ünsüzü Olarak Telaffuzu

Sapma yapanların sayısı: 1

Sapmayı yapanın ismi: Dawn

Sapma Örnekleri:

İngiltere

İngilteye

öğrendim

öyendim

Cinsiyet: kadın

Yaş: 39

Medeni durum: Evli

Eğitim: Lise

İngilizce ve Türkçe dışında dil biliyor mu? Hayır

Türkiye'deki ikamet süresi: 7 yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan 39 yaşında bir kadın olup evlidir. Katılımcı lise mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. Türkiye'de 7 yıldır ikamet etmektedir.

1.1.18. Orta Hecede /a/ Ünlüsünün Kısalması

Sapma yapanların sayısı: 1

Sapmayı yapanın ismi: Kate

Sapma Örnekleri:

dünya:daki

dünyadaki

bera:ber

berabe:

Cinsiyet: kadın**Yaş:** 55**Medeni durum:** Evli**Eğitim:** Lise**İngilizce ve Türkçe dışında dil biliyor mu?** Hayır**Türkiye'deki ikamet süresi:** 9 yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan 55 yaşında bir kadın olup evlidir. Katılımcı lise mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. Türkiye'de 9 yıldır ikamet etmektedir.

Sonuç

Sonuç olarak katılımcıların konuşmalarında toplam 52 adet fonolojik sapma tespit edilmiştir. Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bu veriler değerlendirildiğinde şu sonuçlara varılabilir:

1. Yapılan sapmalara cinsiyet açısından bakıldığında 52 sapmanın hepsinde kadınlar, 26'sında erkekler vardır. Bu sonuç 15 katılımcının 13'ünün kadın, sadece 2 tanesinin erkek olmasından kaynaklanıyor olabilir. Kadın sayısının fazla olması, onların sapma yapma sayısını da doğru orantılı olarak arttırmaktadır.
2. Eğitim durumu açısından bakıldığında ise sapma sayısı lise mezunlarında 50, üniversite mezunlarında ise 37'dir. 15 katılımcının 9'unun lise 6 tanesinin üniversite mezunu olduğu düşünülüp oranlandığında üniversite mezunu başına ortalama 6.1, lise mezunu başına ise 5.5 sapma düşmektedir. Bu da bizi eğitim arttıkça sapma sayısı azalır, eğitim azaldıkça sapma sayısı artar sonucuna götürmemektedir.
3. Türkçe dışında dil bilip bilmeme penceresinden baktığımızda, dil bilenlerin 33, dil bilmeyenlerin ise 52 sapma yaptığını görmekteyiz. Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı 5, dil bilmeyenlerin sayısı ise 10'dur. Dil bilen katılımcı başına ortalama 6.6 sapma

düşerken dil bilmeyen katılımcı başına ise ortalama 5.2 sapma düşmektedir. Aynı şekilde buradaki sonuçlardan başka bir dil biliyor olmanın ses bilgisel performans bakımından artı bir değer olmadığını görmekteyiz.

4. Katılımcılardan 7 tanesi Türkiye’de 20 yıl ve üzeri, 8 tanesi de 20 yılın altında bir süredir ikamet etmektedir. 20 yıl üstü yaşayanların yaptıkları sapma sayısı 43, 20 yıl altı yaşayanların yaptıkları sapma sayısı 47’dir. Aralarında çok büyük sayısal bir fark olmasa da, kalma süresiyle yapılan sapma sayısının ters orantılı olduğu sonucuna varılabilir. Kalma süresi arttıkça sapma sayısı azalmakta, kalma süresi azaldıkça sapma sayısı artmaktadır.

5. Katılımcıların medeni durumlarına bakılarak istatistiksel bir değerlendirme yapılmamasının sebebi 15 katılımcının 14 tanesinin evli 1 tanesinin bekâr olmasıdır.

6. Katılımcıların yaşları 37 ile 75 arasında değişmekte olduğu için bunları belli bir yaş aralığında gruplandırmak mümkün olmamış ve yaşlarına bakılarak da istatistiksel bir değerlendirme yapılmamıştır.

1.2. Biçim Bilgisi

Katılımcıların standart Türkçeden yaptıkları biçim bilgisel sapmalar tespit edilmiş ve daha sonra da

1. Ad çekimi ile ilgili sapmalar
2. Fiil çekimi ile ilgili sapmalar
3. Yapım ekleri ile ilgili sapmalar

ana başlıklarının altındaki alt başlıklarda sıklık sırasına göre sınıflandırılmıştır.

1.2.1. Ad Çekimi İle İlgili Sapmalar

Elde edilen verilerin çözümlenmesi sonucu isim çekimi ile ilgili sapmalar şu başlıklar altında toplanmıştır:

1. Çoğul ekleri ile ilgili sapmalar

2. Ad durum ekleri ile ilgili sapmalar
3. İyelik ekleri ile ilgili sapmalar
4. Bildirme çekimi ile ilgili sapmalar
5. Çekimde kullanılan kişi ekleri ile ilgili sapmalar
6. Eklerin sıralanışı ilgili sapmalar

1.2.1.1. Çoğul Ekleri İle İlgili Sapmalar

İngilizcede çoğul ekleri sayılabilen düzenli adların sonuna *-s book-s, -es box-es* ekleri getirilerek yapılır. Bunun yanında bu ekleri almadan çoğul olabilen *man-men, woman-women, child-children* gibi düzensiz adlar da vardır. Türkçede ise sayılabilen adlar sonlarına *-lar* eki alarak çoğul olurlar.

Bu bölümde katılımcıların Türkçe dil performanslarında Türkçe çoğul ekleri ile ilgili yaptıkları sapmalar ele alınacaktır. Bunun için çoğul ekleri ile ilgili yapılan sapmalar tespit edilmiş ve sıklık sırasına göre belirli başlıklar altında aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır.

1- Çoğul ekinin kullanılmaması

Sapma yapanların sayısı: 8

Sapma yapanların isimleri: Dawne, Dawn, Hillary, Kate, Keith, Sharon, Sue, Tracey

Sapma Örneği: Türkiye’de çok güzel mükemmel yer (*yerler*) va:

Başka *kişi (kişiler)* İngiliz kenuşmadıla:

Cinsiyet: 7 kadın -1 Erkek

Yaş: 39- 69

Medeni Durum: 8 Evli

Eğitim: 5 Lise - 3 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 2

Türkiye’deki ikamet süresi: 7-29 yıl arası

Bu sapma 8 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 7'si kadın 1 tanesi erkektir. Yaşları 39 ile 69 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 5'i lise, 3'ü üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı 2'dir. Türkiye'deki ikamet süreleri 7 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

Sapma örneklerine bakıldığında kendisinden sonra İngilizcede çoğul eki alan *yer (place)* sözcüğü Türkçe çoğul eki almamıştır. İngilizcede *kişi (person)* sözcüğü düzensiz bir isim olması sebebiyle çoğul yapılırken *people* şekline dönüşmektedir. Katılımcı belki bu durumun etkisiyle burada *kişi* sözcüğünden sonra çoğul eki kullanmamış olabilir.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında anlamlı bir fark görülmemektedir.

2- İngilizcenin etkisiyle çoğul ekinin gereksiz kullanımı

Sapma yapanların sayısı: 4

Sapma yapanların isimleri: Kate, Tracey, Dawne, Keith

Sapma Örneği: Çok *fotografla (fotoğraf)* va: / Çok *şeyle: (şey)* va: günlük hayatta / Çok *insanlar (insan)* va:

Cinsiyet: 3 kadın- 1 Erkek

Yaş: 55- 69 arası

Medeni Durum: 4 Evli

Eğitim: 3 Lise, 1 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 1

Türkiye'deki ikamet süresi: 9-29 yıl

Bu sapma 4 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 3'ü kadın 1 tanesi erkektir. Yaşları 55 ile 69 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 3'ü lise, biri üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilen sayısı birdir. Türkiye'deki ikamet süreleri 9 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

Sapma örneklerine bakıldığında İngilizcede *çok* anlamında kullanılan *many* ve *a lot of /lots of* sözcüklerinden sonra gelen sayılabilen adlar çoğul ekleriyle kullanılmaktadır.

Örnek: *Many photographs, many things, a lot of people, many words.*

Yukarıdaki örneklere bakıldığında İngilizcenin bu özelliğinin Türkçeye kopyalandığı görülmektedir.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında, bu kopyalamanın çoğunlukla lise mezunları tarafından yapılmış olması dikkat çekmektedir.

Çoğul ekleri ile ilgili çıkarılan sonuçlar

İngilizcede düzenli adlardan sonra *-s* ve *-es* ekleri getirilerek Türkçedekine benzer şekilde çoğul yapılmasına karşın, 15 katılımcıdan yaklaşık yarısının çoğul eklerinin kullanmaması dikkat çekmektedir. Burada her iki dilin işleyiş mantığının aynı olması sebebiyle sapma sayısının daha az olması beklenir. Buna karşın, İngilizcenin etkisiyle çoğul ekinin gereksiz kullanılması ile ilgili sapmanın daha fazla olması beklenirken 4'te kalması da dikkate değer bir durumdur.

1.2.1.2. Ad Durum Ekleri İle İlgili Sapmalar

Türkçede yalın, ilgi, belirtme, yönelme, bulunma, ayrılma, araç olmak üzere toplam 7 ad durumu vardır. Türkçede durum ekleri adlardan sonra gelmesine rağmen İngilizcede ilgi durumu dışında adlardan önce edatlar/prepositions kullanılır.

Örnek: *okul-u, the school / okul-a , to school / okul-da, at-in school / okul-dan, from school / Ali-(y)le, with Ali / Ali'nin, Ali's*

Bu bölümde katılımcıların Türkçe dil performanslarında ad durum eklerinin kullanımı ile ilgili yaptıkları sapmalar ele alınmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda, ad durum ekleri ile ilgili sapmalar sıklık sırasına göre belirli başlıklar altında aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır.

1- Yönelme ekinin kullanılmaması -(y)A

Sapma yapanların sayısı: 14

Sapma yapanların isimleri: Dawne, Dawn, Hayley, Hillary, Kate, Pauline, Sharon, Sue, Tracey, Vicky, Melisa, Susan, Patricia, Keith

Sapma Örneği: Ondan sonra *Fethiye (Fethiye'ye)* geldim çok sevdim.

Sonra evlendik *İngiltere (İngiltere'ye)* kaçtık.

Cinsiyet: 13 kadın -1 Erkek

Yaş: 37- 75

Medeni Durum: 14 Evli

Eğitim: 9 Lise – 5 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 4

Türkiye'deki ikamet süresi: 3- 29 yıl

Bu sapma 14 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 13'ü kadın 1 tanesi erkektir. Yaşları 37 ila 75 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 9'u lise, 5'i üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı dörttür. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında biri hariç hiçbir katılımcının yönelme ekini kullanmadığı görülmektedir. Bunun sebebi İngilizcede yönelme ekini karşılayan *to*'nun adlardan önce kullanılması olabilir. Buradan yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yönelme ekinin öğretilmesi konusuna özen gösterilmesi gerektiği sonucuna varılabilir.

Bu sapmanın 15 katılımcının 14'ü tarafından yapılmış olması sebebiyle toplum dilbilimsel değişkenler açısından üzerinde durulması gereksizdir.

2- Belirtme ekinin kullanılmaması –(y) X

Sapma yapanların sayısı: 14

Sapma yapanların isimleri: Dawne, Dawn, Hayley, Hillary, Kate, Pauline, Sharon, Sue, Tracey, Vicky, Alec, Susan, Patricia, Keith

Sapma Örneği: Sonra biz berəbe: okumuştuk *kitapla*: (*kitapları*) fəlan /

Evet bütü:n *işler* (*işleri*) yapıyo:rum.

Cinsiyet: 12 kadın -2 Erkek

Yaş: 37- 75

Medeni Durum: 13 Evli, 1 Bekâr

Eğitim: 8 Lise – 6 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 5

Türkiye'deki ikamet süresi: 3- 29 yıl

Bu sapma 14 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 12'si kadın 2'si erkektir. Yaşları 37 ila 75 arasında değişmekte olup 13'ü evli 1'i bekârdır. Katılımcıların 8'i lise, 6'sı üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı beştir. Türkiye'deki ikamet süreleri 7 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında 1 katılımcı dışında tüm katılımcıların belirtme ekini kullanamadıkları görülmektedir. İngilizcede adı belirli hâle getirebilmek için bağlamda ikinci defa bahsedilen ad artık konuşmacı ve dinleyici açısından belirli hâle geldiği için önüne *the* tanımlığı getirilir. Türkçede ise ad kendisinden sonra -(y)X ekini alır. Bu sapmanın sebebi İngilizcede adların kendilerinden sonra belirtme durum eki almamaları olabilir. Buradan yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde belirtme ekinin öğretilmesi konusuna özen gösterilmesi gerektiği sonucuna varılabilir.

Bu sapmanın 15 katılımcının 14'ü tarafından yapılmış olması sebebiyle toplum dilbilimsel değişkenler açısından üzerinde durulması gereksizdir.

3- Ad durum eklerinin birbirinin yerine kullanılması

Sapma yapanların sayısı: 12

Sapma yapanların isimleri: Dawne, Alec, Dawn, Hayley, Hillary, Kate, Pauline, Sharon, Sue, Susan, Tracey, Vicky

Sapma Örneği: *Karadiniz'i (Karedeniz'e)gittim. Biz Fethiye'de (Fethiye'ye)9 yıl önce geldik.*

Cinsiyet: 11 kadın -1 erkek

Yaş: 37- 75 arası

Medeni Durum: 11 Evli- 1 bekâr

Eğitim: 8 Lise – 4 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 3

Türkiye'deki ikamet süresi: 7- 29 yıl

Bu sapma 12 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 11'i kadın 1 tanesi erkektir. Yaşları 37 ila 75 arasında değişmekte olup 11'i evli 1 tanesi bekârdır. Katılımcıların 8'i lise, 4'ü üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı üçtür. Türkiye'deki ikamet süreleri 7 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında ad durum eklerinin kullanımı konusunda ciddi sorunların olduğu söylenebilir çünkü 15 katılımcının 12 tanesi bu konuda problem yaşamaktadır. Bunun sebebi İngilizcede adlardan sonra durum eki kullanılmaması olabilir.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından anlamlı bir fark görülmemektedir.

4- Bulunma ekinin kullanılmaması -DA

Sapma yapanların sayısı: 10

Sapma yapanların isimleri: Dawne, Dawn, Hayley, Hillary, Kate, Pauline, Sharon, Sue, Tracey, Vicky

Sapma Örneği: Biz *Türkiye* (*Türkiye'de*) yaşıyoruz ama biz İngilizce pratik yapıyoruz.

He: *ülke* (*ülkede*) güzel şehir var.

Cinsiyet: 10 kadın

Yaş: 37- 57

Medeni Durum: 10 Evli

Eğitim: 7 Lise - 3 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 1

Türkiye'deki ikamet süresi: 7-29 yıl

Bu sapma 10 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların tamamı kadındır. Yaşları 37 ila 57 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 7'si lise, 3'ü üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı birdir. Türkiye'deki ikamet süreleri 7 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

İngilizcede bulunma ekinin karşılığı olarak *at* ya da *in* edatlarının addan önce, Türkçedeki *-DA* ekinin adlardan sonra kullanılması bu sapmanın kaynağı olabilir.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında 9 lise mezununun 7'sinin, yabancı dil bilen 5 katılımcıdan sadece 1 tanesinin bu sapmayı yapmış olması dikkat çekmektedir.

5-İlgi ekinin kullanılmaması

Sapma yapanların sayısı: 9

Sapma yapanların isimleri: Dawne, Dawn, Hillary, Kate, Keith, Melisa, Patricia, Susan, Tracey

Sapma Örneği: *Biz (Bizim)* pek sıkıntımız yok bu:da /

Bir *a:kadaşım (arkadaşımın)* kızını İngilizce yapıyo: okulda.

Cinsiyet: 8 kadın -1 Erkek

Yaş: 39- 69 arası

Medeni Durum: 9 Evli

Eğitim: 7 Lise – 2 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 2

Türkiye'deki ikamet süresi: 7-29 yıl

Bu sapma 9 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 8'i kadın 1 tanesi erkektir. Yaşları 39 ila 69 arasında değişmekte olup 8'i evli 1 tanesi bekârdır. Katılımcıların 7'si lise, 2'si üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı ikidir. Türkiye'deki ikamet süreleri 7 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

İngilizcede ilgi eki olarak özel isimlerden sonra 's, Türkçede ise $-(n)Xn$ eki kullanılmaktadır. Hem İngilizce hem de Türkçede ismin sonuna ekleniyor olması iki dilin ortak özelliğidir. Buradaki sapma sayısının diğer ad durum ekleriyle karşılaştırıldığında daha az olması bu ortak özellikten kaynaklanıyor olabilir.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında 9 lise mezunundan 7'sinin bu sapmayı yapması dikkat çekmektedir.

6- Araç ekinin kullanılmaması

Sapma yapanların sayısı: 7

Sapma yapanların isimleri: Dawn, Hayley, Hillary, Kate, Pauline, Susan, Vicky

Sapma Örneği: Ben sadece *müşteri (müşterilerle)* ilgileniyorum /

Eşim kesinlikle İngiltere’de hiçbi: zəman *kızlarım (kızlarımla)* Türkçe konuşmadı.

Cinsiyet: 7 kadın

Yaş: 37- 75 arası

Medeni Durum: 7 Evli

Eğitim: 6 Lise – 1 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 1

Türkiye’deki ikamet süresi: 7-29 yıl

Bu sapma 8 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların tamamı kadındır. Yaşları 37 ila 75 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 6’sı lise, biri üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı birdir. Türkiye’deki ikamet süreleri 7 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

İngilizcede araç ekinin karşılığı olarak *with* edatı adlardan önce, Türkçedeki ise *-(y)IA* eki adlardan sonra kullanılmaktadır. Yönelme ve bulunma durumunun karşılığı olan *to, at/in* edatı ile karşılaştırıldığında araç ekinin kullanılması ile ilgili sapma sayısının yarı yarıya olması göze çarpmaktadır.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında sapma yapanların hepsinin kadın ve çoğunluğunun lise mezunu olması dikkat çekmektedir.

7- Ayrılma ekinin gereksiz kullanımı

Sapma yapanların sayısı: 4

Sapma yapanların isimleri: Hayley, Sharon, Sue, Susan

Sapma Örneği: Project bir buçuk sene sü:dü yani işte *esnaftan (esnaf)* yardım etti *deynekten (dernek)* yardım etti.

Üç *aydan (ay)* sonra hiç kimse iyi bilmedi.

Cinsiyet: 4 kadın

Yaş: 37-75 arası

Medeni Durum: 4 Evli

Eğitim: 2 Lise – 1 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 1

Türkiye’deki ikamet süresi: 15-22 yıl arası

Bu sapma 4 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların tamamı kadındır. Yaşları 37 ila 75 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 2’si lise,1’i üniversite mezunudur. Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı birdir. Türkiye’deki ikamet süreleri 15-22 yıl arasında değişmektedir.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında sapmanın sadece kadınlar tarafından yapılmış olması dikkat çekmektedir.

8- Bulunma ekinin gereksiz kullanımı

Sapma yapanların sayısı: 3

Sapma yapanların isimleri: Pauline, Sue, Tracey

Sapma Örneği: Heralde *kışında (kışın)* bazı günde herhâlde en fazla 5 dakika konuşuyorum.

Ben her zöman dükkânda *Türkçede (Türkçe)* konuşuyorum.

İngilizce’de (İngilizce) konuşmaya başlıyo:

Cinsiyet: 3 kadın

Yaş: 52-53 arası

Medeni Durum: 3 Evli

Eğitim: 2 Lise – 1 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 0

Türkiye’deki ikamet süresi: 22-29 yıl arası

Bu sapma 3 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların tamamı kadındır. Yaşları 52 ila 53 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 2’si lise,1’i üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilen yoktur. Türkiye’deki ikamet süreleri 22-29 yıl arasında değişmektedir.

Yukarıdaki örneklere bakıldığında İngilizcede mevsimler ve diller bağlama göre kendilerinden önce *in* edatı alabilirler.

Örnek: He gave the instructions *in* Turkish. (Direktifleri Türkçe verdi.)

I probably speak Turkish 5 minutes *in* winter. (Kışın belki 5 dakika Türkçe konuşurum.)

Bu sapmayı yapan katılımcıların kafasında *in* edatının karşılığı olarak *-DA* eki olabilir ve İngilizcede *in* kullandıkları her yere Türkçede gerekli olmadığı hâlde *-DA* ekini kopyalıyor olabilirler.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında sapmanın sadece kadınlar tarafından yapılmış olması ve Türkiye’de 22 yıl ve üzerinde ikamet edenler tarafından yapılmış olması dikkat çekmektedir.

9- İlgi ve İyelik ekinin kullanılmaması

Sapma yapanların sayısı: 2

Sapma yapanların isimleri: Hayley, Vicky

Sapma Örneği: *Her şey* (Her şeyin) *sistem* (*sistemi*) var şimdi.

Mesela *kızım* (kızımın) tabi iki *dil* (*dili*) va:

Cinsiyet: 2 kadın

Yaş: 37-49 arası

Medeni Durum: 2 Evli

Eğitim: 1 Lise – 1 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 1

Türkiye’deki ikamet süresi: 15-20 yıl arası

Bu sapma 2 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların ikisi de kadındır. Yaşları 37 ila 49 arasında değişmekte olup ikisi de evlidir. Katılımcıların 1’i lise, 1’i üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı birdir. Türkiye’deki ikamet süreleri 15 ile 20 yıl arasında değişmektedir.

İngilizcede ilgi eki olarak adlardan sonra 's kullanılmasına rağmen ilgi ekinden sonra gelen adın sonunda bir ek bulunmaz. Örnek: Ahmet's car. Buna karşılık Türkçede ilgi $-(n)Xn$ ekinden sonra kullanılan adlar kendilerinden sonra iyelik eki alırlar.

Örnek: Ahmet'in arabası. Bu sapma İngilizcenin bu özelliğinin Türkçeye bu şekilde kopyalanmasından kaynaklanıyor olabilir.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında sapmanın sadece 2 kişi tarafından yapılmış olması anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.

10- İlgi ekinin gereksiz kullanımı

Sapma yapanların sayısı: 2

Sapma yapanların isimleri: Hayley, Hillary

Sapma Örneği: *Bizim (Biz)* sadice müşteri için bu:dayız

Çünkü *benim (ben)* bazen düzgün konuşmuyo:rum özaman onla: yanlış anlıyola:

Cinsiyet: 2 kadın

Yaş: 37-47 arası

Medeni Durum: 2 Evli

Eğitim: 2 Lise

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 0

Türkiye'deki ikamet süresi: 13-15 yıl arası

Bu sapma 2 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların ikisi de kadındır. Yaşları 37 ila 47 arasında değişmekte olup ikisi de evlidir. Katılımcıların ikisi de lise mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilen yoktur. Türkiye'deki ikamet süreleri 13-15 yıl arasında değişmektedir.

Yapılan sapsmalara bakıldığında ilgi ekinin Türkçedeki kişi zamirlerinden sonra gereksiz biçimde kullanıldığı görülmektedir. Bunun sebebi bu katılımcıların Türkçedeki kişi zamirlerinin kullanımını tam olarak kavrayamaması olabilir.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında sapmanın sadece 2 kişi tarafından yapılmış olması anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.

11- Ayrılma ekinin kullanılmaması

Sapma yapanların sayısı: 2

Sapma yapanların isimleri: Hillary, Sue

Sapma Örneği: Biz *Salonika (Selanik'ten)* trenle İstanbul'a geldik

Senin İngilizce herhâlde benim *Türkçe (Türkçeden)* daha iyidir.

Cinsiyet: 2 kadın

Yaş: 47-53 arası

Medeni Durum: 2 Evli

Eğitim: 1 Lise – 1 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 0

Türkiye'deki ikamet süresi: 13-22 yıl arası

Bu sapma 2 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların ikisi de kadındır. Yaşları 47 ila 53 arasında değişmekte olup ikisi de evlidir. 1'i lise, 1'i üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilen yoktur. Türkiye'deki ikamet süreleri 13-22 yıl arasında değişmektedir.

Bu sapmayı yapan katılımcılar yukarıdaki örnekler dışında konuşmalarında ayrılma ekini doğru kullanmışlardır. Bu sebeple bu sapma konuşmanın doğal seyri içerisinde fark edilmeden gerçekleşmiş olabilir.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında sapmanın sadece 2 kişi tarafından yapılmış olması anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.

12- Ad durum eklerinin gereksiz kullanımı

Sapma yapanların sayısı: 1

Sapma yapanların isimleri: Keith

Sapma Örneği: Ben *İngiltere'den (İngiltere)* dışında tüm yani iş hayatımı yaşadım, yaşıyordum.

Ama şimdi yani: ehm okuyo:rum ama *konuşmaya (konuşma)* ehm biraz zayıf

Cinsiyet: 1 Erkek

Yaş: 69 arası

Medeni Durum: Evli

Eğitim: Üniversite mezunu

İngilizce ve Türkçe dışında bildiği dil: Arapça, Fransızca, İtalyanca

Türkiye'deki ikamet süresi: 3 yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan 69 yaşında bir erkek olup evlidir. Katılımcı üniversite mezunu olup Türkçe Arapça, Fransızca ve İtalyanca bilmemektedir. 3 yıldır Türkiye'de ikamet etmektedir.

13- Bulunma ad durum ekinden sonra bağlaç olan *de*'nin kullanılmaması

Sapma yapanların sayısı: 1

Sapma yapanların isimleri: Keith

Sapma Örneği: Bahreyn'de *Bahreyn'de (de)* aynı hâl.

Cinsiyet: 1 Erkek

Yaş: 69

Medeni Durum: Evli

Eğitim: Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında bildiği dil: Arapça, Fransızca, İtalyanca

Türkiye'deki ikamet süresi: 3 yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan 69 yaşında bir erkek olup evlidir. Katılımcı üniversite mezunu olup Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. 3 yıldır Türkiye'de ikamet etmektedir.

14- İlgi ve iyelik ekinin yer değiştirmesi

Sapma yapanların sayısı: 1

Sapma yapanların isimleri: Hayley

Sapma Örneği: Ondan sonra eşim beraber biz buraya geldik çünkü *eşinim (eşimin)* memleketiydi.

Cinsiyet: 1 Kadın

Yaş: 37

Medeni Durum: Evli

Eğitim: Lise

İngilizce ve Türkçe dışında bildiği dil: Yok

Türkiye'deki ikamet süresi: 15 yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan 37 yaşında bir kadın olup evlidir. Katılımcı lise mezunu olup Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. 3 yıldır Türkiye'de ikamet etmektedir.

15- İsim tamlamasının yanlış kurulması

Sapma yapanların sayısı: 1

Sapma yapanların isimleri: Sue

Sapma Örneği: Çocukla: biraz daha zor ve *öğretmen (öğretmenin)* çok iş (işi) va:dı.

Eskiden *bende Fransızca (benim Fransızcam)* çok küçük çok zayıftı.

Cinsiyet: 1 Kadın

Yaş: 53

Medeni Durum: Evli

Eğitim: Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında bildiği dil: Yok

Türkiye'deki ikamet süresi: 22 yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan 53 yaşında bir kadın olup evlidir. Katılımcı üniversite mezunu olup Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. 22 yıldır Türkiye'de ikamet etmektedir.

Ad durum ekleri ile ilgili sonuçlar

Ad durum ekleri ile ilgili sapmaların sayısı diğer sapmalara göre daha fazladır. Ad durum eklerinin kullanımı ile ilgili toplam 15 sapma yapılmıştır. Bu sebeple yabancı dil

olarak Türkçeyi öğretirken ad durum eklerinin öğretilmesi konusuna daha fazla önem verilmesi gerekmektedir.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında yapılan sapmalar genel olarak dengeli bir dağılım göstermekle birlikte, her başlığın altında toplum dilbilimsel değişkenler açısından dikkat çeken sapmaların altı çizilmiştir.

1.2.1.3. İyelik Ekleri ile İlgili Sapmalar

1-İyelik eklerinin kullanılmaması

Sapma yapanların sayısı: 14

Sapma yapanların isimleri: Dawne, Dawn, Hayley, Hillary, Kate, Pauline, Sharon, Sue, Tracey, Vicky, Melisa, Susan, Patricia, Keith

Sapma Örneği: Bizim trafik *sistem* (*sistemi*) çok daha güzel.

Türkçe çünkü eh en yakın *komşu* (*komşum*) İngilizce bilmiyor.

Cinsiyet: 13 kadın -1 Erkek

Yaş: 37- 75

Medeni Durum: 14 Evli

Eğitim: 9 Lise – 5 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 4

Türkiye'deki ikamet süresi: 3- 29 yıl arası

Bu sapma 14 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 13'ü kadın 1 tanesi erkektir. Yaşları 37 ila 75 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 9'u lise, 5'i üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı dördür. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

Türkçede adlardan sonra iyelik eki kullanılmasına rağmen *trafik sistemi*, *en yakın komşum*, İngilizcede adlardan sonra iyelik eki kullanılmamaktadır: *traffic system / my closest neighbour*. 15 katılımcının 14 tanesinin bu sapmayı yapmış olmasının sebebi İngilizcenin bu özelliğinden kaynaklanıyor olabilir. Bu sebeple yabancı dil olarak

Türkçenin öğretiminde tamlanan durumundaki adların iyelik eki aldığı kuralı üzerinde daha dikkatli durulmalıdır.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında anlamlı bir fark görülmemektedir.

2- Uygun iyelik ekinin kullanılmaması

Sapma yapanların sayısı: 1

Sapma yapanların isimleri: Sue

Sapma Örneği: Benim *ailesi* (*ailem*) Galler'de.

Cinsiyet: 1 Kadın

Yaş: 53

Medeni Durum: Evli

Eğitim: Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında bildiği dil: Yok

Türkiye'deki ikamet süresi: 22 yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan 53 yaşında bir kadın olup evlidir. Katılımcı üniversite mezunu olup Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. 22 yıldır Türkiye'de ikamet etmektedir.

İyelik ekleri ile ilgili çıkarılan sonuçlar

Bu kısımda öne çıkan konu iyelik eklerinin kullanılmamasıdır. Bu durum İngilizcede adlardan sonra iyelik eki kullanılmaması sebebiyle katılımcıların İngilizcenin bu özelliğini Türkçeye kopyalamasından kaynaklanıyor olabilir. Bu sebeple yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde iyelik eklerinin öğretilmesi konusuna daha fazla özen gösterilmelidir.

1.2.1.4. Bildirme Çekimi ile İlgili Sapmalar

1-Bildirme ekinin kullanılmaması

Sapma yapanların sayısı: 8

Sapma yapanların isimleri: Dawn, Hayley, Kate, Keith, Pauline, Sue, Tracey, Vicky

Sapma Örneği: Siz çok *nazik* (*naziksınız*)

Ben yani pozitif bi *insan* (*insanım*), hareketli bi *insan* (*insanım*)

Cinsiyet: 7 kadın – 1 Erkek

Yaş: 37- 69 arası

Medeni Durum: 8 Evli

Eğitim: 5 Lise – 3 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 1

Türkiye'deki ikamet süresi: 3-29 yıl arası

Bu sapma 8 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 7'si kadın 1'i erkektir. Yaşları 37 ila 69 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 5'i lise, 3'ü üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı ikidir. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

Türkçedeki bildirme çekim eki *imek* ile İngilizcede yardımcı fiil olarak kullanılan kişi ve zamana göre değişikli gösteren *to be* ile benzerlik göstermektedir. *To be* yardımcı fiili İngilizcede kişi zamirinden hemen sonra, ad soylu sözcüklerden ise önce kullanılmaktadır. Türkçede ise bildirme ekinin ad soylu kelimelerden sonra kullanılması bu sapmaya yol açmış olabilir.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında dikkat çekici olan Türkiye'de 3 yıldır ikamet edenin de 29 yıldır ikamet edenin de bu sapmayı yapmış olmasıdır.

1.2.1.5 Çekimde Kullanılan Kişi Ekleri ile İlgili Sapmalar

1- Kişi eklerinin yanlış ya da eksik kullanımı

Sapma yapanların sayısı: 8

Sapma yapanların isimleri: Dawne, Dawn, Hayley, Hillary, Kate, Pauline, Sue, Tracey

Sapma Örneği: Herkes havadan *zannetiyo:sunuz* (*zannediyo*) ama ö:le değil.

En önemli ben tercümenlik *yaptı (yaptım)*.

Cinsiyet: 8 kadın

Yaş: 37 – 57 arası

Medeni Durum: 8 Evli

Eğitim: 7 Lise – 1 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 0

Türkiye’deki ikamet süresi:7- 29 yıl arası değişmekte

Bu sapma 8 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların hepsi kadındır. Yaşları 37 ile 57 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 7’si lise, 1’i üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilen yoktur. Türkiye’deki ikamet süreleri 7 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

İngilizcede fiillerden sonra kişi eklerinin kullanılmaması bu sapmanın sebebi olabilir. Örnek: I *work* as an interpreter. Örnekte görüldüğü üzere *work* fiili kendisinden sonra Türkçedeki gibi kişi eki almamıştır. Örnek: Tercüman olarak *çalıştım*.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında bu sapmayı yapanların hepsinin kadın olması, 9 lise mezunundan 8’inin bu sapmayı yapmış olması ve bu sapmayı yapanların hiç birinin Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilememesi dikkat çekmektedir.

1.2.1.6. Eklerin Sıralanışı ile İlgili Sapmalar

1- Eklerin yanlış sıralanması

Sapma yapanların sayısı: 1

Sapma yapanların isimleri: Dawne,

Sapma Örneği: Tö:kçe versiyonda ehm *yapıyodula:* (yapıyorlardı) O yüzden ben konu anlëdım.

Cinsiyet: Kadın

Yaş: 57

Medeni Durum: Evli

Eğitim: Lise

İngilizce ve Türkçe dışında bildiği dil: Yok

Türkiye’deki ikamet süresi: 23 yıl

Bu sapma 2 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan biri 53 diğer 57 yaşında kadın olup evlidir. Katılımcıların ikisi de lise mezunu olup Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. 23 yıldır Türkiye’de ikamet etmektedir.

1.2.2. Fiil Çekimi ile ilgili sapmalar

1- Yanlış zaman seçimi

Sapma yapanların sayısı: 11

Sapma yapanların isimleri: Dawne, Alec, Dawn, Hayley, Hillary, Kate, Keith, Melisa, Pauline, Sue, Vicky

Sapma Örneği: Eskidan Fransızcam iyi:di ama çok yıllarcadan beri kullanmadığım için *unutulmuş (unuttum)*.

Sadice hamile olduğum zəman o zaman dö:t ay ben *çalışmıyo:dum (çalışmadım)*

Fethiyey’den sonra gittim İngiltere ondan sonra benim eşim İngiltere de *tanışmış (tanıştım)*.

İyi bi öğrenci hem *dinliyor (dinler)* hem konuşmaya *çalışıyor (çalışır)*.

Cinsiyet: 9 kadın -2 Erkek

Yaş: 37 – 69 arası

Medeni Durum: 10 Evli- 1 Bekâr

Eğitim: 7 Lise – 4 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 3

Türkiye’deki ikamet süresi: 3 ile 30 yıl arası değişmekte

Bu sapma 11 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 9'u kadın 1 tanesi erkektir. Yaşları 37 ila 69 arasında değişmekte olup 10'u evli 1 tanesi bekârdır. Katılımcıların 7'si lise, 4'ü üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı üçtür. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 30 yıl arasında değişmektedir.

Yanlış zaman seçimi de çok yaygın bir sapma olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneklere bakıldığında bu sapma her zaman çeşidinde görülmekle birlikte görülen geçmiş zaman yerine öğrenilen geçmiş zamanın kullanılmasındaki sıklık oranı daha fazladır.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında sapma dağılımının oldukça dengeli olması sebebiyle anlamlı bir fark görülmemektedir.

2 - Zarf fiil ekinin kullanılmaması

Sapma yapanların sayısı: 3

Sapma yapanların isimleri: Hillary, Kate, Sue

Sapma Örneği: Melissa 4 yaşında Perihan *bebek (bebekken)* biz buraya geldik.

Oraya *gideceğim (gidince)* konuşuyorum.

Cinsiyet: 3 kadın

Yaş: 47 – 55 arası

Medeni Durum: 3 Evli

Eğitim: 2 Lise – 1 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 0

Türkiye'deki ikamet süresi: 9-22 yıl arası değişmekte

Bu sapma 3 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların yaşları 47 ila 55 arasında değişmekte olup hepsi de evlidir. Katılımcıların ikisi de lise mezunu biri üniversite mezunu olup Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 30 yıl arasında değişmektedir.

Bu sapma İngilizcede zarf fiil ekinin kullanılmamasından kaynaklanıyor olabilir. İngilizcede bu tür cümleler cümle başında zarf tümlecisi bağlacı kullanarak yapılmaktadır. Örnek: *When* Melisa was a baby we came here.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında anlamlı bir fark görülmemektedir.

3- Yeterlilik kipinin kullanılmaması

Sapma yapanların sayısı: 3

Sapma yapanların isimleri: Susan, Tracey, Vicky

Sapma Örneği: Bugün biraz daha iyi ama iki gün önce felaket nefis *almıyo:dum* (*alamıyordum*) ge:çekten.

Türk televizyon haber seyrettim zaman çoğu zaman anlam *çıkarmıyorum* (*çıkaramıyorum*)

Cinsiyet: 3 kadın

Yaş: 47 – 75 arası

Medeni Durum: 3 Evli

Eğitim: 2 Lise – 1 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 1

Türkiye'deki ikamet süresi: 15-29 yıl arası değişmekte

Bu sapma 3 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların yaşları 47 ila 75 arasında değişmekte olup hepsi de evlidir. Katılımcıların ikisi de lise mezunu biri üniversite mezunu olup Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilen sayısı birdir. Türkiye'deki ikamet süreleri 15 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

Bu sapma İngilizcede yeterlilik kipinin Türkçedeki gibi fiillerden sonra kullanılmamasından kaynaklanıyor olabilir. İngilizcede yeterlilik *can, could, be able to* kipleri cümlenin öznesinden sonra fiilinden ise önce kullanılmaktadır.

Örnek: *When I watch the Turkish news, I mostly can not infer the meaning of words.*

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında anlamlı bir fark görülmemektedir.

4- Birleşik zaman çekiminin kullanılmaması

Sapma yapanların sayısı: 2

Sapma yapanların isimleri: Dawn, Hayley

Sapma Örneği: *Koye gitcem (gitsem) en yani cahil en fakir insanlar aynı aynı davranıyorum ben.*

10 yıl önce,onla: çok şaka yapıyo:la: (*yapıyorlardı*), *kənuşuyo:la: (konuşuyorlardı)* ben de hiç *anlamıyo:yum (anlamıyordum)*.

Cinsiyet: 2 kadın

Yaş: 37 –39 arası

Medeni Durum: 2 Evli

Eğitim: 2 Lise

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 0

Türkiye'deki ikamet süresi: 7-15 yıl arası değişmekte

Bu sapma 2 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan biri 37 diğeri 39 yaşında kadın olup ikisi de evlidir. Katılımcıların ikisi de lise mezunu olup Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında anlamlı bir fark görülmemektedir.

5- Dönüşlülük ekinin gereksiz kullanımı

Sapma yapanların sayısı: 1

Sapma yapanların isimleri: Keith

Sapma Örneği: Ben İngiltere'den dışında tüm yani iş hayatımı *yaşandım (yaşadım)*, yaşıyordum.

Cinsiyet: 1 Erkek

Yaş: 69

Medeni Durum: Evli

Eğitim: Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında bildiği dil: Arapça, Fransızca, İtalyanca

Türkiye'deki ikamet süresi: 3 yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan 69 yaşında bir erkek olup evlidir. Katılımcı üniversite mezunu olup Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmektedir. 3 yıldır Türkiye'de ikamet etmektedir.

Katılımcının üniversite mezunu olması, Türkçe dışında 3 yabancı dil biliyor olmasına rağmen böyle bir sapma yapmasının sebebi Türkiye'de daha 3 yıldır yaşıyor olması olabilir.

Fiil çekimi ile ilgili sonuçlar

Türkçede kip, zaman, kişi, soru ekleri fiilin sonuna eklenmesine karşın, İngilizcede bu işlevi genellikle fiilden önce kullanılan sözcükler görmektedir. Yukarıda fiil çekimi ile ilgili sapmaların temelinde İngilizce ve Türkçe arasındaki bu yapısal farklılık yatıyor olabilir. Bu yapısal farklılıktan dolayı katılımcılar özellikle fiilin sonuna getirilen kip, zaman, kişi eklerini doğru biçim ve sırada kullanamıyor olabilirler. Bu sebeple yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bu konunun üzerinde daha özenle durulması gerekebilir.

1.2.3. Yapım Ekleri ile İlgili Sapmalar

1- Addan ad yapım ekinin kullanılmaması

Sapma yapanların sayısı: 9

Sapma yapanların isimleri: Dawne, Dawn, Hayley, Hillary, Kate, Keith, Patricia, Pauline, Sue

Sapma Örneği: Bazen message geliyor Hayley *İngiliz (İngilizce)* öğrenmek istiyoruz.

Sonra *öğretmen (öğretmenlik)* yaptım o:da.

Törk (Türkçe) mü:zik dinliyola:

Cinsiyet: 8 kadın – 1 Erkek

Yaş: 37- 69 arası

Medeni Durum: 9 Evli

Eğitim: 6 Lise – 3 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 2

Türkiye'deki ikamet süresi: 3- 23 yıl arası

Bu sapma 9 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 8'i kadın 1'i erkektir. Yaşları 37 ila 69 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 6'sı lise, 3'ü üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı ikidir. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 23 yıl arasında değişmektedir.

Sapma örneklerine bakıldığında sapmanın genellikle dil adlarında yapıldığı görülmektedir. İngilizcede hem millet hem de dil adları aynı eklerle yapılmakta ve millet için ayrı, dil için ayrı sözcükler kullanılmamaktadır. Örnek: 1. He is *English* 2. He speaks *English*. Birinci örnekte *English* sözcüğü *millet* ikinci örnekte ise *dil* anlamında kullanılmaktadır. Oysa bu durum Türkçede millet ve dil kavramları için farklı sözcükler kullanılması sebebiyle farklıdır. Yukarıdaki örneklerin Türkçedeki karşılığı 1. *O İngiliz*. 2. *O İngilizce konuşur* şeklindedir. Bu sapmayı yapan katılımcılar da İngilizcenin yukarıda açıklanan özelliğini Türkçeye kopyalayarak, hem millet hem de dil kavramı için tek bir sözcük kullanmaktadır.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında dikkat çekici olan Türkiye'de 3 yıldır ikamet edenin de 23 yıldır ikamet edenin de bu sapmayı yapmış olmasıdır.

2- Çatı eklerinin kullanılmaması

Sapma yapanların sayısı: 7

Sapma yapanların isimleri: Dawne, Hayley, Hillary, Pauline, Sharon, Sue, Tracey

Sapma Örneği: Ben 16 yaşında okul *bitti* (*bitirdim*)

İşte öyle *yetişiyorum* (*yetiştiriyorum*) çocukları daha güzel oluyo:

Ondan sonra evin içinde her taraf yeşil kart *yapıştım* (*yapıştırdım*)

Cinsiyet: 7 kadın

Yaş: 37- 57 arası

Medeni Durum: 7 Evli

Eğitim: 5 Lise –2 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 1

Türkiye'deki ikamet süresi: 13-29 yıl arası

Bu sapma 7 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların hepsi kadındır. Yaşları 37 ile 57 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 5'i lise, 2'si üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı birdir. Türkiye'deki ikamet süreleri 13 ile 29 yıl arasında değişmektedir.

İngilizcede yukarıdaki sapma örneklerinde koyu yazılmış sözcükler için tek bir sözcük kullanılmasına rağmen *finish, grow, stick* ; Türkçede kökeni aynı olan sözcüğün iki farklı şekli kullanılmaktadır. Örnek: *bitmek/bitirmek, büyümek/büyütmek, yapışmak/yapıştırmak*.

Bu sapmanın sebebi, bağlama göre İngilizcede iki anlama da gelebilen yukarıdaki sözcüklerin İngilizceden Türkçeye aynı mantıkla kopyalanması olabilir.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında sapmayı yapanların tamamının kadın olması dikkat çekmektedir.

Yapım ekleri ile ilgili sonuçlar

Yapım ekleri ile ilgili yapılan sapmalara bakıldığında özellikle millet adlarının dil adı yapılmasında sorun yaşandığı görülmektedir. Bunu sebebi yukarıda açıklandığı üzere İngilizcede hem dil hem de millet adları için tek bir sözcük kullanılmasına rağmen, Türkçede iki ayrı sözcük kullanılmasından kaynaklanıyor olabilir. İngilizcenin bu özelliği aynı şekliyle buraya kopyalanmaktadır. Çatı ekleri ile ilgili sapmanın kaynağı da yukarıda açıklandığı gibi, bağlama göre İngilizcede tek bir sözcükle ifade edilen eylem için Türkçede iki ayrı sözcük kullanılması olabilir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde bu konular üzerinde durulurken daha özenli olunması gerekmektedir.

1.3. Söz Varlığı

1.3.1. Söz Varlığı ile ilgili Sapmalar

Katılımcıların standart Türkçeden söz varlığı ile ilgili yaptıkları sapmalar tespit edilmiş daha sonra bu sapmalar da sıklık sırasına göre aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır.

1- Yanlış Sözcük Seçimi

Sapma yapanların sayısı: 15

Sapma yapanların isimleri: Hillary, Dawne, Dawn, Hayley, Kate, Keith, Melisa, Sharon, Sue, Susan, Tracey, Paluline, Alec, Patricia, Vicky

Sapma Örneği: Biz hepimiz de aynıyız. *İki (çifte)* vatandaşız çift.

Bilmiyom çünkü *çok zəman (uzun zamandır)* bu:dayım.

Sadece *kafamda (aklıma)* Tö:kçe kelime geldi.

Cinsiyet: 13 Kadın -2 Erkek

Yaş: 37- 76

Medeni Durum: 14 Evli – 1 Bekâr

Eğitim: 9 Lise - 6 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 4

Türkiye'deki ikamet süreleri: 3 – 30 yıl arası değişmekte

Bu sapma da tüm katılımcılar tarafından yapılmıştır. Katılımcıların 13'ü erkek, 2'si kadındır. Yaşları 37 ila 76 arasında değişmekte olup 14'ü evli biri de bekârdır. 9'u lise 6'sı üniversite mezunu olup, Türkçe dışında yabancı dil bilenlerin sayısı 4'tür. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ila 30 yıl arasında değişmektedir.

Cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu, Türkiye'deki ikamet süresi vs. ne olursa olsun bu sapmanın tüm katılımcılar tarafından yapılması dikkat çekmektedir. Katılımcılar doğru sözcük seçimi konusunda sorunlar yaşamaktadır.

2- İngilizceden yapılan anlamsal kopyalar

Sapma yapanların sayısı: 7

Sapma yapanların isimleri: Dawne, Dawn, Keith, Sharon, Sue, Susan, Alec

Sapma Örneği: Bu yüzden 4 yıl *kurs yaptım*.

İngilizcedeki *do a course* sözcüğü anlamsal olarak kopyalanmıştır.

Heralde ama ben şimdi her *zəman Türk kişiler* Türkçe konuşuyorum.

İngilizceden *Turkish people* ifadesi anlamsal olarak kopyalanmıştır.

Cinsiyet: 5 Kadın -2 Erkek

Yaş: 39- 76

Medeni Durum: 6 Evli – 1 Bekâr

Eğitim: 4 Lise - 4 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 3

Türkiye'deki ikamet süreleri: 3 – 30 yıl arası değişmekte

Bu sapma da 7 katılımcı tarafından yapılmıştır. Katılımcıların 5 tanesi erkek, 2'si kadındır. Yaşları 37 ila 76 arasında değişmekte olup 6'sı evli 1 tanesi de bekârdır. 4'ü lise 4'ü üniversite mezunu olup, Türkçe dışında yabancı dil bilenlerin sayısı 3'tür. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ila 30 yıl arasında değişmektedir.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında 6 üniversite mezununun 4'ünün, 5 yabancı dil bilenden 3 tanesinin bu sapmayı yapması dikkat çekmektedir. Ayrıca, bu sapmayı Türkiye'de 3 yıldır ikamet edenin de 30 yıldır ikamet edeninde yapması dikkate değerdir.

3- Gereksiz Sözcük kullanımı

Sapma yapanların sayısı: 2

Sapma yapanların isimleri: Dawne, Paluline

Sapma Örneği: Ya: da televisionda çok *fazla* çabuk konuşuyo:lar.

Yani kısa sesleri tam telfuz etmek *için* zor geliyor bazen heralde

Cinsiyet: 2 Kadın

Yaş: 53- 57

Medeni Durum: 2 Evli

Eğitim: 2 Lise

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 0

Türkiye'deki ikamet süreleri: 23-29 yıl arası

Bu sapma iki katılımcı tarafından yapılmıştır. Katılımcıların her ikisi de kadındır. Biri 53 diğeri 57 yaşındadır. İkisi de evli ve lise mezunudur. İkisi de Türkçe dışında yabancı dil bilmemektedir. Türkiye’deki ikamet süreleri 23 ila 29 yıl arasında değişmektedir.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında anlamlı bir fark görülmemektedir.

4- Sözcüğün yanlış kullanımı

Sapma yapanların sayısı: 2

Sapma yapanların isimleri: Keith, Paluline

Sapma Örneği: Bu sene çok *düşük* (*düşüş*) va:

Eskidan Fransızcam iyi:di ama çok *yıllarcadan* (*yıllardan*) beri kullanmadığım için unutulmuş.

Cinsiyet: 1 Kadın, 1 Erkek

Yaş: 53- 69

Medeni Durum: 2 Evli

Eğitim: 1 Lise, 1 Üniversite

İngilizce ve Türkçe dışında dil bilenlerin sayısı: 1

Türkiye’deki ikamet süreleri: 3-29 yıl arası

Bu sapma 2 katılımcı tarafından yapılmıştır. Katılımcıların biri kadın diğeri erkektir. Kadın 53 erkek 69 yaşındadır. İkisi de evli olup kadın lise erkek üniversite mezunudur. Erkek Türkçe dışında yabancı dil bilmektedir. Türkiye’deki ikamet süreleri 3 ila 29 yıl arasında değişmektedir.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında anlamlı bir fark görülmemektedir.

5- Kullanılması gereken sözcüğün kullanılmaması

Sapma yapanların sayısı: 1

Sapmayı yapanın ismi: Tracey

Sapma Örneği: Bizim işimiz için böyle şey önemli çünkü yat charter firmada çalışıyorum.

Cinsiyet: Kadın

Yaş: 52

Medeni durum: Evli

Eğitim: Lise

İngilizce ve Türkçe dışında dil biliyor mu? Hayır

Türkiye'deki ikamet süresi: 29 yıl

Bu sapma 1 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapan 52 yaşında bir kadın olup evlidir. Katılımcı lise mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. Türkiye'de 29 yıldır ikamet etmektedir.

Söz varlığı ile ilgili sonuçlar

Söz varlığı ile ilgili olarak toplamda 5 farklı sapma türü tespit edilmiştir. En fazla sapma doğru sözcük seçiminde yapılmıştır. Katılımcılar cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları, Türkiye'deki ikamet süreleri ne olursa olsun doğru sözcük seçiminde sorun yaşamaktadırlar. İkinci dikkat çeken durum katılımcıların İngilizceden anlamsal kopyalar yapmalarıdır. Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında 6 üniversite mezununun 4'ünün, Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilen 5 katılımcıdan 3 tanesinin bu sapmayı yapması dikkat çekmektedir. Ayrıca, bu sapmanın Türkiye'de hem 3 yıldır ikamet eden ve hem de 30 yıldır ikamet eden tarafından yapılması da dikkate değerdir. Bunun dışındaki sapmalarda toplum dilbilimsel değişkenler açısından anlamlı bir fark görülmemektedir.

1.4. Söz Dizimi

İngilizce ve Türkçenin tipolojik olarak birçok açıdan farklı olması sebebiyle katılımcıların Türkçe dil performanslarında sözdizimsel olarak İngilizce etkisine rastlanmaktadır.

Türkçe söz diziminde büyük ölçüde sola dallanma egemendir. Yani yüklem çoğunlukla sonda bulunur ve diğer öğeler yüklem soluna yerleşir. (Yılmaz, 2016, s. 14). İngilizce ise Türkçenin tam tersine sağa dallanan bir dildir. Türkçenin aksine yüklem cümle sonunda değil öznenen hemen sonra bulunur ve diğer öğeler yüklem sağına yerleşir. Türkçede cümlenin öge dizilimi Özne+Nesne+Yüklem (ÖNY) şeklinde iken İngilizcede Özne+Yüklem+Nesne (ÖYN) şeklindedir. Türkçe niteleyen hep nitelenenden önce geldiği *baş sonda* bir dil olduğu için Türkçenin bu özelliği cümledeki söz dizimini etkilemektedir (Abushihab, 2012, s. 234).

Türkçe Hint-Avrupa dillerinden farklı olarak, bağımlı cümleler ilgi sözcükleriyle değil, eylemsi ekleriyle kurulmuş eylemsilerle (sıfat-fiil, isim-fiil, zarf-fiil) bağımlılaştırılırlar (Yılmaz, 2016, s. 17).

Bunun dışında Türkçe bağlamdan çıkarılabilen durumlarda kişi zamirinin düşürülmesine izin verirken, İngilizce emir cümleleri dışında kişi zamirinin düşürülmesine izin vermeyen bir dildir. Ayrıca Türkçede edatlar *postposition* olarak adlardan sonra kullanılırken İngilizcede *preposition* olarak adlardan önce kullanılmaktadır.

İngilizce ve Türkçe arasındaki bu yapısal farkların katılımcıların Türkçelerini etkileyeceği varsayılmıştır. Bu bölümde katılımcıların Türkçe dil performanslarının sözdizimsel olarak İngilizceden ne şekilde ve nasıl etkilendiği üzerinde durulacaktır. Katılımcılar konuşmalarında sözdizimsel olarak standart Türkçeden yapmış oldukları sapmalar aşağıdaki başlıklar altında toplanmıştır.

1.4.1. İngilizce İfadelerin Sözdizimsel olarak Kısmen ya da Tamamen Kopyalanması

Bazı durumlarda katılımcılar zihinlerindeki İngilizce cümleleri kısmen ya da tamamen Türkçe söz dizimi kurallarına göre değil İngilizce söz dizimi kurallarına göre Türkçeye kopyalamışlardır.

1. *Önemli şey* İngilizce bilmeyen bi arkadaş bulmak.

The important thing is finding a friend who doesn't know English.

Katılımcı italik olarak yazılmış olan kısmı İngilizceden kopyalamaktadır.

2. İngiliz insanlar ö:le düşünüyor.

English people think.....

İngilizcede millet adları genellikle *millet adı+ people* şeklinde çoğul yapılmaktadır.

Örnek: *English people, Turkish people* vs. Türkçede ise millet adları *millet adı+ lar* şeklinde çoğul olurlar. Örnek: *İngilizler, Türkler, Almanlar* vs. Katılımcı İngilizcenin bahsedilen bu özelliğini aynı şekliyle Türkçeye kopyalamakta ve *İngilizler* yerine *İngiliz insanlar* ifadesini kullanmaktadır.

3. O dedi hayı: hindi, şimdi demek.

He said nosöz dizimini kopyalamaktadır.

4. Nasıl o kəda: zor öğrenci için

How difficult it issöz dizimini kopyalamaktadır.

5.Yarın *ikinnci*: Temmuz.

Tomorrow is *the second* of July.

İngilizcede tarihler *tanımlık + sıra sayısı+ ay* sıralamasıyla örnek: *the first of January, the third of April* vs. ya da *ay+ tanımlık+ sıra sayısı* örnek: *April the third, January the first* yapılmaktadır. Türkçede ise tarihler *ay+ilgi+ gün+iyelik eki* ya da *gün+ay* sıralamasıyla yapılır. Örnek: *Ağustosun yirmi yedisi / Yirmi yedi Ağustos*

Katılımcı cümlesinde İngilizcede tarihler söylenirken kullanılan söz dizimini aynı şekliyle buraya kopyalamaktadır.

6. Her zəman eşim İngiliz konuştu bana neden ben kendim öğendim Tö:kçe

Every time my husband talked to me in English that's why I myself learned Turkish.
ifadesini sözdizimsel olarak kopyalamaktadır.

7. Ben ne diyo: hafif di:l diyo

What I say.....

ifadesini sözdizimsel olarak kopyalamaktadır.

İngilizcenin etkisiyle yüklem sonunda kullanılması gereken 1.tekil kişi ekini kullanmamaktadır.

8. Okul:da French öğendik ama ben yok.

We learned French at school but I did not.

ifadesindeki not olumsuzluk ekini *yok* olarak kopyalamaktadır. Cümlelerin *Okulda Fransızca öğrendik ama ben öğrenemedim* şeklinde olması gerekmektedir ancak

katılımcı Türkçe olumsuzluk ekini kullanamadığı için İngilizcede kullanılan *not* ekini *yok* olarak kopyalamıştır.

9. Bu:daki sistem destek veriyo:la: sadece akılı olan

The system here supports only the clever ones.

ifadesini sözdizimsel olarak kısmen kopyalamaktadır.

10. Dini:z çok seviyo: *ben*.

İngilizcenin etkisiyle yüklem sonunda olması gereken 1.tekil kişi eki kullanılmamıştır.

Ben öznesinin sözdizimsel olarak cümle başına olması gerekmektedir.

11. Seyahat acente için çalıştım.

I worked for travel agency.

ifadesini sözdizimsel olarak kısmen kopyalamaktadır.

12. Biz İngilizce öğretmeniyiz di:l.

We are not English teachers.

ifadesindeki *not* sözcüğünü *değil* olarak kopyalamaktadır.

13. Bu bana problem.

This is problem for me.

ifadesini sözdizimsel olarak kısmen kopyalamaktadır.

14. Eşim biz biz: kurs hâlketim merkezinde yaptık.

My wife, we did a course at public education center.

ifadesini sözdizimsel olarak kısmen kopyalamaktadır.

15. O bana zor deyil.

For me it is not difficult.

cümlesini sözdizimsel olarak kısmen kopyalamaktadır.

16. İkinci şey ben futbol sevmiyorum.

The second thing is that I do not like football.

cümlesini sözdizimsel olarak kısmen kopyalamaktadır.

17.O benim için basit geliyordu.

It was easy for me.

ifadesini sözdizimsel olarak kısmen kopyalamaktadır.

18. Ben de diyorum Türkçe konuşsana
 What I say is why don't you speak speak Turkish
 ifadesini sözdizimsel kısmen olarak kopyalamaktadır.
Diyorum sözcüğünün cümle sonunda olması gerekmektedir.

19. Üç aydan sonra hiç kimse iyi bilmedi.
 Three months later nobody learned well.
 ifadesini sözdizimsel olarak kısmen kopyalamaktadır.

20. Eşim Batman'dan geldi.
 My husband comes from Batman.
 cümlesini sözdizimsel olarak kısmen kopyalamaktadır.

21. Heralde çocukla: bura okula başladı ben her zöman burdayım.
 Probably since the children started school I have always been here.
 cümlesini sözdizimsel olarak kısmen kopyalamaktadır.

22. Şimdi Emir IELTS sınav yapıcak 27'si Ağustos.
The twenty second of August
 ifadesini sözdizimsel olarak kopyalamaktadır.
 İngilizcede tarihler *tanımlık+ sıra sayısı+ ay* sıralamasıyla yapılmaktadır. Örnek: *the first of January, the third of April* vs. Katılımcı İngilizcedeki bu sıralamayı aynı şekliyle buraya kopyalamaktadır. Türkçede ise tarihler *ay+ilgi+gün+iyelik eki* ya da *gün+ay* sıralamasıyla yapılır. Örnek: *Ağustosun yirmi yedisi / Yirmi yedi Ağustos*
 Katılımcı İngilizce söz dizimini Türkçe ile karıştırarak bir kopyalama yapmıştır.

23. Bu:da ve Batman çok fa:k va:dı.
 Here and Batman are very different.
 ifadesini sözdizimsel olarak kısmen kopyalamaktadır.

24. Hiçbi: şey yapışmıyo: beynimde.
 Nothing sticks in my mind.
 ifadesini sözdizimsel olarak kopyalamaktadır.

25. Bana İngilizce konuşuyola:
 They talk to me in English.
 ifadesini kısmen kopyalamaktadır.

26.Son iki sene biras villala: yaptıla:

Last two years they built a few villas

ifadesini sözdizimsel olarak kısmen kopyalamaktadır.

27. Belki İngiliz insan daha tembeler

Maybe English people are lazier.

ifadesini sözdizimsel olarak kısmen kopyalamaktadır.

İngilizcede millet adları genellikle *millet adı+ people* şeklinde çoğul yapılmaktadır.

Örnek: *English people, Turkish people* vs. Türkçede ise millet adları kendisinden sonra çoğul eki *-lar* alarak *millet adı+ lar* şeklinde çoğul yapılır. Örnek: *İngilizler, Türkler, Almanlar* vs. Katılımcı İngilizcenin bu özelliğini aynı şekliyle Türkçeye kopyalamakta ve *İngilizler* yerine *İngiliz insan* ifadesini kullanmaktadır.

28. Türk insan beraber o zaman Türkçe konuşuyorus.

When we are with Turkish people we speak Turkish .

ifadesini sözdizimsel olarak kısmen kopyalamaktadır.

İngilizcede millet adları genellikle *millet adı+ people* şeklinde çoğul yapılmaktadır.

Örnek: *English people, Turkish people* vs. Türkçede ise millet adları kendisinden sonra çoğul eki *-lar* alarak *millet adı+ lar* şeklinde çoğul olurlar. Örnek: *İngilizler, Türkler, Almanlar* vs. Katılımcı İngilizcenin bahsedilen bu özelliğini aynı şekliyle Türkçeye kopyalamakta ve *Türkler* yerine *İngiliz Türk insan* ifadesini kullanmaktadır.

29.O zaman bis evdeyis tabi İngilizce daha baskın ama o zaman arkadaşla berabe: o zaman Türkçe konuşuyo:

When we are at home, ofcourse English is more dominant but when she is with her friends she speaks Turkish.

ifadesini sözdizimsel olarak kısmen kopyalamaktadır.

Katılımcı Türkçe zarf fiil ekini kullanamadığı için İngilizce zarf tümleci yaparken

kullanılan *when* bağlacını o zaman olarak cümleye kopyalamakta ve Türkçe söz dizimi de İngilizcenin bu etkisinde kalarak yapmaktadır.

30. O demek biz EU'dan çıkıyoruz,

It means that...

kalıbını İngilizceden aynı şekliyle kopyalamaktadır.

31. Bis bi defa gēldik üç hafta tatil için.

We once came for a three week holiday.

ifadesi sözdizimsel olarak kısmen kopyalanmıştır.

Sözdizimsel olarak *geldik* sözcüğün cümle sonunda kullanılması gerekmektedir.

32. O dizi Amerika'dan geldi Tö:kiye.

That Tv series came to Turkey from the USA.

ifadesi kısmen sözdizimsel olarak kopyalanmaktadır.

Sözdizimsel olarak *geldi* yüklemnin cümle sonunda olması gerekmektedir.

33. İngilteye bizim okul başla: 4 yaştan sonra.

In England our schools start after the children are 4 years old.

ifadesi sözdizimsel olarak kısmen kopyalanmıştır.

Başlamak yüklemnin cümle sonunda olması gerekmektedir.

34. Dini:z çok seviyo: ben

Ben zamirinin cümle başında olması gerekmektedir.

İngilizcenin etkisiyle katılımcı yüklemnin sonundaki 1. tekil kişi ekini kullanmamaktadır.

Sözdizimsel olarak en fazla sapma İngilizce ifadelerin kopyalanmasında yapılmıştır. Bu sapma toplam 12 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 10'u kadın, 2'si erkektir. Yaşları 39 ile 75 arasında değişmekte olup 11'i evli biri bekârdır. Katılımcıların yarısı üniversite yarısı da lise mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilenlerin sayısı 5'tir. Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 30 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında sapmanın katılımcıların çoğu tarafından yapılmış olması sebebiyle toplum dilbilimsel değişkenler açısından dikkat çeken bir durum yoktur.

35. Ben sadece otu:dum bekledim onlar.

I just sat and waited for them.

ifadesini sözdizimsel olarak kopyalamaktadır.

onlar zamirinin sözdizimsel olarak *bekledim* yükleminden önce olması gerekmektedir.

36. Perihan başlədı birinci sınıf.

Perihan started first grade

İngilizcedeki *Özne + Yüklem+ Nesne* söz dizimini aynı şekliyle bu cümleye kopyalamaktadır. *Başladı* yüklemının *birinci sınıf* ifadesinden sonra kullanılması gerekmektedir.

37. Ben ve benim arkadaş çok sevdi bu bölgede (bölgeyi).

I and my friend loved this region very much.

ifadesi kısmen sözdizimsel olarak kopyalamaktadır. Cümleye bakıldığında İngilizcenin tipik söz dizimi *Ö+Y+N* görülmektedir. *I and my friend* cümleinin öznesi, *sevdi* cümleinin yüklemi, *bu bölgeyi* de cümleinin nesnesi durumundadır. Sözdizimsel olarak *bu bölgeyi* ifadesinin *çok sevdi* ifadesinden önce olması gerekmektedir.

38. İlk önce öğrendim verbs.

First I learned verbs ifadesini sözdizimsel olarak kopyalamaktadır.

Verbs sözcüğünün *öğrendim* yükleminden önce kullanılması gerekmektedir.

39. İlk zaman geldi:m on bi: sene önce.

The first time I came was 11 years ago.

ifadesini kopyalamaktadır.

Gelmek yüklemının cümle sonunda kullanılması gerekmektedir.

40. En son gittim iki sene önce.

The last time I went was two years ago

ifadesini sözdizimsel olarak kopyalamaktadır.

Gittim yüklemının iki *sene önce* ifadesinden sonra kullanılması gerekmektedir.

41. Ben hiç gitmedim İstanbul'a.

I have never been to İstanbul.

ifadesini sözdizimsel olarak kopyalamaktadır.

Gitmedim yüklemının cümle sonunda kullanılması gerekmektedir.

42. Benim eşim ve ben tanıştık 18 yıldan önce.

My husband and I met 18 years ago.

cümlesini sözdizimsel olarak kopyalamaktadır.

Tanıştık yüklemının cümle sonunda olması gerekmektedir.

43. Çünkü o:da ö:retmen hep gülerdi bana

Because the teacher always laughed at me

ifadesini sözdizimsel olarak kopyalamaktadır.

Bana zamirinin *hep* zarfından sonra kullanılması gerekmektedir.

44. Sonra geldim iş için doksan altı.

Then I came for work in 1996.

ifadesini sözdizimsel olarak kopyalamaktadır.

Geldim yüklemının cümle sonunda olması gerekmektedir.

45. Sadice biz ya: dım onlara ediyoruz.

Only we help them.

söz dizimini kopyalamaktadır.

Yardım sözcüğünün *onlara* sözcüğünden sonra kullanılması gerekmektedir.

46. Ben on altı yaşında babam dedi sen oku .

When I was 16 years old my father told me that you study.

ifadesini sözdizimsel olarak kopyalamaktadır.

Dedi yüklemının sözdizimsel olarak *sen oku* ifadesinden sonra kullanılması gerekmektedir.

Bu sapma toplam 6 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların tamamı kadın ve evlidir. Yaşları 39 ile 57 arasında değişmekte olup 5'i lise biri üniversite mezunudur. Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilen sadece bir katılımcı vardır. Türkiye'deki ikamet süreleri 7 ile 24 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında sapmayı yapanların tamamının kadın ve evli olması, çoğunluğunun lise mezunu olması ve Türkçe dışında başka yabancı dil bilen bir katılımcının olması dikkat çekmektedir.

1.4.2. Türkçedeki İlgî/İyelik Yapısındaki Yan Cümlenin Kurulamaması

1. Ben çabuk düşünmek lazımdı.

Türkçedeki ilgi/iyelik yapısındaki yan cümleyi kullanamadığı *Benim çabuk düşünmem lazımdı* diyemediği için İngilizcenin bağımsız yan cümle yapısını kopyalamaktadır.

2. Ben iş bulmak gerekiyor.

I have to find a job.

ifadesini sözdizimsel olarak kopyalamaktadır.

Türkçedeki ilgi/iyelik yapısındaki yan cümleyi kullanamadığı *Benim iş bulmam gerekiyor* diyemediği için İngilizcenin bağımsız yan cümle yapısını kopyalamaktadır.

3. Bu:da yüzde doksan dokuz İngiliz insanla: Türkçe bilmiyo: çünkü sadece tatil için geldile:

Here 99 percent of English people

ifadesini sözdizimsel olarak kısmen kopyalıyor.

Türkçedeki ilgi/iyelik yapısındaki yan cümleyi kullanamadığı *İngilizlerin yüzde doksan dokuzu diyemediği* için İngilizcenin bağımsız yan cümle yapısını kopyalamaktadır.

4. Şimdi kaç tane heralde yüzde kırk yeni öğretmen sadece iki sene yapıcak

Forty percent of new teachers

ifadesini sözdizimsel olarak kopyalamaktadır.

Türkçedeki ilgi/iyelik yapısındaki yan cümleyi kullanamadığı *Öğretmenlerin yüzde kırkı* diyemediği için İngilizcenin bağımsız yan cümle yapısını kopyalamaktadır.

Bu sapma toplam 3 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların tamamı kadındır. Yaşları 39 ile 53 arasında değişmekte olup hepsi evlidir. Katılımcıların 2'si lise biri üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka bir yabancı dil yoktur. Türkiye'deki ikamet süreleri 7 ile 22 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında sapmanın tamamının kadınlar tarafından yapılması dikkat çekmektedir.

1.4.3. *En - Çok – Daha* Sözcüklerinin İngilizcenin Etkisiyle Yanlış Kullanımı

Katılımcıların bu bölümde yapmış oldukları sapmalar incelendiğinde, Türkçede farklı sözcük türleriyle farklı anlamlar kazanan İngilizce *more, most* ve *a lot* karşılığı olan *en, çok* ve *daha* zarflarının kullanımında sorunlar yaşadıkları ve bu zarfları çok doğru kullanmadıkları tespit edilmiştir. Türkçede *en, çok* ve *daha* azlık çokluk zarfı olarak kullanılmaktadır.

İngilizcede ise *more, most* ve *a lot* ise şu şekilde kullanılmaktadır.

İngilizcede (*the*) *most* kullanımı

İngilizcedeki *most* niteleyicisi sıfatların en üstünlük derecelerini ifade etmek için *the most+ sıfat* şeklinde kullanılabilir. Örnek: *The most beautiful (en güzel)* Bu durumda *the most* Türkçede *en* anlamına gelmekte ve zarf olarak kullanılmaktadır.

Most genelleme yapmak için adlardan önce sıfat olarak da kullanılabilir bu durumda Türkçede *çoğu* anlamına gelir. *Most+ad* Örnek: *most people (çoğu insan), most countries (çoğu ülke)*

Most of +tanımlık+ ad daha belirgin nesnelere ya da insanlara atıfta bulunmak için kullanılır. Bu durumda *most* Türkçede *çoğu* anlamında ve belgisiz zamir olarak kullanılır. Örnek: *most of my time (zamanımın çoğu), most of the trees, (ağaçların çoğu)* (*The*) *most* şeklinde tek başına zarf olarak *en çok* anlamında da kullanılabilir.

Örnek: *I love her the most, (En çok onu seviyorum)* *He was affected by the murder the most şeklinde kullanılabilir. (Cinayetten en çok o etkilendi)*

İngilizcede *more* kullanımı

More çok heceli sıfatların üstünlük derecelerini ifade etmek için sıfatlardan önce *daha* anlamında zarf olarak kullanılır. Örnek: *more expensive (daha pahalı), more dangerous (daha tehlikeli)*

More adlardan önce *daha fazla/daha çok* anlamında kullanılır. Örnek: *There is more people outside (Dışarıda daha çok insan var).*

More aynı zamanda bir eylemin ya da hissin artışına işaret etmek için zarf olarak *daha çok* anlamında tek başına kullanılabilir. Örnek: *I like him more each time I see him (Onu her gördüğümde daha çok seviyorum)*

More bazı durumlarda hangi ismi nitelediği belliyse *daha* anlamında tek başına da kullanılabilir. Örnek: *Would you like more? (Daha ister misin?)*

İngilizcede *a lot* kullanımı

İngilizce de *a lot* zarf olarak *çok* ve *çok daha* anlamlarında kullanılmaktadır. Örnek: *He works a lot (Çok çalışır), I feel a lot better now (Şimdi çok daha iyi hissediyorum)*

1. Arkadaşların en çoğu Türk.

Most of the friends are Turkish

ifadesini sözdizimsel olarak kısmen kopyalıyor.

The most+sıfat : İngilizcedeki *most* niteleyicisi sıfatların en üstünlük derecelerini ifade etmek için sıfattan önce *en* anlamında kullanılabilir. Örnek: *The most beautiful (en güzel)*

Most of +tanımlık+ ad : *Most* aynı zamanda daha belirli nesne ya da insanlara atıfta bulunmak için *çoğu* anlamında kullanılabilir. Örnek: *Most of my time (zamanımın çoğu), most of the trees (ağaçların çoğu)*

Katılımcı bu cümlede *most* sözcüğünün sıfatların en üstünlük derecelerini ifade ederken kullanılan *en* anlamıyla, daha belirli nesne ya da insanlara atıfta bulunmak için kullanıldığındaki *çoğu* anlamını karıştırarak bu cümleye kopyalamıştır.

2.Da: insanlar iş kaybediyor çok kısa sürede.

More people are losing their jobs in a very short time
ifadesini sözdizimsel olarak kısmen kopyalıyor.

More çok heceli sıfatların üstünlük derecelerini ifade etmek için sıfatlardan önce *daha* anlamında kullanılır. Örnek: *more expensive (daha pahalı), more dangerous (daha tehlikeli)*

Adlardan önce olarak bir şeyin daha fazlasının olduğunu ifade etmek için *daha fazla/daha çok* anlamında kullanılır. Örnek: *There is more money to spend in the case (Kasada harcayacak daha çok para var).*

Katılımcı *more* sözcüğünü İngilizcede çok heceli sıfatların üstünlük derecelerini ifade ederken ki *daha* anlamıyla kullanıyor. Türkçede *daha çok* ifadesinden sonra gelen ismin tekil olarak kullanılması gerekirken katılımcı İngilizcenin etkisiyle ismin çoğul şeklini kopyalamaktadır.

3. Enn çok zor öğrenmek mi, konuşmak mı?

The most difficult
ifadesini kopyalıyor.

İngilizcedeki *most* niteleyicisi sıfatların en üstünlük derecelerini ifade etmek için sıfattan önce *the most+ sıfat* Örnek: *The most beautiful (en güzel)* olarak kullanılabilir. Bu durumda *the most* Türkçede *en* anlamına gelir.

(The) most tek başına zarf olarak *en çok* anlamında da kullanılabilir.

Örnek: *I love her the most, (En çok onu seviyorum)*

Bu cümlede katılımcı *the most* sözcüğünü zarf olarak kullanıldığındaki *en çok* anlamıyla kopyalamaktadır.

4. İngiltere daha şans verebilecekler.

They might give you more chance in England

ifadesini sözdizimsel olarak kısmen kopyalamaktadır.

More çok heceli sıfatların üstünlük derecelerini ifade etmek için sıfatlardan önce *daha* anlamında Örnek: *more expensive (daha pahâli), more dangreous (daha tehlikeli)*

Adlardan önce tanımlık olarak bir şeyin daha fazlasının olduğunu ifade etmek için *daha fazla/daha çok* anlamında kullanılır. Örnek: *There is more money to spend in the case (Kasada harcayacak daha çok para var).*

Katılımcı *more* sözcüğünü tanımlık şeklinde kullanması gerekirken, İngilizcede çok heceli sıfatların üstünlük derecelerini ifade ederken ki *daha* anlamıyla kullanmaktadır.

5. Geçen birkaç yılda ama daha ye:li müşterimiz geliyo:r daha Türk geliyo:r.

More çok heceli sıfatların üstünlük derecelerini ifade etmek için sıfatlardan önce *daha* anlamında Örnek: *more expensive (daha pahâli), more dangreous (daha tehlikeli)*

Adlardan önce tanımlık olarak bir şeyin daha fazlasının olduğunu ifade etmek için *daha fazla/daha çok* anlamında kullanılır. Örnek: *There is more money to spend in the case (Kasada harcayacak daha çok para var).*

Katılımcı *more* sözcüğünü tanımlık şeklinde kullanması gerekirken, İngilizcede çok heceli sıfatların üstünlük derecelerini ifade ederken ki *daha* anlamıyla kullanmaktadır.

6. Kaynanem ya:dım ediyo: çok.

My motherinlaw helps me a lot.

ifadesini sözdizimsel olarak kopyalamaktadır.

Türkçede *çok* sözcüğü yüklemi nitelemek için zarf olarak kullanıldığında yüklemden önce kullanılır. Örnek: *çok çalışmak, çok düşünmek* vs. İngilizcede ise yüklemi nitelemek için zarf olarak *çok* anlamında kullanılan *a lot* sözcüğü ise yüklemden sonra kullanılmaktadır. Örnek: *work a lot* katılımcı İngilizcenin bu sözdizimi özelliğini Türkçeye aynı şekliyle kopyalamaktadır.

Cümlede *çok* sözcüğünün *yardım etmek* sözcüğünden önce kullanılması gerekmektedir.

Bu sapma toplam 5 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 4'ü kadın biri erkektir. Yaşları 39 ile 67 arasında değişmekte olup 4'ü evli biri bekârdır. Katılımcıların 4'ü lise biri üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka yabancı dil

bilen bir katılımcı vardır. Türkiye'deki ikamet süreleri 7 ile 30 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında sapmayı Türkiye'de 7 yıldır ikamet edeninde 30 yıldır ikamet edenin de yapması dikkat çekmektedir. Ayrıca sapmanın sadece bir üniversite mezunu tarafından yapılmış olması ve diğerlerinin ise lise mezunu olması da dikkate değerdir.

1.4.4. Gerekli Olmadığı Hâlde Kişi Zamirinin Kullanımı

Adıl düşmesi değiştiren (pro-drop parameter) öznenin düşürülmesine izin veren bazı diller özgüdür. (White 1989) (Aktaran: Gönen, 2012, s. 118). Bu kategoriye Türkçe, Japonca ve İspanyolca girmektedir. İngilizce ve Fransızca gibi diller ise bu kategorinin dışında kalmaktadır. İngilizce emir cümleleri dışında, örnek: *open the door, close the window* vs, cümle yapımında açıkça ifade edilmiş özneye ihtiyaç duymaktadır.

Bu parametreye göre kişi zamiri düşmesine izin veren diller gizli özneye, bildirme cümlelerinde özne ve fiilin yer değiştirmesine izin verirken, kişi zamiri düşmesine izin vermeyen dillerde bu mümkün değildir. (White, 1989; Wakabayashi, 2002) (Aktaran: Gönen, 2012, s. 118)

Gönen (2010, s. 131) çalışmasında İngilizce öğrenen Türk öğrencilerin başlangıç aşamasında Türkçenin kişi zamiri düşürme özelliğini İngilizceye transfer ettiğini ancak ilerleyen aşamalarda bu oranın giderek azaldığını tespit etmiştir.

Bu çalışmada da yapılan çözümlenmeler sonucunda katılımcıların Türkçe konuşurken İngilizcenin etkisiyle gerekli olmadığı hâlde kişi zamiri kullandıkları tespit edilmiştir.

1. Ben 57 yaşındayım. Ben lise bittim.

İngilizcenin etkisiyle cümlenin başında *ben* zamirini kullanmaktadır.

2. Ben anlıyo:rum anlıyo:rum ondan sonra bi: kelime çıkıyo: ben anlamıyo:rum.

İngilizcenin etkisiyle *ben* zamirini gerekli olmadığı hâlde kullanmaktadır.

3. Ama bu gün biz sana:t dükanda biz konuşuyoruz.

İngilizcenin etkisiyle *biz* zamirini gerekli olmadığı hâlde kullanmaktadır.

4. Ama ben Tö:kçe, onla:da Tö:kçe konuştum ben İngilizce cevap veriyola: bana İngilizcenin etkisiyle gerekli olmadığı hâlde katılımcı cümlede *ben* zahirini kullanmaktadır.

Bu sapma toplam 2 kadın katılımcı tarafından yapılmıştır. Birinin yaşı 55 diğerinin yaşı 57 olup ikisi de evli ve lise mezunudur. Katılımcıların ikisi de Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. Türkiye'deki ikamet süreleri 9 ile 23 yıl arasında değişmektedir.

1.4.5. Türkçe Yan Cümle Tipi Yerine İngilizce Yan Cümle Biçiminin Kullanılması

1. Ama dışa:dan insanlar hayat iyi İngiltere'de düşünüyolar.

People outside think that the life is good in England.

Katılımcı İngilizcenin bu söz dizimini kısmen kopyalamaktadır.

Cümlenin *Dışarıdaki insanlar İngiltere'de hayatın iyi olduğunu düşünüyorlar* şeklinde olması gerekmektedir ancak katılımcı Türkçe yan cümle tipi yerine İngilizce biçimini kullanmaktadır.

2. Brexit oy ve:di insanlar, tam bilmiyolar ne yapmışlar

They do not know what they exactly did.

İngilizcedeki bu söz dizimini büyük oranda Türkçeye kopyalıyor.

Cümlenin *Ne yaptıklarını tam olarak bilmiyorlar* şeklinde olması gerekir ancak katılımcı Türkçe yan cümle tipi yerine İngilizce biçimini kullanmaktadır.

3. Devletten sorun geldi ama onla: düşünüyola: bizim he: sorun EU'dan geliyor.

They think that all our problems are resulting from EU

Katılımcı İngilizcenin bu söz dizimini kısmen kopyalamaktadır.

Bu cümlenin *Onlar her sorunun AB'den geldiğini düşünüyorlar* şeklinde olması gerekmektedir ancak katılımcı Türkçe yan cümle tipi yerine İngilizce biçimini kullanmaktadır.

4. Anladım geçen şuba:t, nisan zaman zo: si:zon gelecek ama anlamadım benim şikket bitecek.

I understand that..... but I did not understand that.....

Katılımcı İngilizcenin bu söz dizimini kısmen kopyalamaktadır.

Bu cümlelerin *Geçen Şubat Nisan ayında sezonun zor geçeceğini anlamıştım ama şirketin batacağını anlamadım* şeklinde olması gerekir ancak katılımcı Türkçe yan cümle tipi yerine İngilizce biçimini kullanmaktadır.

5. Ama biliyo:yum biraz fa:klı konuşuyo:

But I know that I speak differently.

Katılımcı İngilizcenin bu söz dizimini kısmen kopyalamaktadır.

Bu cümlelerin *Ama ben biraz farklı konuştuğumu biliyorum* şeklinde olması gerekir ancak katılımcı Türkçe yan cümle tipi yerine İngilizce biçimini kullanmaktadır.

6. İnsanlar bilmiyo: nereye şikâyet yapar.

People don't know where to make a complaint.

Katılımcı İngilizcenin bu söz dizimini kopyalamaktadır.

Bu cümlelerin *İnsanlar nereye şikâyet edeceklerini bilmiyorlar* şeklinde olması gerekir ancak katılımcı Türkçe yan cümle tipi yerine İngilizce biçimini kullanmaktadır.

7. On üç yaşında hangi meslek seçecek kara: ve:mesi gerek yok İngilte:’de

When she is 13 years old she does not have to decide which job to choose in England.

Katılımcı İngilizcenin bu söz dizimini kısmen kopyalamaktadır.

Bu cümlelerin *13 yaşındayken hangi işi seçeceğine karar vermesine gerek yok* şeklinde olması gerekir ancak katılımcı Türkçe yan cümle tipi yerine İngilizce biçimini kullanmaktadır.

8. Ben düşünüyö:dum he: şey öğrenmişim.

I thought that I had learned everything

Katılımcı İngilizcenin bu söz dizimini kopyalamaktadır.

Bu cümlelerin *Ben her şeyi öğrendiğimi düşünüyordum* şeklinde olması gerekir ancak katılımcı Türkçe yan cümle tipi yerine İngilizce biçimini kullanmaktadır.

9. Ondan sonra ne okumak istiyö:lar seçebilir.

After that they can choose what they want to study

Katılımcı İngilizcenin bu söz dizimini kısmen kopyalamaktadır.

Bu cümlelerin *Daha sonra okumak istediğini seçebilir* şeklinde olması gerekir ancak katılımcı Türkçe yan cümle tipi yerine İngilizce biçimini kullanmaktadır.

10. İnsan benim ne demek istiyorum anlayabiliyo:la:

People can understand what I mean

Katılımcı İngilizcenin bu söz dizimini kısmen kopyalamaktadır.

Bu cümlelerin *İnsanlar ne demek istediğimi anlayabiliyorlar* şeklinde olması gerekir, ancak katılımcı Türkçe yan cümle tipi yerine İngilizce biçimini kullanmaktadır.

11. Fa:k etmez hangi iş, ne kâda: para

It does not make any difference which job or how much money

ifadesini sözdizimsel olarak kopyalamaktadır.

Bu cümlelerin *Hangi işin ya da ne kadar paranın olduğu fark etmez* şeklinde olması gerekir ancak katılımcı Türkçe yan cümle tipi yerine İngilizce biçimini kullanmaktadır.

12.En ilginç çevirdiğim şey

The most interesting thing that I have translated

ifadesini sözdizimsel olarak kısmen kopyalamaktadır.

Bu ifadenin *çevirdiğim en ilginç şey* olması gerekir ancak katılımcı Türkçe yan cümle tipi yerine İngilizce biçimini kullanmaktadır.

Bu sapma toplam 7 katılımcı tarafından yapılmıştır. Sapmayı yapanların 6'sı kadın biri erkektir. Yaşları 37 ile 75 arasında değişmekte olup 6'sı evli biri bekârdır. Katılımcıların 5'i lise 2'si üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka yabancı dil bilen 2 katılımcı vardır. Türkiye'deki ikamet süreleri 7 ile 30 yıl arasında değişmektedir.

Sonuçlara bakıldığında bu sapmanın Türkiye'de hem 7 yıldır hem de 30 yıldır ikamet eden tarafından yapılmış olması dikkat çekmektedir.

1.4.5. Edatların Yanlış Yerde Kullanımı

İngilizcede edatlar *preposition* olarak sözcükten önce, Türkçede ise *postposition* olarak sözcükten sonra kullanılmaktadırlar. Örnek: *to school- okul-a, from school- okul-dan, like Ahmet – Ahmet gibi, for the country – ülke için*

Lewis (1967, s. 85) çalışmasında İngilizcedeki bazı edatların işlevini Türkçede durum eklerinin gördüğünü, diğer edatlarında sözcükten sonra gelerek *postposition* olarak bu işlevi yerine getirdiklerini belirtmiştir.

Bu çalışmada da iki kadın katılımcı Türkçede sözcükten sonra kullanması gereken edatları İngilizcenin etkisiyle aşağıda gösterilen örneklerdeki gibi sözcükten önce kullanmıştır.

1. For kadınlar çok önemli bence.

İngilizcenin etkisiyle *for* edatını isimden önce kullanmaktadır. Sözdizimsel olarak *kadınlar* sözcüğünden sonra kullanılması gerekmektedir.

2. Evet ama for my son oğlum çok önemli English ve Türkçe konuşuyo:

İngilizcenin etkisiyle *for* edatını isimden önce kullanıyor. Sözdizimsel olarak *oğlum* sözcüğünden sonra kullanılması gerekmektedir.

3. Evet Törk ailesi onla: para vermek istiyola: for İngilsçe course

İngilizcenin etkisiyle *for* edatını isimden önce kullanıyor. Sözdizimsel olarak *İngilizce kursu* sözcüğünden sonra kullanılması gerekmektedir.

4. Kışında iş yok çünkü turistik yer burda sadice yazında iş va:r.

There is no work in winter, there is work only in summer here.

Yukarıdaki örnekte katılımcı muhtemelen *in* edatını zihninde Türkçedeki bulunma ad durum eki olan *-DA* ile eşleştirmiş ve bu şekilde Türkçeye transfer etmiş olabilir. İngilizcede bu cümlede sözdizimsel olarak *in winter* ve *in summer* şeklinde kullanıldığı için katılımcı *in* edatını Türkçe cümlesinde *kış* ve *yaz* sözcüklerinin sonuna kopyalamaktadır.

Bu sapma toplam 2 kadın katılımcı tarafından yapılmıştır. Birinin yaşı 55 diğerinin yaşı 57 olup ikisi de evli ve lise mezunudur. Katılımcıların ikisi de Türkçe dışında başka bir yabancı dil bilmemektedir. Türkiye'deki ikamet süreleri 9 ile 23 yıl arasında değişmektedir.

1.4.6. İngilizcenin Etkisinden Bağımsız Sapmalar

Katılımcıların yapmış oldukları bazı sözdizimsel sapmalar İngilizcenin etkisinden bağımsız gerçekleşmiştir. Bu sapmalar da genellikle sözcükler cümlede bulunmaları gereken yerde kullanılmamışlardır.

1. Okumuyo:yum, çok az yazıyo:yum, dinliyo:yum çok da: anlıyo:yum.

Daha sözcüğünün *çok* sözcüğünden önce gelmesi gerekmektedir.

2. Hayla yani trafik çok kazası oluyo: ben ona çok kızıyorum.

Sözdizimsel olarak *çok* sözcüğünün *trafik* sözcüğünden önce kullanılması gerekmektedir.

3. Tercümenlik canlı yapmak çok zor.

Sözdizimsel olarak *tercümanlık* sözcüğünün *canlı* sözcüğünden sonra kullanılması gerekmektedir.

4. Bu son on beş yıl temeli Türkiye’de oturduk ama yetmiş altıda ilk geldim.

Cümledeki *ilk* sözcüğünün *yetmiş altıda* sözcüğünden önce kullanılması gerekmektedir.

5. Ama ben Tö:kçe, onla:da Tö:kçe konuştum, İngilizce cevap veriyola: bana

Sözdizimsel olarak *bana* sözcüğün *İngilizce* sözcüğünden önce kullanılması gerekmektedir.

Bu sapma toplam 4 kadın katılımcı tarafından yapılmıştır. Yaşları 37 ile 57 arasında değişmekte olup tamamı evlidir. Katılımcıların 3’ü lise 1’i üniversite mezunudur ve Türkçe dışında başka yabancı dil bilen bir katılımcı vardır. Türkiye’deki ikamet süreleri 7 ile 23 yıl arasında değişmektedir.

Toplum dilbilimsel değişkenler açısından bakıldığında sapmayı yapanların tamamının kadın olması dikkat çekmektedir.

2. BÖLÜM

TÜRKÇEYE KARŞI YAKLAŞIM VE TUTUM

Katılımcılara görüşmelerde Türkçe öğrenme serüvenleri, Türkçe ile ilgili yaklaşım, tutum ve görüşleri ile ilgili sorular sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplardan elde edilen veriler belirli başlıklar altında toplanmış ve aşağıdaki şekliyle yorumlanmıştır.

2.1. Türkçe ile İlk Karşılaşma Zamanları ve Sebepleri

Katılımcılara Türkçe ile ilk ne zaman ve ne sebeple karşılaştıkları sorulmuş ve katılımcılar aşağıdaki cevapları vermişlerdir.

Alec

Türkçe ile ilk kez 1986 yılında İzmir’de, Ege Üniversitesinde İngilizce okutmanı olarak çalışmaya başladığında karşılaştığını belirtmiştir.

Dawne

Türkçeyle ilk kez 1991 yılında Ölüdeniz’e tatil için geldiğinde karşılaştığını ve bir Türk ile evlenip Fethiye’de yaşamaya başladığını söylemiştir.

Hayley

Türkçeyle ilk kez 2001 yılında tatil için Fethiye’ye geldiğinde karşılaştığını ve bir Türk ile evlenip Fethiye’de yaşamaya başladığını söylemiştir.

Hillary

Türkçeyle ilk kez 1992 yılında tatil için Fethiye’ye geldiğinde karşılaştığını 8 sene eşiyle İngiltere’de yaşadıktan sonra 2003 yılında Türkiye’ye geri döndüklerini belirtmiştir.

Dawn

Türkçeyle ilk kez 2005 yılında tatil için Fethiye’ye geldiğinde karşılaştığını ve bir Türk ile evlenip Fethiye’de yaşamaya başladığını söylemiştir.

Kate

Türkçeyle ilk kez 1998 yılında eşiyile tanıştığında karşılaştığını ve evlenip 2007'den beri Fethiye'de yaşamaya başladığını söylemiştir.

Keith

Türkçeyle ilk kez 2013 yılında Fethiye'de yaşamaya başlamasıyla karşılaşmıştır.

Melisa

Türkçeyle ilk kez 1994 yılında Türkiye'ye tatil için geldiğinde karşılaştığını ve daha sonra bir Türk ile evlenip Fethiye'de yaşamaya başladığını belirtmiştir.

Patricia

Türkçeyle ilk kez 1969 yılında İstanbul'a bir İngiliz okuluna matematik öğretmeni olarak geldiğinde karşılaştığını, daha sonra İstanbul'da 3 yıl çalıştıktan sonra 1972 yılında Bodrum'a gittiğini, orada 1 yıl yaşayıp 1973 yılında İngiltere'ye geri döndüğünü belirtmiştir. Bir Türk ile evlenip 2002 yılına kadar İngiltere'de yaşadığını ve 2002 yılından beri Fethiye'de ikamet ettiğini söylemiştir.

Pauline

Türkçe ile ilk kez 1987 yılında tatil için Türkiye'ye geldiğinde karşılaştığını daha sonra bir Türk ile evlenip belli bir dönem Ankara'da yaşadığını ve uzun yıllardır da Fethiye'de ikamet ettiğini belirtmiştir.

Sharon

Türkçe ile ilk kez 1991 yılında ilk defa Fethiye'ye tatil için geldiğinde karşılaştığını belirtmiştir.

Sue

Türkçe ile ilk kez 1994 yılında tatil amaçlı Türkiye'ye geldiğinde karşılaştığını daha sonra bir Türk ile evlenip Türkiye'de yaşamaya başladığını ifade etmiştir.

Susan

Türkçe ile ilk kez 1976 yılında Fethiye'ye tatil için geldiğinde karşılaştığını ve bir Türk ile evlenip 5 yıl boyunca Fethiye'de kaldığını, 1981 yılında İngiltere'ye gittiklerini ve 2002 yılında emekli olup tekrar Türkiye'ye döndüklerini belirtmiştir.

Tracey

Türkçe ile ilk kez 1987 yılında tatil için Fethiye'ye geldiğinde karşılaştığını belirtmiştir.

Vicky

Türkçeye ilk kez 1993 yılında Türkiye'ye tatil için geldiğinde karşılaştığını daha sonra bir Türk ile evlenip 1996 yılından itibaren Fethiye'de yaşamaya başladığını belirtmiştir.

Sonuç

12 kadın katılımcı Türkçe ile ilk olarak Türkiye'ye tatil amaçlı geldiğinde karşılaşmış ve 11 tanesi bir Türk ile evlenip Türkiye'de yaşamaya karar vermişlerdir. 1 katılımcı ise bir İngiliz ile evli olup uzun yıllardır yılın 4-5 ayını Fethiye'de 7-8 ayını İngiltere'de geçirmektedir. 1 erkek katılımcı Türkçe ile ilk kez Fethiye'de yaşamaya başladığında karşılaşmış biri erkek biri kadın olan 2 katılımcı ise ilk olarak Türkçeye Türkiye'de öğretmenlik yapmaya geldiklerinde karşılaşmışlardır. Katılımcıların Türkçeye karşılaşma yılları 1969 ila 2013 yılları arasında farklılık göstermektedir. Katılımcıların Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 30 yıl arasında değişmektedir.

Yukarıda görüldüğü üzere Türkiye'nin bir turizm ülkesi olması yabancıların Türkçe ile karşılaşmalarında önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcıların neredeyse tamamına yakını Türkçe ile ilk kez tatil amacıyla geldiklerinde karşılaşmışlardır. Yukarıdaki sayılara bakıldığında bir Türk erkekle evlenip Türkiye'de yaşamaya başlamak da Türkçe macerasının başlamasında önemli bir sebep olarak görülmektedir. Çalışma amaçlı ve emeklilik sonrası Türkiye'de yaşamaya başlamayla birlikte Türkçe ile karşılaşma sayısı oldukça düşüktür. Ancak bu çalışmadaki katılımcılardan bağımsız olarak son yıllarda emeklilik sonrası, güzel bir iklim ve doğada yaşamak için Fethiye'ye gelen ve Türkçe ile ilk kez bu sebeple karşılaşan kişi sayısı da az değildir.

2.2. Türkçe Öğrenme Serüvenleri

Katılımcıların verdikleri cevaplar çözümlenmiş ve Türkçe öğrenme serüvenleri aşağıdaki başlıklar altında toplanmıştır.

2.2.1. Örgün Eğitim İçinde Öğrenenler

Katılımcılardan 7 tanesi Türkçeyi öğrenirken özel bir öğretmenden ya da kurstan destek almıştır. Bu katılımcılar dil öğrenme serüvenlerini şu şekilde aktarmışlardır.

Dawne

İlk Türkçe dersini 1991 yılında Türkçeyi iyi bilen Alman bir İngilizce öğretmeninden aldığını, daha sonra kitap alarak kendi çabalarıyla Türkçesini geliştirmeye çalıştığını ifade etmiştir.

Hillary

Eşiyle tanıştıktan sonra İngiltere’de haftada bir saat Türkçe kursuna gittiğini ifade etmiştir. Bu kursta Türkçe ile ilgili her şeyi öğrendiğini düşünmüş ancak Türkiye’de yaşamaya başlayınca öğrendiği ile yaşadığı Türkçe arasında çok fark olduğunu anlamıştır.

Kate

İki yıl Türkçe özel ders aldığını ancak hocanın dil bilgisi ağırlıklı ders yapması ve çok ödev vermesinin kendisi için sorun olduğunu çünkü yeterli zamanının olmadığını ifade etmiştir. Kendisinin Türkçeyi pratik yaparak öğrenmek istediğini belirtmiştir.

Keith

Çalışmanın yürütüldüğü tarihlerde Türkçeyi eşiyle birlikte Hâlk Eğitimi Merkezine giderek öğrenmeye çalıştığını ifade etmiştir. Buradaki Türkçe kursunun faydalı olduğunu ancak 100 saatin Türkçe öğrenmek için yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Melisa

Fethiye’de dışarıya çıktığında herkesin onunla İngilizce konuşması sebebiyle 1995 yılında bir aylığına Ankara TÖMER’e gittiğini belirtmiştir. Bu kursun işe yaradığını ama biraz geç kaldığını çünkü Fethiye ağzını kullanması sebebiyle öğretmenin kendisine güldüğünü ifade etmiştir. TÖMER’de aldığı kursun özellikle yazma becerisinin gelişmesine katkı sağladığını belirtmiştir.

Sharon

Türkçe öğrenmek için kendi kendine çalışmaya başladığını daha sonra İngiltere’de bir öğretmen bulup bir iki sene o öğretmenle çalıştığını belirtmiştir. Sonraki süreçte bir üniversitede Türkçe kursu bulup ona gitmiş ve Manchester Üniversitesinde Türk Dili ve Orta Doğu Tarihi okumuştur. Üniversiteyi bitirdikten sonra 5 yıl Türkçeden İngilizceye evrak tercüme yapıtığını ve İngiltere’de İngilizlere Türkçe öğrettiğini ifade etmiştir.

Susan

Türkçeyi Fethiye’deyken hiç ders almadan sadece bir kitaptan faydalanarak ve insanlarla iletişime geçerek öğrenmiştir. O yıllarda Fethiye’de İngilizce bilen Türk olmamasının Türkçesinin gelişmesine çok katkı sağladığını düşünmektedir. İngiltere’ye gidince orada bir dönem Türkçe dersi aldığını ancak Türkçesinin hâla 1976-1980 yıllarındaki seviyesinde olduğunu belirtmiştir.

2.2.2. Örgün Eğitim Dışında Öğrenenler

Katılımcıların 8 tanesi herhangi bir kurumsal ve öğretmen desteği almadan kendi çabalarıyla ve insanlarla iletişim kurarak Türkçeyi öğrendiğini ifade etmiştir. Bu şekilde Türkçeyi öğrenen katılımcılar dil öğrenme serüvenlerini şu şekilde aktarmışlardır:

Alec

Hiç Türkçe dil kursuna gitmediğini, Ege Üniversitesinde okutman olarak çalışmaya başladıktan sonra uzun süre Türk arkadaşlarının konuşmalarını dinlediğini belirtmiştir. İlk başlarda biraz çekindiğini ancak daha sonra onlarla yavaş yavaş Türkçe konuşmaya başladığını ifade etmiştir.

Dawn

Türkiye’de yaşamaya başladıktan sonra kitap alarak kendisi Türkçe öğrenmeye başladığını, ilk olarak da fiil çekimlerini öğrendiğini belirtmiştir.

Hayley

Hiç Türkçe kursuna gitmediğini, her şeyi insanlarla iletişim kurarak Türkçe öğrendiğini ifade etmiştir. Her kesimden insanla iletişim kurabilme becerisinin Türkçe öğrenmesine oldukça büyük katkısı olduğunu düşünmektedir.

Patricia

Hiç Türkçe kursuna gitmeden insanlarla doğal ortamında iletişim kurarak Türkçeyi öğrendiğini ifade etmiştir.

Pauline

Hiç Türkçe kursa gitmeden Ankara'da insanlarla iletişime geçerek Türkçeyi öğrendiğini belirtmiştir. İlk başlarda Türkçe öğrenmek için çok çaba harcadığını evin içine Türkçe kelime kartları yapıştırdığını, *Turkish Made Easy* adlı bir kitaptan faydalandığını ifade etmiştir. Ankara'da evlerinde deriden kılıflar yapan bir çiftle birlikte onlara yardım ederek ve onları dinleyerek Türkçenin kafasına bir şekilde girdiğini söylemektedir.

P: bi çift işletiyordular ve kendi evlerinde deriler yaptırıyolar. Mesəla ne yaptılar? Sigara paketin kılıfları, çakmak kılıfları deridan yapmışla: çanta, kemer öyle şeyleri yapmışlar. Evin içinde atölye getirmişler bi grup a:kıdaş çalışıyor:du ben onlara katıldım. Mesəla öyle bir ortamda öğrendim yani ben pek konuşmadım o günle:de ama onların sohpet duyunce Tö:kçe bi şekilde girdi kafama yani öyle ö:rendim.

Sue

Hiç Türkçe kursuna gitmediğini, her şeyi insanlarla iletişim kurarak öğrendiğini belirtmiştir.

Tracey

Türkçeyi Fethiye'de doğal ortamında insanlarla iletişim kurarak ve kendisi çalışarak öğrendiğini belirtmiştir. Evin her yerine kelime kartları yapıştırdığını, her gün en az 4 -5 kelime öğrendiğini ve bu kelimeleri dışarı çıktığına cümle içinde kullanmaya çalıştığını belirtmiştir. Günlük hayatla alakalı sorunlarını çözerken başka insanlardan yardım talep etmeyi sevmemesinin kendisi için Türkçe öğrenmesinde en önemli motivasyon kaynağı olduğunu ifade etmiştir.

Vicky

Türkçeyi kurs almadan öğrendiğini ancak Türkçesini pek geliştiremediğini düşünmektedir.

Sonuç

Yukarıda detaylı olarak açıklandığı üzere 7 katılımcı Türkçeyi örgün eğitim içinde, 8 katılımcı ise örgün eğitim dışında insanlarla iletişim kurarak doğal ortamında öğrenmişlerdir.

2.2.3. Türkçe Öğrenme Sürecinde Eşlerin Rolü

Alec

Tek başına yaşayan bekâr bir İngiliz olduğu için Türkçe öğrenmesinde eş rolü söz konusu değildir.

Dawne

Eşinden hiçbir şey öğrenmediğini ve evde çoğunlukla eşiyile Türkçe konuşmadığını ifade etmiştir.

Hillary

Eşi vefat etmeden önce İngiltere’de yaşarken evde hep İngilizce konuştuklarını eşinin Türkçe öğrenmesine pek bir katkısı olmadığını ifade etmiştir.

Kate

Evde hep İngilizce konuştuklarını eşinin Türkçe öğrenmesine pek bir katkısı olmadığını ifade etmiştir.

Keith

Eşi Hindistanlı olduğu için eş katkısından bahsedilemez.

Hayley

Evde eşiyile çoğunlukla İngilizce ara sırada Türkçe konuştuklarını ifade etmiştir.

Melisa

Evde eşiyile çoğunlukla Türkçe konuştuğu için eş katkısından bahsedilebilir.

Patricia

Eşi çok iyi İngilizce bildiği ve İngiltere’de yaşarken evde hep İngilizce konuştukları için eş katkısından bahsedilemez.

Pauline

Eşyle hem İngilizce hem de Türkçe konuştuğu için eş katkısından kısmen bahsedilebilir.

Sharon

Eşi Türk olmadığı için eş katkısından bahsedilmez.

Sue

Eşinin ana dili Arapça ve Kürtçe olduğu için evde eşyle hep İngilizce konuşmuş dolayısıyla Türkçe öğrenmesinde eşinin rolünden bahsedilemez.

Susan

Eşyle hem İngilizce hem de Türkçe konuştuğu ve eşinin onun hatalarını düzelttiğini belirtmiştir. Bu sebeple bu katılımcı için eş katkısından bahsedilebilir.

Tracey

Evde eşyle hem İngilizce hem de Türkçe konuştuğu için eş katkısından kısmen bahsedilebilir. Ancak bu katılımcının görüşme esnasında yaptığı Türkçe hatasını eş düzeltince, eşine bunu neden evde de yapmadığını sormuştur.

Vicky

Eşi Türk olmasına rağmen evde eşi ve çocukları hep İngilizce konuştuğu için eş katkısından bahsedilmez.

Dawn

Türkçe öğrenirken eşinden hiç destek almadığını, ondan hiçbir şey öğrenmediğini ve evde eşyle çoğunlukla İngilizce konuştuğunu ifade etmiştir.

Sonuç

Bir Türk ile evli kadınların 8 tanesi eşlerinin Türkçe öğrenmelerine hiç katkı sağlamadıklarını 4 tanesi de kısmen katkı sağladıklarını ifade etmiştir. Kalan 3 katılımcıdan bir tanesinin bekâr olması, bir tanesinin Hindistanlı bir kadınla evli olması ve birinin de İngiliz bir adamla evli olması sebebiyle bu kişilerde eş katkısından bahsedilemez. Bir Türk ile evli kadınların verdikleri cevaplara bakıldığında genel olarak kadınlar eşlerinin Türkçe öğrenmeye katkı sağlamamalarından şikâyetçilerdir.

2.2.4. Türkçe Öğrenme Sürecinde Çocukların Rolü

Alec

Tek başına yaşayan bekâr bir İngiliz olduğu ve çocuğu olmadığı için Türkçe öğrenmesinde çocuk rolünden bahsedilemez.

Dawne

Kızından hiçbir şey öğrenmediğini ve evde kızıyla hep İngilizce konuştuğunu belirtmiştir.

Hillary

Çocukları Fethiye’de okula başladığı için onların dersine yardımcı olabilmek amacıyla iki defa 8. sınıfa kadar ders çalıştığını, bu sürecin de Türkçe öğrenmesine katkı sağladığını ifade etmiştir. Çocukların okulundan dolayı Türkçeyi mecburen öğrenmesi gerektiğini söylemiştir. Katılımcı ayrıca, iki kızının şu anda birbiriyle Türkçe konuştuklarını, Türkçe TV kanalları izleyip Türkçe müzik dinlediklerini ifade etmiştir.

Kate

Türkçe öğrenmenin kendisi için çok önemli olduğunu çünkü oğlunun öğretmenleriyle sağlıklı iletişim kurmanın yolunun Türkçe öğrenmekten geçtiğini belirtmiştir. Katılımcı oğluyla evde İngilizce konuştuğunu ifade etmiştir.

Keith

Çocuğu olmadığı için Türkçe öğrenmesinde çocuğun her hangi bir rolü bulunmamaktadır.

Melisa

Eşi ve çocukları ile bir araya gelince genellikle Türkçe konuştuklarını belirtmiştir. Çocuklarıyla hem Türkçe hem de İngilizce konuşmasından dolayı Türkçe öğrenmesinde çocukların rolü söz konusudur.

Patricia

Kızının yetişkin olmasından ve evde kızıyla çoğunlukla İngilizce konuşmasından dolayı Türkçe öğrenmesinde çocuğun rolünden bahsedilemez.

Pauline

Çocuklar küçükken hep İngilizce konuştuklarını ancak çocuklar okula başlayınca evde daha fazla Türkçe konuşmaya başladığını söylemiştir. Yemek yerken Türkçenin daha çok konuşulduğunu belirtmiştir. Bu sebeplerden dolayı Türkçe öğrenmesinde çocukların katkısından söz edilebilir.

P: Onlar küçük yaşta hep İngilizce konuşuyorduk evde ama yani sanki diğer abilerin küçüğü okula başlayınca: daha ağır Türkçe öğrenince: biz Turkey, Türkçeye çevirdik sanki. Ana dil di:l ama yani şeyde en çok konuşan dil yani

Sharon

Çocuğu olmadığı için çocuğun rolünden bahsedilemez.

Hayley

Çocukların eğitimine destek olabilmek için Türkçe öğrenmesinin önemli olduğunu düşünmektedir.

Sue

Eşinin ana dilinin Arapça ve Kürtçe olmasından dolayı evde çocuklarıyla hep İngilizce konuştuklarını belirtmiştir. Çocukların okula gidene kadar Türkçe bilmediklerini ve Türkçeyi okulda öğrendiklerini söylemiştir. Çocuklar okula başlayınca kendisinin Türkçe öğrenmek zorunda kaldığını ifade etmiştir. Bu sebeple çocukların okula gitmesinin Türkçe öğrenmesine katkı sağladığı söylenebilir.

Susan

Türkçe öğrenmesinde çocuklarının herhangi bir rolü bulunmamaktadır çünkü kızı bebekken İngiltere'ye gitmiş oğluysa orada doğmuştur. Kızının Türkçesinin çok az oğlunusa hiç Türkçesi olmadığını ifade etmiştir.

Tracey

Çocuğu olmadığı için çocuk rolünden bahsedilemez.

Vicky

Çocuklarının okula gitmesi sebebiyle Türkçe öğrenmeye mecbur kalması, Türkçe öğreniminde çocukların rolü olduğunu göstermektedir.

Dawn

2 yaşındaki oğluyla kendisi İngilizce, eşi ve komşuları Türkçe konuşmaktadır. Oğlunun ileride kendisinden çok daha iyi Türkçe öğrenecek olmasının kendisini tedirgin ettiğini ifade etmiştir. Bu sebeple Türkçeyi iyi öğrenmenin kendisi için önemli olduğunu düşünmektedir.

Sonuç

Katılımcılardan 11 tanesinin çocuğu vardır. Çocuğu olan 11 kadından 2'sinin çocuğu İngiltere'de doğup büyüdüğü ve çocukları hâla orada yaşadığı için Türkçe öğrenmelerinde çocuk rolünden bahsedilemez. Çocukları Türkiye'de doğmuş ya da bebekken gelmiş ve eğitimini Türkiye'de almış olan 9 kadın katılımcının Türkçe öğrenmesinde çocuklar, belki de en önemli motivasyon sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü anneler bir şekilde çocuklarının öğretmenleriyle, sınıf arkadaşlarıyla ya da diğer veliler ile iletişime geçebilmek için Türkçe öğrenmek zorunda olduklarını düşünmektedir. Bu mecburiyetin onların Türkçe öğrenmesine önemli oranda katkı sağladığı söylenebilir. Ayrıca katılımcılardan birkaçı çocukların dil kullanımı ile ilgili olarak çocukların okula başlamadan önce kendi aralarında İngilizce konuştuklarını, okula başladıktan sonra ise aynı çocukların bir araya geldiklerinde Türkçe konuştuklarını belirtmiştir. Buradan okula başlamadan önce çocuklar için İngilizce olan baskın dilin okula başlayınca Türkçe olduğu sonucuna varılabilir.

2.2.5. Türkçe Öğrenme Sürecinde Akrabaların Rolü

Bir Türk ile evli olan 12 kadın katılımcı eşlerinin akrabaları ile Türkçe iletişim kurmaktadır. Geriye kalan 3 katılımcının eşleri Türk olmadığı böyle bir durum onlar için geçerli değildir.

Diğerlerinden farklı olarak 2 katılımcının akrabalar ile ilgili dikkat çeken anlatım ve yorumları şu şekildedir.

Dawn

Türkçe öğrenirken kayınvalidesinin kendisine çok yardımcı olduğunu söylemiştir. Kendi Türkçesinin 5 yaşındaki yeğeninin Türkçesiyle aynı seviyede olduğunu ve yeğeniyle 5 yaşındayken çok iyi anlaştığını belirtmiştir. Yeğeni büyüdükçe onunla dilsel

anlamda eskisi kadar iyi anlaşılamadığını yeğenin onu dilsel yetkinlik anlamında geride bıraktığını belirtmiştir.

Kate

“Eşinizin akrabaları ile hangi dili konuşuyorsunuz?” sorusuna “They speak Günlükbaşı” diyerek espri yapmıştır. Burada standart Türkçe ile Günlükbaşı köyünde konuşulan ağız arasındaki farka esprili bir şekilde dikkat çekmektedir.

Sonuç

Bir Türk ile evli olan kadınlar, eşlerinin akrabaları ile Türkçe konuşmak zorunda oldukları için Türkçe öğrenmelerine akrabaların olumlu katkısından söz edilebilir.

2.2.6. Türkçe Öğrenme Sürecinde Sokağın Rolü

Alec

Türkçe öğrenme sürecinde sorduğu Türkçe sorulara, Türklerin İngilizce cevap vermesi ve onunla İngilizce konuşmak istemelerinin onu kızdığını söylemiştir. Yaşadığı köyde hiç kimse İngilizce bilmediği için onlarla hep Türkçe konuşmaktadır. Köyde sadece ara sıra gelen bir İngilizce öğretmeni arkadaşıyla İngilizce konuştuğunu belirtmiştir.

Dawne

Fethiye’de Türkçe pratik yapmanın çok zor olduğunu düşünmektedir. Bunun sebebi olarak da Fethiye’nin turistik bir yer olması ve katılımcı Türkçe konuşmak istemesine rağmen oradaki insanların onunla İngilizce konuşmalarını göstermektedir.

Hayley

Çarşıya çıktığında hep Türkçe konuştuğunu ve işlerini sorunsuz olarak hâlledebildiğini belirtmiştir.

Hillary

Dışarıda Türkçe konuştuğunu ancak bazen Türklerin onu çok dikkatli dinlemedikleri için yanlış anladığını ifade etmiştir.

Kate

Dışarıya çıktığında esnafla hep Türkçe konuştuğunu ama ona İngilizce cevap verildiğini, bu durumun da kendisini şaşırttığını belirtmiştir.

Keith

Dışarı çıkınca yüzde yüz Türkçe konuştuğunu ve komşusu İngilizce bilmediği için onunla da hep Türkçe konuştuğunu belirtmiştir.

Melisa

Dışarı çıktığında Türkçe konuştuğunu söylemiştir.

Patricia

Dışarı çıktığında Türkçe konuşmak istemesine rağmen onunla ısrarla İngilizce konuşmaya çalışmalarının onu kızdığını belirtmiştir.

Pauline

Dışarıda kiminle birlikte olduğuna göre bazen İngilizce bazen de Türkçe konuştuğunu, dışarıda onu tanıyan esnaf onunla Türkçe tanımayanların ise o Türkçe konuşmasına rağmen onunla İngilizce konuştuğunu ifade etmiştir.

Sharon

Dışarı çıktığında hep Türkçe konuştuğunu belirtmiştir.

Sue

Dışarıda Türklerle hep Türkçe konuşmaya çalıştığını belirtmiştir.

Susan

Dışarıda kendisi Türkçe konuştuğu hâlde onunla İngilizce konuştuklarını ve Türkçe konuşmada ısrar etmesi neticesinde onunla konuşan kişinin de Türkçe konuşmaya başladığını ifade etmiştir.

Tracey

Dışarı çıktığında o Türkçe konuşmasına rağmen Türklerin onunla İngilizce konuştuğunu belirtmiştir.

Vicky

Dışarı çıktığında Türklerle Türkçe, İngilizlerle İngilizce konuştuğunu belirtmiştir.

Dawn

Dışarı çıktığında hep Türkçe konuştuğunu ve işlerini sorunsuz olarak hâlledebildiğini belirtmiştir.

Sonuç

Katılımcıların tümü dışarı çıktıklarında Türkçe konuşmakta ya da Türkçeleri el verdiği ölçüde konuşmaya çalışmaktadır. Buna karşın 7 katılımcı dışarıda Türklerle Türkçe konuşmak istemelerine rağmen Türklerin onlarla İngilizce konuştuklarını, onların Türkçe sordukları sorulara Türklerin İngilizce cevap verdiklerini ifade etmişlerdir. Bu durum birçoğunu kızdırmakta ya da şaşırtmaktadır. Bazıları Türkçe konuşmada ısrar ederek bu durumun üstesinden gelmeye çalıştığını ifade etmiştir. Fethiye'nin turistik bir ilçe olmasının yanında İngilizcenin artık dünya dili olması, iyi İngilizce biliyor olmanın daha çok maddi imkân sağlayacağı görüşü de yukarıda bahsi geçen durumun sebepleri olabilir.

Geri kalan 8 katılımcı ise dışarı çıktığında Türkçe konuştuğunu ya da konuşmaya çalıştığını ifade etmesine rağmen Türklerin bu tavrı hakkında herhangi bir yorum yapmamıştır. Katılımcıların hemen hepsi dışarı çıktıklarında işlerini Türkçe kullanarak yapabildiklerini belirtmişlerdir. Türkçe bilmeyen İngilizler özellikle devlet kurumlarındaki işlerini ya Türkçe bilen bir İngiliz arkadaşından rica ettiklerini ya da parayla bir Türke yaptırdıklarını ifade etmişlerdir. Bu bölgede yaşayan İngilizlerin dışarı çıktıklarında Türklerin onlarla ısrarla İngilizce konuşmak istemesi Türkçe için dezavantaj olarak görülmektedir.

İngilizlerin Türkçe öğrenmesinde sokağın rolünün oldukça önemli olduğu şu örneklerden de anlaşılabilir. İstanbul'a 1969 yılında bir İngiliz lisesine öğretmenlik yapmak amacıyla gelen katılımcı o yıllarda İngilizce bilen kişinin çok az olması sebebiyle dışarı çıktığında hayatta kalabilmek için Türkçe konuşmak zorunda kaldığını bunun da Türkçe öğrenmesine çok önemli katkı sağladığını ifade etmiştir. Benzer şekilde 1976 yılında Fethiye'nin ilk İngiliz gelini olan katılımcı da o yıllarda Fethiye'de İngilizce bilen çok az olduğunu, dışarıda herkesin Türkçe konuştuğunu ve bu sebeple

kendisinin de Türkçe öğrenmeye mecbur kaldığını ve Türkçeyi en çok o dönemde öğrendiğini belirtmiştir. Bir katılımcı da Fethiye’de yaşayan Rus ve Alman arkadaşlarının olduğunu, onların Türkçeyi daha iyi öğrendiğini ve konuştuğunu söylemiştir. Bunun sebebi olarak da dışarıda herkesin İngilizce konuşmasının İngilizleri tembelleştirdiğini belirtmiştir.

Yapılan bu değerlendirmelere bakınca dil öğreniminde sokağın önemli bir rolü olduğu, kişinin hayatta kalabilmek için kendisini mecbur hissettiğinde yaşadığı yerin dilini bir şekilde öğrendiği sonucu çıkarılabilir.

2.2.7. Türkçe Öğrenme Sürecinde Yazılı-Görsel Medya ve Kitapların Rolü

Alec

Türkçe gazete ve dergi okuyabildiğini ama hiç TV izlemediğini belirtmiştir.

Dawne

Türkçe gazete, dergi ya da kitap okuyabileceğini ama okumadığını, Türkçe gazete ve kitap okumaya ya da TV izlemeye başladıktan sonra anlamını bilmediği bir sözcüğün çıkmasının onun tüm motivasyonunu bozduğunu belirtmiştir. TV’deki konuşmaların çok hızlı olduğunu ve evde genellikle BBC Prime izlendiğini ifade etmiştir. Kızıyla şimdiye kadar sadece *Med Cezir* dizisini izlediğini belirtmiştir.

Kate

Resmi çok olan Türkçe gazeteleri okuyabildiğini ve oğluyla birlikte Türkçe TV kanallarını izlediğini söylemiştir. Türkçe altyazılı TV dizilerini izlemenin Türkçe öğrenmesine katkı sağladığını düşünmektedir.

Keith

Türkçe gazete okuyamadığını ve TV izleyemediğini söylemiştir.

Melisa

Türkçe okuyabildiğini ancak Türkçe kitap ve gazete okumanın kendisi için sıkıcı olduğunu belirtmiştir. Okuduğu Türkçe kitap ve gazeteleri bilmediği kelimelerden dolayı yüzde yüz anlayamadığını ifade etmiştir. Eşiyle birlikte her kış bir tane Türk

dizisini düzenli olarak izlediklerini, çocukların ise evde dizileri orijinal dillerinden izlediklerini belirtmiştir.

Patricia

Evde hiç TV izlemediğini bazen TRT3 radyosunu dinlediğini ifade etmiştir. Türkçe kitap okuyabileceğini ancak İngilizce kadar hızlı okuyamadığı için İngilizce okumayı tercih ettiğini söylemiştir.

Pauline

Eskiden Türkçe kitap okumayı denediğini ancak şu anda vakti olmadığı için kitap okuyamadığını söylemiştir. Vakti olursa İngilizce kitap okumayı tercih ettiğini ve evde çocuklardan dolayı Türkçe TV kanalları izlediğini ifade etmiştir.

Sharon

Üniversitedeyken dersleri gereği Türk yazarları okuduğunu ama şimdi okumadığını ve İngilizce ya da Türkçe hiç TV izlemediğini belirtmiştir.

Sue

Türkçesini geliştirmek için *Mozart'ın Biyografisi* gibi çocuk kitapları okuduğunu ve sevmediği için TV izlemediğini söylemiştir.

Hayley

Türkçe kitap ya da gazete okumadığını sadece vakti olursa çocuklarıyla birlikte TV izlediğini ifade etmiştir.

Susan

Okurken bilmediği ya da anlamını tam çıkaramadığı kelimeler olması nedeniyle Türkçe kitap okumadığını benzer sorunu TV izlerken de yaşadığını ifade etmiştir.

Tracey

Türkçe öğrenirken TV'de hep *Susam Sokağı* izlediğini çünkü bu programda aynı kelimenin defalarca tekrar edildiğini söylemiştir. Ayrıca ilk geldiği sıralarda Türkçesini geliştirmek için *Bizimkiler* gibi TV dizilerini de takip ettiğini belirtmiştir. Haberleri şimdi anlayabildiğini ama ilk geldiği zamanlarda haber dilinin ve kullanılan kelimelerin farklı olması sebebiyle anlayamadığını söylemiştir. Türkçe dublajlı Amerikan sinema

filmlerini izlemenin de kendisi için çok eğlenceli olduğunu; örneğin yıllarca İngilizce olarak izlediği Clint Eastwood'un Türkçe konuşmasının kendisine çok eğlenceli geldiğini ifade etmiştir. Bu filmleri izlemenin, konusunu bildiği için dil gelişimi açısından kendisine çok faydalı olduğunu düşünmektedir. Türkçe gazete ve dergi okuyabildiğini ama bazı kelimelerde takıldığını ve düzenli olarak iş yerinde gazetelerin dedikodu sayfalarını okuduğunu belirtmiştir. Türkçe kitap okumayı hiç denemediğini ve evde de TV izlenmediğini söylemiştir.

Vicky

Türkçe kitap ve gazete okumak sıkıcı geldiği için okumadığını ve evde hiç TV izlenmediğini söylemiştir.

Dawn

Haber kanallarındaki alt yazıları okuyarak haberleri anlamaya çalıştığını ve TV'de oğluyla birlikte kolay olduğu için çocuk kanalı izlediğini söylemiştir. Eşiyle birlikte evde *Güldür Güldür* gibi komedi programları, kayınvalidesiyle de evlilik programları izlediğini belirtmiştir.

Sonuç

Katılımcılardan sadece bir tanesi görüşmenin yapıldığı tarihte bir Türkçe kitap okuduğunu, geri kalan 14 katılımcı ise Türkçe kitap okuyamadığını ya da okumadığını ifade etmiştir. 2 katılımcı gazetelerin resmi bol, yazısı az olan magazin sayfalarını okuduklarını, diğer 13 katılımcı ise Türkçe gazete okumadığını ya da okuyamadığını belirtmiştir. Katılımcıların gazete ve kitap okumak istememelerinin en önemli sebepleri bilinmeyen kelimeler, yavaş okumaları, zaman darlığı ve sıkıcı bulmalarıdır. 7 katılımcı evde ne İngilizce ne de Türkçe TV izlemediğini, geri kalan 8 katılımcının 1 tanesi evde sadece BBC Prime kanalını izlediğini, 7 katılımcı ise genellikle çocukları istedikleri için onlarla birlikte Türkçe TV kanallarını ya da Türkçe alt yazılı filmleri izlediklerini ifade etmiştir. Katılımcılardan bir tanesi Türkçe alt yazılı filmlerin Türkçe öğrenmesine katkı sağladığını, 2'si de konularını bildikleri filmleri Türkçe olarak izleyip anlamının daha kolay olduğunu belirtmişlerdir. Türkiye'ye 80'li yılların sonunda gelen bir katılımcı *Susam Sokağı* programının Türkçesine çok faydalı olduğunu çünkü bu programda aynı kelimenin durmadan tekrar edildiğini böylelikle o kelimeyi öğrenebildiğini ifade etmiştir. Ayrıca aynı katılımcı Türkçe dublajlı Amerikan sinema filmlerini izlemenin de

kendisi için çok eğlenceli olduğunu; örneğin yıllarca İngilizce olarak izlediği Clint Eastwood'un Türkçe konuşmasının kendisine çok eğlenceli geldiğini ifade etmiş ve bu filmleri izlemenin konusunu bildiği için dil gelişimi açısından kendisine çok faydalı olduğunu söylemiştir.

Katılımcıların çoğunluğunun okudukları Türk yazarlar *Orhan Pamuk* ve *Elif Şafak* olarak öne çıkmaktadır ancak bu yazarları okuyan katılımcılar yazarların kitaplarını orijinal dilinden değil İngilizce çevirisinden okuduklarını belirtmişlerdir.

2.3. Katılımcıların Türkçenin Dil Bilgisi ile İlgili Görüşleri

Alec

Farsça ve Arapça biliyor olmasının ona Türkçe öğrenmede, özellikle de sözcükleri öğrenmede avantaj sağladığını belirtmiştir. Türkçenin, İngilizce ve Fransızca ile kıyaslandığında daha düzenli bir dil olduğunu, Farsça ve Çince ile kıyaslandığında belirsizliğin olmadığını düşünmektedir.

Türkçeyi düzenli bir dil olarak gördüğü için öğrenilmesinin kolay olduğunu düşünmektedir. Ancak bu kolaylığın dünyaya uzaydan gelmiş ve hiçbir dünya dilini bilmeyen birisi için geçerli olduğunu, batı dillerinden birisini bilen birinin diğer batı dilini Türkçeye nazaran daha kolay ve çabuk öğrenebileceğini söylemiştir.

Türkçenin kelime ve dil yapısını öğrenmenin zor ancak sesleri öğrenmenin Arapçaya göre kolay olduğunu düşünmektedir.

Dawne

Telaffuz etmekte en çok zorlandığı sözcüğün *ağır* sözcüğü olduğunu hatta kızının gülmek için sürekli kendisine bu kelimeyi tekrar ettirdiğini belirtmiştir.

Kendisi için en zor seslerin /ö/ ve /ı/ sesleri olduğunu ayrıca /ğ/ ve /ı/ sesini beraber telaffuz etmenin de kendisine zor geldiğini söylemiştir.

Biçim bilgisel olarak sık kullandığı ifadelerin örneğin *gelmeyeceğim* sözcüğünün eklenmesinde sorun yaşamadığını ama daha az kullandığı kelimelere ekleme yaparken sorun yaşadığını belirtmiştir. Bunu yaparken ifadeyi zihninde parçalara ayırdığını ve bunun da biraz zaman aldığını söylemiştir.

Hayley

Türkçede ekleri öğrenme konusunda zorlandığını belirtmiştir.

Hillary

Türkçede en çok eklerde ve birden fazla anlamı olan sözcükleri anlamada ve kullanmada sorun yaşadığını belirtmiştir.

Kate

Kendisini eklerin çok zorladığını ifade etmiş ve buna olumsuzluk eki olarak kullanılan *-mA* ekini örnek göstermiştir.

Suffix and also negative in the middle. Biliyorum, bilmiyorum. For me biliyorum, bilmiyorum çok aynı

/ı/, /ö/, /ü/ seslerini telaffuz etmenin kendisi için çok zor olduğunu belirtmiştir.

Keith

Türkçenin biçim bilgisel açıdan farklı olması sebebiyle Türkçe öğrenmenin zor olduğunu düşünmektedir.

K: Morfoloji İngilizceden çok farklı, grame:r farklı.

Ses bilgisel olarak kendisini en çok zorlayan sesin */ı/* sesi olduğunu belirtmiştir. Birçok katılımcının aksine annesi İskoç olduğu için ve İskoçların da */r/* sesini baskın bir şekilde söylemelerinden dolayı */r/* sesini telaffuz etmenin kendisi için zor olmadığını ifade etmiştir. Uzun yıllar Arap ülkelerinde İngilizce öğretmenliği yapması sebebiyle Arapçadan Türkçeye geçen kelimelerin anlamını çok iyi bildiğini ancak bunları insanlar anlayamayabilir kaygısıyla kullanmaktan çekindiğini ifade etmiştir.

K: Guest. Belki ben Arapça kelime kullanıyor:rum ve Türkçe de yani o ehm kişiler o kelime bilmiyorla:r veya ehh yani farklı farklı anlam var.

Melisa

Türkçede kendisini en çok eklerin zorladığını İngilizce bir cümleyi Türkçe bir kelimeye sığdırmanın zor olduğunu belirtmiştir.

M: Alışincaya kadar, uzun ya bi: cümleyi bi: kelime içine sığdırıyo:sun.

Fonolojik olarak kendisini İngilizcede olmayan seslerin /ö/, /ü/, /ı/, /ğ/ zorladığını söylemiştir.

Patricia

Kendisi için /ü/, /ö/, /ı/ /ğ/ gibi İngilizcede olmayan sesleri telaffuz etmenin zor olduğunu uzun yıllar *kömür* diyemediğini ifade etmiştir.

Pauline

İngilizcede olmayan Türkçe sesleri telaffuz etmenin kendisi için zor olduğunu örnek olarak /ö/ ve /ü/ sesini ayırmada zorluk çektiğini belirtmiştir.

Kalp sözcüğünü söylemekte çok zorlandığını bu sözcüğü belli bir süre *kalıp* olarak telaffuz ettiğini söylemiştir.

Birçok katılımcıdan farklı olarak kendisi için eklerin pek zor olmadığını, Türkçe öğrenmeye başladığı yıllarda çok motive olması ve çok çalışması sebebiyle eklerle alakalı bir zorluk yaşamadığını ifade etmiştir.

Sharon

Türkçe öğrenirken ses bilgisel olarak kendisine /ı/, /ö/, /ü/, /ğ/ ve /r/ sesini telaffuz etmenin zor geldiğini ifade etmiştir. Biçim bilgisel olarak hem Türkçe öğrenirken hem de İngilizlere Türkçe öğretirken de en çok ekleri öğrenmekte ve öğretmekte zorluk yaşadığını belirtmiştir.

Sue

Türkçedeki söz diziminin İngilizceye göre tam ters olmasının kendisini oldukça zorladığını belirtmiştir. Eklerden dolayı bir sözcüğün çok uzadığını ve bunun da anlamayı güçleştirdiğini düşünmektedir. Ses bilgisel olarak İngilizcede olmayan seslerin /ü/, /ö/, /ğ/, /ı/ ve /r/ sesinin kendisini zorladığını belirtmiş, söz varlığı anlamında kendini en fazla çok anlamlı kelimelerin zorladığını ifade etmiştir.

S: Evet o zaman başladı hiç problem değildi ama o heralde biraz daha Türkçe konuşuyorum ben düşünüyorum “ yüz” dedik ama ney ney yüz dedi şimdi ama o önce fa:ketmezdi, çok kelime bilmedim ama herhâlde biraz daha iyi konuşuyorum ney ney dedi o ama bi fa:klı

Tracey

Ses bilgisel olarak kendisini en çok zorlayan sesin /ɪ/ sesi olduğunu hâla *kırmızı* ve *kıyma* diyemediğini ayrıca /r/ sesini baskılı söylemekte zorlandığını ifade etmiştir.

Tüm katılımcılar Türkçenin sesletimi ve yazımı arasındaki farkın az olmasının Türkçenin en kolay yanı olduğunu düşünmelerine rağmen bu katılımcı Türkçenin bu özelliğinin kendisine zor geldiğini ifade etmiştir. Bunun nedeni İngilizcenin bu okuma yazma sistemine alışkın olmasını göstermiştir.

Vicky

Türkçede eklerin çok zor olduğunu bir cümlenin tek bir kelimedede olmasının kendisini paniklettiğini ve zorladığını belirtmiştir. Ses bilgisel olarak kendisini İngilizcede olmayan seslerin telaffuzunun kendisini zorladığını ifade etmiştir.

Dawn

/ö/, /ɪ/, /r/, /ü/ seslerini çıkarmanın kendisi için zor olduğunu söylemiş ve /r/ sesinin onu ne kadar zorladığını soyadı olan *Erdoğan* sözcüğü üzerinden örneklendirmiştir.

Kendisi için telaffuzu en zor olan sözcüğün *ağır* olduğunu, bunun yerine *hafif değil* ifadesini kullandığını belirtmiştir.

Sonuç

Türkçenin dil bilgisi ile ilgili olarak katılımcıların görüşleri ses bilgisel, biçim bilgisel söz dizim ve söz varlığı başlıkları altında aşağıdaki şekliyle toplanmış ve tekrar eden görüşlere dikkat çekilmiştir.

Ses bilgisel görüşler

15 katılımcının 10 tanesi /ö/, /ü/, /ɪ/, /ğ/ gibi İngilizcede olmayan sesleri telaffuz etmeyi zor bulduğunu belirtmiştir. Her iki dilde de olmasına rağmen /r/ sesinin telaffuzunu katılımcıların çoğunluğu zor bulmakla birlikte bir katılımcı annesi İskoç olduğu için ve İskoçların da /r/ sesini bastırarak telaffuz etmesinden dolayı bu sesi telaffuz etmeyi zor bulmadığını ifade etmiştir. İki kadın katılımcı, telaffuzunda en çok zorlandıkları sözcüğün *ağır* sözcüğü olduğunu belirtmiştir. Bu kadın katılımcılardan bir tanesi kızının kendisine hep *ağır* sözcüğünü telaffuz ettirip ona güldüğünü, diğer kadın katılımcı ise *ağır* sözcüğünü söylemediği için onun yerine *hafif değil* dediğini ifade etmiştir.

Bir kadın katılımcı uzun yıllar *kalp* sözcüğünü telaffuz edemediğini onun yerine sürekli *kalıp* dediğini diğer bir kadın katılımcı da uzun yıllar *kömür* diyemediğini, başka bir kadın katılımcı ise *kırmızı* ve *kıyma* gibi sözcükleri telaffuz etmekte zorlandığını ifade etmişlerdir.

Katılımcıların hepsinin Türkçenin sesletimi va yazımı arasındaki farkın az olmasının Türkçenin en kolay yanı olduğunu düşünmelerine rağmen bir kadın katılımcı tüm hayatı İngilizce okuyup yazarak geçtiği ve İngilizcenin bu okuma yazma sistemine alışkın olduğu için Türkçenin bu özelliğinin kendisine zor geldiğini belirtmiştir.

Biçim bilgisel görüşler

10 katılımcı Türkçede ekleri öğrenmeyi zor bulmakla birlikte 2 katılımcı ekleri öğrenmede sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Ekleri öğrenmeyi zor bulmayan katılımcılardan biri Türkçeyi kitaptan fiil çekimlerini öğrenerek başlaması sebebiyle zorluk yaşamadığını belirtmiştir. Diğer kadın katılımcı ise Türkçeyi ilk öğrenmeye başladığında motivasyonun çok yüksek olduğunu ve bu sebeple ekleri öğrenmekte zorluk yaşamadığını ifade etmiştir. Bir kadın katılımcı olumsuzluk eki olan *-mA* ekini ayırmakta, anlamakta ve kullanmakta zorlandığını belirtmiştir. 3 katılımcı ise görüşme esnasında Türkçenin biçim bilgisel zorlukları ile ilgili fikir beyan etmemiştir.

Söz varlığı ile ilgili görüşler

2 kadın katılımcı çok anlamlı sözcüklerin kendileri için zorluk çıkardığını ifade etmiştir. Uzun yıllar Arap ülkelerinde İngilizce öğretmenliği yapan ve çok iyi Arapça bilen bir erkek katılımcı Arapçadan Türkçeye geçen kelimelerin anlamını çok iyi bildiğini ancak bunları insanlar anlayamayabilir kaygısıyla kullanmaktan çekindiğini belirtmiştir.

Söz dizimi ile ilgili görüşler

Sadece bir kadın katılımcı Türkçe söz dizimini İngilizcenin tam tersi olması sebebiyle zor bulunduğunu belirtmiştir. Farsça bilen bir erkek katılımcı ise Farsça ve Türkçe söz diziminin benzer olmasının kendisine Türkçe öğrenmede kolaylık sağladığını ifade etmiştir.

Katılımcılardan elde edilen verilere bakıldığında katılımcıların en çok Türkçenin eklerini öğrenmekte ve İngilizcede olmayan sesleri telaffuz etmekte zorluk yaşadıkları sonucuna varılabilir. Söz varlığı anlamında dikkat çeken çok anlamlı sözcüklerin

öğrenilmesinde yaşanan zorluktur. Söz dizimi konusunda zorluk yaşadığını söyleyen sadece bir katılımcının olması dikkat çekmektedir.

2.4. Katılımcıların Türkçe Öğrenme Sürecinde Karşılaştıkları Zorluklar

Alec

İlk başlarda Türkçe konuşurken hata yapmaktan çok korktuğunu belirtmiştir. Türkçe kelimeleri ve dil yapısını öğrenmeyi zor ancak sesleri öğrenmeyi Arapçaya göre kolay bulduğunu ifade etmiştir. Ayrıca Türkçe öğrenme sürecinde sorduğu Türkçe sorulara, Türklerin İngilizce cevap vermesi ve onunla İngilizce konuşmak istemeleri de bir zorluk olarak değerlendirilebilir.

Dawne

Fethiye'nin turistik bir yer olması sebebiyle Türkçe pratik yapmanın çok zor olduğunu düşünmektedir.

Dawn

Bazen insanların kendisini anlamakta zorlandığını ancak denemekten vazgeçmediğini ifade etmiştir.

Kate

Türkçe konuşanların çok hızlı konuştuğunu, konuşma hızını yakalayamaması sebebiyle konuyu tam anlayamadığını ifade etmiştir. Kendisini en çok zorlayan şeyin yaşı olduğunu, yeni öğrendiği bir şeyi hemen unuttuğunu belirtmiştir.

Keith

Türk arkadaşlarıyla bir araya geldiklerinde hep İngilizce konuşmalarının Türkçe öğrenmesini güçleştirdiğini ve yavaşlattığını düşünmektedir.

Susan

Tüm işlerini Türkçe hâledebilmesine rağmen bazen telefondaki konuşmaları anlamakta güçlük çektiğini söylemiştir. İnsanlar tek tek konuşurken Türkçelerini anlayabildiğini ancak grup konuşmalarını anlamakta zorluk çektiğini ifade etmiştir.

Tracey

İngilizcenin okuma sistemine alışık olmasının Türkçe okuyabilmesini olumsuz şekilde etkilediğini ifade etmiştir.

Pauline

Katılımcıların çoğunun aksine kendisi için eklerin de pek zor olmadığını, Türkçe öğrenmeye başladığı yıllarda çok motive olması ve çok çalışması sebebiyle eklerle alakalı bir zorluk yaşamadığını ifade etmiştir.

Vicky

Çocuklarının okulundaki veli toplantılarında dilsel anlamda çok zorlandığını belirtmiştir.

Sonuç

Yapılan görüşmelerde katılımcılar bireysel, toplumsal ve dil bilgisel anlamda çeşitli zorluklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Yaşanan dil bilgisi sorunlarına bu bölümde çok fazla değinilmemiş bu konu dil bilgisi bölümünde ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Bu kısımda sadece yaşanan bireysel ve toplumsal zorluklara değinilmiştir

2.5.Katılımcıların Dil Tercihleri ve Türkçe Kullanım Sıklıkları**Alec**

Yaşadığı köyde hiç kimse İngilizce bilmediği için onlarla hep Türkçe konuştuğunu sadece köye ara sıra gelen bir İngilizce öğretmeni arkadaşıyla İngilizce konuştuğunu belirtmiştir.

Dawne

Eşi, kızı ve İngiliz arkadaşlarıyla çoğunlukla İngilizce konuştuğunu çalıştığı zamanlardaysa genellikle Türkçe konuştuğunu belirtmiştir.

Hayley

İçinde bulunduğu durum ve karşısındaki kişiye göre dil tercihi ve Türkçe kullanım sıklığının değiştiğini ifade etmiştir.

Hillary

İçinde bulunduğu durum ve karşısındaki kişiye göre dil tercihi ve Türkçe kullanım sıklığının değiştiğini ifade etmiştir.

Kate

İhtiyaç duydukça Türkçe konuştuğunu ifade etmiştir.

Keith

Günde çok az Türkçe konuştuğunu ifade etmiştir.

K: Bugün bugün belki interwiev den sonra pazar gideceğim aa geleceğim ve bugün belki: belki: ehmm otus dakika genellikle çok az.

Melisa

İçinde bulunduğu durum ve karşısındaki kişiye göre dil tercihi ve Türkçe kullanım sıklığının değiştiğini ifade etmiştir. Evde eşiyile ve çocuklarıyla genellikle Türkçe konuştuğunu belirtmiştir.

Patricia

İçinde bulunduğu durum ve karşısındaki kişiye göre dil tercihi ve Türkçe kullanım sıklığının değiştiğini ifade etmiştir.

Pauline

Eşiyile evde hem İngilizce hem de Türkçe konuştuğunu belirtmiştir. Çocuklar küçükken onlarla hep İngilizce konuştuklarını ancak çocuklar okula başlayınca evde daha fazla Türkçe konuşmaya başladığını söylemiştir. Evde yemek yerken daha çok Türkçe konuştuğunu, dışarıda kiminle birlikte olduğuna göre bazen İngilizce bazen de Türkçe konuştuğunu ifade etmiştir.

Sharon

Kendisi yılın 8 ayını İngiltere’de 4 ayını Türkiye’de yaşadığı için İngiltere’deyken hemen hemen hiç Türkçe konuşmadığını belirtmiştir. Fethiye’de ise içinde bulunduğu durum ve karşısındaki kişiye göre dil tercihi ve Türkçe kullanım sıklığının değiştiğini ifade etmiştir.

Sue

Evde her zaman İngilizce konuşulduğunu, bazı günlerde en fazla 5dakika Türkçe konuştuğunu ifade etmiştir. Türkçeyi komşusuyla, dışarıya çıktığında esnafla ve çocuklarının okuluna gittiğinde konuştuğunu bunun dışında hep İngilizce konuştuğu belirtmiştir. İş yerinde ve İngiliz arkadaşlarıyla hep İngilizce konuştuğunu, Türklerle ise hep Türkçe konuştuğunu belirtmiştir.

Susan

Eşiyle hem Türkçe hem de İngilizce, eşinin akrabaları ile Türkçe konuştuğunu belirtmiştir. İngiltere’de yaşadıkları 20 yıl boyunca eşiyle hemen hemen hiç Türkçe konuşmadıklarını ifade etmiştir.

Tracey

Çalışmadığı günlerde hep İngilizce konuştuğunu iş yerinde çalışanlar Türk olduğu için genellikle Türkçe konuştuğunu belirtmiştir.

Vicky

Fethiye’de yaşayan İngiliz arkadaşlarıyla İngilizce, Türk arkadaşlarıyla Türkçe konuştuğunu ifade etmiştir. Eşi Türk olmasına rağmen evde eşi ve çocuklarının hep İngilizce konuştuğunu söylemiştir.

Dawn

Evde eşiyle hep İngilizce konuştuğunu buna karşılık kayınvalidesiyle Türkçe konuştuğu belirtmiştir. Çocuğuyla kendisinin İngilizce, eşi ve komşularının ise Türkçe konuştuğunu ifade etmiştir.

Sonuç

Katılımcıların dil tercihleri ve kullanım sıklıkları buldukları ortam ve muhatap oldukları kişiler, bir Türk ile evli olup olmama, çocuk sahibi olup olmama eşinin akrabalarının Fethiye’de yaşayıp yaşamaması, çalışıp çalışmama gibi durumlara göre değişiklik göstermektedir. Katılımcılar genel olarak Türklerle Türkçe, İngilizlerle İngilizce konuşmaktadır. Konuşma sıklıkları yukarıdaki durumlara göre değiştiği için kullanım sıklığı konusunda net bir rakam vermek güçleşmektedir. Bir katılımcı İngiliz arkadaşlarıyla konuşurlarken, bazen söylemek istediği kelimenin İngilizcesinin aklına

gelmediğini ve bu durumda Türkçe sözcük kullandığını belirtmiştir. Bir Türk ile evli ve çocuğu olan ve çocuğu okula giden katılımcıların evlerinde Türkçe daha baskın dil gibi görünmekle beraber bu durum her katılımcı için geçerli değildir. İki katılımcı bu durumda olmalarına rağmen evde eşi ve çocuklarıyla daha çok İngilizce konuşmayı tercih etmektedir. Eşinin akrabaları Fethiye’de yaşayan İngilizler yaşamayanlara göre daha fazla ve daha sık Türkçe kullanmakta ve çalışan katılımcıların iş yerlerinde Türk olduğu için Türkçe kullanım sıklığı çalışmayanlara göre daha da artmaktadır. İngilizler dışarı çıktıklarında Türklerin onlarla İngilizce konuşmakta ısrar etmesi burada yaşayan İngilizlerin Türkçe dil kullanım sıklığını ve miktarını azaltmakta, bu durum da İngilizlerin Türkçe öğrenme konusunda motivasyonlarını düşürüp onları daha tembel hâle getirmektedir.

2.6. Katılımcıların Türkçe Hakkındaki Görüşleri ve Türkçe ile İlgili Yaptıkları Tespitler

Alec

Türkçenin en iyi, İngilizce bilmeyen bir Türk arkadaşıla vakit geçirerek öğrenileceğini düşünmektedir.

Dawne

Türkçenin çok zor bir dil olduğunu düşünmektedir.

Hayley

Türkçe dil bilgisi iyi olsa Türkçesinin daha da iyi olacağını söylemiştir.

Hillary

Türkçenin zor bir dil olduğunu düşünmektedir.

Kate

Türkçede hiçbir şeyi kolay bulmadığını ve Türkçenin çok zor bir dil olduğunu düşünmektedir. Türklerin ağızlarının arka kısmından İngilizlerin ise ağızın ön kısmından konuştuğunu belirtmiştir. Türkçeyi iyi konuşabilmesi için ağız ameliyatı geçirmesi gerektiğini söyleyerek espri yapmıştır.

Keith

Türkçenin dil bilgisinin İngilizceden farklı olması sebebiyle Türkçe öğrenmenin zor olduğunu söylemiştir.

K: Morfoloji İngilizceden çok farklı, grame:r farklı.

Türkçede kendisi için en kolay şeyin çarşıda, pazarda ve gündelik hayatta kullanılan sözcükler olduğunu ancak bu durumun haber ve gazete de geçen sözcükler için geçerli olmadığını belirtmiştir.

Pauline

Türkçeyi kurallı ve mantıklı bulduğu için öğrenirken zorlanmadığını ifade etmiştir.

Sharon

Türkçe öğrenmesinin 7-8 yıl sürdüğünü, Türkçenin İngilizceden çok farklı olması sebebiyle zor bir dil olduğunu belirtmiştir. Türkçe öğrenirken kendisine hiçbir şeyin kolay gelmediğini söylemiştir.

Sue

Türkçe öğrenmenin kendisine çok zor geldiğini söylemiştir.

Susan

Türkçede hiçbir şeyi kolay bulmadığını söylemiştir.

Tracey

Türkçenin sesletim ve yazımı arasındaki farkın İngilizceye göre az olmasının, katılımcının tabiriyle Türkçenin yazıldığı gibi okunan bir dil olmasının katılımcı için zor olduğunu çünkü İngilizcenin bu şekilde olmadığını söylemiştir.

Vicky Türkçenin kolay bir dil olmadığını düşünmektedir.

Dawn

Türkçenin zor bir dil olduğunu düşünmektedir

Sonuç

Katılımcıların tamamı Türkçeyi öğrenmesi zor bir dil olarak görmektedir. Zorlanan alanlar farklılık göstermekle birlikte katılımcılar genel olarak dil bilgisi başlığı altında

daha detaylı ele alınan Türkçenin biçim bilgisinde ve İngilizcede olmayan sesleri telaffuz etmekte zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Buna karşılık bir katılımcı eklerin kendisini pek zorlamadığını belirtmiştir.

2.7. Katılımcıların Fethiye Ağzı Hakkındaki Görüşleri

Görüşmelerde 12 katılımcının Türkçesinde ağız kullanımına rastlanmış ve soruların içinde olmamasına rağmen görüşmenin doğal seyri içinde 3 katılımcı Türkçe öğrenme süreçlerinde ağız konusuna değinmişlerdir. Bu konuya değinen 3 katılımcının ağız konusuyla ilgili tecrübe ve görüşleri şu şekildedir.

Dawne

Yaşadığı bölgede koşulan ağzın sorun olduğunu düşünmektedir. Örneğin Kayaköy'e gittiğinde oradaki kimsenin onun Türkçesini anlamadığını onun da Kayaköy'deki insanların Türkçesini anlamadığını belirtmiştir. Yaşadığı ağız sorununa örnek olarak başından geçen şu olayı anlatmıştır:

D: Mesala bi defa baya yilla: önce ehm eşim ve ben onun arkadaş bir yeri gittik yaşlı büyük adam var o:da. Ben sadece otu:dum bekledim onlar beraber konuştular çok fazla kadın "hindi:, hindi,hindi" diyo:la:. "Hindi bu", "hindi şu", "hindi, hindi, hindi". Biz çıktık ben eşime dedim "neden o kadın hindi, İngilizce Turkey blublublu " Neden hindi hakkında konuşuyo:la:. O kəda: bi: saat konuştuk hindi hakkında. O dedi hayı: "hindi", "şimdi "dimek.

Kate

Böcek olarak öğrendiği sözcüğün *böce* olarak söylenildiğinde şaşırıldığını belirtmiştir. Bu konuyla alakalı olarak yaşadığı deneyim şu şekilde aktarmıştır:

Ama bu gün biz sana:t dükanda biz konuşuyoruz. Onlar çok hızlı konuşuyoruz onlar böce, böcey, böcey ne demek.

Eşinizin akrabaları ile ne konuşuyorsunuz sorusuna Fethiyenin Günlükbaşı köyünde yaşayan eşinin akrabalarına gönderme yaparak *They speak Günlükbaşı* deyip espri yapmıştır.

Melisa

1995 yılında 1 aylığına Ankara TÖMER'e gittiğini bunu sebebi olarak da Fethiye'de dışarıya çıktığında herkesin onunla İngilizce konuşmasını göstermiştir. Bu kursun işe yaradığını ama bunun için biraz geç kaldığını çünkü öğretmenin onun Fethiye ağzıyla Türkçe konuşmasına güldüğünü belirtmiştir.

M: İşe yaradı ama biras geç kaldım çünkü o:da ö:retmen hep gülerdi bana, kötü Türkçem tam Fethiyeli Türkçem, onun bazen zaten ö:retmen benden küçüktü yaş olarak, u ona tuhaf geliyo:du bazen benim söylediklerim.

M: Bö:le söylenmes de:di, ben de söylüyo:lar de:dim, Fethiye'de söyleniyor işte o:da, ondan sonra ya ben zaten kötü alışkanlıklarım otu:du gitmeden önce.

Sonuç

Ağız konusuna 3 katılımcı yukarıdaki tecrübelerini aktararak dikkat çekmişlerdir. Eşinin ailesi Fethiye'nin köylerinde yaşayan kadınlar Türkçe öğrenirken ağız ile alakalı daha fazla sorun yaşamaktadır. Bu sorunu yaşayan katılımcılar standart dille ağız arasındaki farktan dolayı kafa karışıklığı yaşadığını ifade etmişlerdir. Çalışmanın ses bilgisi kısmına bakıldığında Fethiye ağzı kullanarak standart Türkçeden sapma yapan 12 katılımcının olduğunu görüyoruz. Bu da bize burada yaşayan İngilizlerin bir şekilde ağız etkisinde kaldıklarını ve bu ağzın da bazı sözcüklerin telaffuzunda orta çıktığını göstermektedir.

2.8. Kod Değiştirme

Katılımcıların tamamı görüşme esnasında farklı oranlarda ve farklı sebeplerle kendi diline kod değiştirmiştir. Kod değiştirme genellikle konuşulan konu ile alakalı olarak dilsel eksiklik hissedildiğinde devreye girmektedir. Kod değiştirme konuşulan konunun başlığına bağlı olarak da değişiklik göstermektedir. Katılımcılar günlük konular ve rutinleri hakkında konuşurken daha az, günlük konulardan uzaklaşıp teknik konulara girdikçe daha fazla kod değiştirmektedirler. Kod değiştirme bazen bir kelime, bazen bir ifade, bazen bir cümle bazen de bir paragraflık bir konuşma olabilmektedir. Örneğin, İngilizlere Türkçe öğretmiş olan bir katılımcı konuşma konusu günlük konulardan çıkıp

dil öğretimi gibi teknik konulara girildiğinde kendini daha iyi ifade edebilmek için İngilizceye kod değiştirmiştir.

2.9. Kültürel Yaklaşım

Yapılan görüşmelerde sorulan soruların içinde olmamasına rağmen görüşmenin doğal akışı içinde 2 katılımcı dil kültür, 4 katılımcı da Türk kültürü konularına değinmişlerdir. Bu konularla değinen 6 katılımcının görüşleri şu şekildedir:

Alec

Öğrenilen dil ile kendi dilinin arasındaki kültürel ve yapısal benzerliğin o dili öğrenmeyi kolaylaştırdığını ifade etmiştir.

Kate

Türk kültüründe ailenin çok önemli olduğu tespitinde bulunmuş, Türklerin çok sıcakkanlı ve cana yakın olduklarını ifade etmiştir. Ancak Türklerin genel olarak plan yapmadan, anlık yaşadığını bunun kendisi için kültürel adaptasyon sorununa yol açtığını çünkü kendisinin planlı yaşamayı sevdiğini belirtmiştir.

Keith

Türkçe ve Türk kültürü ile ilgili olarak şu tespitleri yapmıştır:

K: Türkiye, Türkiye’de bir büyük culture çünkü ehmi Batı:da Romans dille:r doru doruda ehmi Arapça, Farsi, Urdu var ve hepsi karışık yani bana bu çok o çok interesan çok ilginç.

Patricia

Dil ve kültürün iç içe geçtiğini dili bilmeden bir kültürün anlaşılmayacağını belirtmiştir.

Pauline

Türk kültüründe çocukların doğduğunda tuzlanmalarının kendisine çok ilginç geldiğini söylemiştir.

Sue

Kültürel olarak Türkler için ailenin çok önemli olduğunu düşünmektedir. Londra'da çok samimi kadın arkadaş grubunu olduğunu ama burada aynı ortamı bulamadığını belirtmiştir. Burada kadının sorumluluğunun evlenmek, çocuk yapmak ve ev işleriyle ilgilenmek olduğunu kadınların erkeler kadar özgür olmadığını ifade etmiştir.

S: Ora çok fa:k va:dır ve bu:dada, bu:da biraz daha kolay. Bu:da insanla: biraz daha Avrupa gibi ama Batman da biraz da: çok fa:k va: dı. Bu:da en zor zaman ben buraya taşındım. Ben Londrə'dan geldim. Londra çok iyi arkadaş bayan va: arkadaş va: dı. Bu:da aynı değildi bu:da bayanla: e:ken evlenecek, e:ken çocuk yapıcak. Ailesi en önemli, a:kıdaşla önemli değildi.

S: Ha o çok zo: bayanla: için çok zo: . E:kekle: ka:vece gidicek, dışta gidicek ama bayanla:

Sonuç

Katılımcılardan bir tanesi kültürel yakınlığın dil öğrenimini kolaylaştırdığını, bir katılımcı ise dil ve kültürün iç içe geçtiğini, dil bilmeden kültürün anlaşılamayacağını düşünmektedir. Türk kültürü ile alakalı yapılan diğer yorumlar bir birinden farklılık gösterdiği için bu bakış açılarından bir genelleme yapmak zordur.

2.10. Katılımcıların Görüşme Anındaki Dilsel Tutumları

Katılımcıların 12'si araştırmacının sorduğu Türkçe soruların yüzde doksan oranında doğru anlamışlar ve kendilerini akıcı ve anlaşılır biçimde ifade edebilmişlerdir. Bu katılımcılardan sadece bir tanesi *memleket* ve *meslek* sözcüklerini karıştırmış ve mesleğininiz nedir sorusuna memleketini söyleyerek cevap vermiştir. Diğer 12 katılımcı ile de buna benzer ve bundan daha önemsiz anlaşma problemleri olmuş ancak bu anlaşmazlık hemen düzeltilmiştir. Bu 12 katılımcının ortak özelliği Türkiye'de 15 yıl ve üzerinde ikamet ediyor olmalarıdır. İki kadın biri erkek olan 3 katılımcı ise araştırmacının kendisine sorduğu soruları anlamakta güçlük çekmiş, araştırmacının daha yavaş konuşması talebinde bulunmuş ve araştırmacı sorduğu bazı soruları katılımcı anlamadığı için İngilizceye çevirerek sormak durumunda kalmıştır. Bu 3 katılımcının Türkiye'deki ikamet süreleri 3 ile 9 yıl arasında değişmektedir. Buradan da

Türkiye’deki ikamet süresinin artmasıyla Türkçeyi anlama ve ifade etme oranının arttığı, ikamet süresi azaldıkça da Türkçeyi anlama ve ifade etme oranının azaldığı sonucuna varılabilir.

2.11. Katılımcıların Türkçe Öğrenmedeki Motivasyon Kaynakları

Bir Türk ile evli ve çocuğu olan 12 kadın katılımcı için Türkçe öğrenmedeki en büyük motivasyon kaynağı çocukları olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınlar özellikle çocuklarına okulda daha iyi eğitim aldırabilmek, onlara derslerinde yardımcı olabilmek, çocuklarının arkadaşları ve aileleriyle iletişim kurabilmek için daha iyi Türkçe öğrenmeleri gerektiğini düşünmektedir. Bu katılımcılar Türkçe öğrenme konusunda daha istekli görünmekte ve kendileri için Türkçe öğrenmenin mecburi olduğunu belirtmektedir. Bir Türk ile evli olan kadınlar için diğer motivasyon kaynağı eşlerinin aileleri ile iletişim kurma isteği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir İngiliz ile evli olan ancak İngiltere’de üniversitede Türk Dili ve Ortadoğu Tarihi okuyan bir kadın katılımcı içinse Türkçe öğrenmedeki motivasyon kaynağı Türkiye’ye ilk geldiğinde Türkiye’yi çok sevmiş olmasıdır.

İnsanlarla daha etkili iletişim kurabilme, kendi gündelik işlerini hâlledebilme isteği gibi etkenlerde diğer katılımcılar açısından motivasyon kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır.

3. BÖLÜM

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENİMİ VE ÖĞRETİMİ

3.1. Katılımcıların Yaptıkları Değerlendirmelerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimine Katkısı

Görüşmelerde katılımcıların Türkçenin öğrenimi ve öğretimi ile ilgili yaptıkları değerlendirmeler şu şekildedir.

Alec

Türkçenin en iyi İngilizce bilmeyen bir Türk arkadaşıyla vakit geçirerek öğrenileceğini düşünmektedir. Farsça ve Arapça biliyor olmasının ona Türkçe öğrenmede özellikle sözcükleri öğrenmede avantaj sağladığını ayrıca Farsça ve Türkçenin sözdizimsel anlamda benzer olmasının da Türkçe öğrenme sürecini kolaylaştırdığını ifade etmiştir.

Dawne

Fethiye'nin turistik bir yer olması sebebiyle kendisi istemesine rağmen Türkçe pratik yapamamasının Türkçesinin gelişimini olumsuz etkilediğini ifade etmiştir.

Hayley

Her kesimden insanla iletişim kurabilme becerisinin Türkçe öğrenmesine çok katkı sağladığını düşünmektedir.

Hillary

1992'de eşiyile tanıştıktan sonra İngiltere'de hafta bir saat Türkçe kursuna gittiğini ve bu kursta Türkçe ile ilgili her şeyi öğrendiğini düşündüğünü ifade etmiştir. Türkiye'de yaşamaya başlayınca öğrendiği Türkçe ile yaşadığı Türkçe arasında çok fark olduğunu anlamıştır.

Kate

İki yıl Türkçe özel ders aldığını ancak hocanın gramer ağırlıklı ders yapması ve çok ödev vermesinin kendisi için sorun olduğunu ifade etmiştir. Türkçeyi pratik yaparak öğrenmek istediğini, pratiğe dayalı bir Türkçe kursu olsa gideceğini belirtmiştir.

Kendisini eklerin özellikle de olumsuzluk eki olarak ortada kullanılan -mA ekinin çok zorladığını ifade etmiştir.

Türkçe altyazılı TV dizilerini izlemenin Türkçe öğrenmesine katkı sağladığını belirtmiştir. Türklerin ağızlarının arka kısmından İngilizlerin ise ağızın ön kısmından konuştuğunu ve kendisinin Türkçeyi iyi konuşabilmesi için ağız ameliyatı geçirmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Türkçedeki ikilemeleri anlamının kendisi için zor olduğunu belirtmiş ve bu konuda yaşadığı bir anekdotu şu şekilde aktarmıştır:

Yani dıgı dıgı dıgı auh ben doktura gidiyo. Dokto-mokto, doktura –moktura. Ben bir yıldan önce sözlüm baktım moktur yok. Ahhh tamam ben hı çocuk-mocuk. I look in for mocuk, mokto:, for bisiklet –misiklet for. This is very very strange for me.

Türkçede çok fazla deyim olduğunu ve bunları anlamakta zorlandığını belirtmiş ve bunu şu şekilde örneklendirmiştir.

You have lots of idioms in Turkish and I am thinking what does that mean?. For example “ eşim ütü, kafam ütü yapıyor”. Yeah this type of thing

Keith

Türkçenin biçim bilgisinin farklı olması sebebiyle Türkçe öğrenmenin zor olduğunu ifade etmiştir.

K: Morfoloji İngilizceden çok farklı, grame:r farklı.

Kendisini en çok zorlayan sesin /ı/ sesi olduğunu, diğer katılımcıların aksine annesi İskoç olduğu için ve İskoçların da /r/ sesini baskın bir şekilde söylemelerinden dolayı /r/ sesini telaffuz etmenin kendisi için zor olmadığını ifade etmiştir.

Arapçadan Türkçeye geçen kelimelerin anlamını çok iyi bildiğini ancak bunları insanlar anlayamayabilir kaygısıyla kullanmaktan çekindiğini ifade etmiştir.

K: Guest. Belki ben Arapça kelime kullanıyorum:rum ve Türkçe de yani o ehm kişiler o kelime bilmiyorlar:r veya ehh yani farklı farklı anlam var.

Melisa

Fethiye’de dışarıya çıktığında herkesin onunla İngilizce konuşması sebebiyle 1995 yılında 1 aylığına Ankara TÖMER’e gittiğini ifade etmiştir. Bu kursun işe yaradığını

ama bunun için biraz geç kaldığını çünkü Fethiye ağzının Türkçesine yansıdığını ve öğretmeninin konuşmasına güldüğünü söylemiştir.

M: İşe yaradı ama biras geç kaldım çünkü o:da ö:retmen hep gülerdi bana, kötü Türkçem tam Fethiyeli Türkçem, onun bazen zaten ö:retmen benden küçüktü yaş olarak, u ona tuhaf geliyo:du bazen benim söylediklerim.

M: Bö:le söylenmes de:di, ben de söylüyo:lar de:dim, Fethiye'de söyleniyor işte o:da, ondan sonra ya ben zaten kötü alışkanlıklarım otu:du gitmeden önce.

TÖMER'de aldığı kursun özellikle yazma becerisinin gelişmesine katkı sağladığını kendi tabiriyle Türkçenin okunduğu gibi yazılan bir dil olması sebebiyle Türkçe yazmanın kendisine basit geldiğini ifade etmiştir.

Patricia

Türkiye'ye ilk defa 1969 yılında İstanbul'a bir İngiliz okuluna matematik hocası olarak geldiğini ve o yıllarda etrafta pek İngilizce bilen olmamasının Türkçesinin gelişmesine önemli oranda katkı sağladığını belirtmiştir. O dönemlerde süpermarketlerin olmadığını, alış verişi bakkallardan yaptığını dolayısıyla istediği ürünün Türkçesini bilmek zorunda olduğunu belirtmiştir. Kimsenin İngilizce bilmemesinin Türkçeyi öğrenmesini hızlandırdığını, ancak bu durumun artık geçerli olmadığını Fethiye'de herkesin kendisiyle o Türkçe konuşsa bile İngilizce konuştuğunu ifade etmiştir.

P: Bakkala gidip şey yapma şey yoktu ehm.. süper ma:za hiçbi şey yok her şey bakaldan geliyo: bakala git o:da çuvalla: vardı biri tuz biri şeker biri un.. Hangisini olduğun kelime bilemezsen yani bö:le yapmazsan anlatamam mecburen ö:rendik ondan.

P: İyi oldu esas. Bugünle:de herkes İngilizce konuşmak istiyö: okulda ö:reniyö:lar ben Fethiye'ye insem mutlaka biri ile konuşu:sam ben Türkçe olarak bi şey söylersem adam cevabı çok boktan kötü İngilizce olarak vericekler ve ö:le bi konuşma olacak benden Türkçe ondan İngilizce. Yani 😊 adamda ay zo:luk çekiyo: İngilizcesini bende diyorum Türkçe konuşsana zorluk çekme hayla İngilizce inadın teki herkes inat.

Pauline

İlk başlarda Türkçe öğrenmek için çok çaba harcadığını evin içine Türkçe kelime kartları yapıştırdığını, *Turkish made easy* adlı bir kitaptan faydalandığını ifade etmiştir.

Hem kelime kartları yapıştırma yönteminin hem de kitaptan çalışmanın kendisine çok katkı sağladığını belirtmiştir.

Sharon

Diğer katılımcılardan farklı olarak İngiltere’de İngilizlere 8 yıl Türkçe öğretmiş ve bu tecrübesini şu şekilde aktarmıştır.

İlk başlarda Türkçeyi konulara ayırarak dil bilgisi ağırlıklı öğretmeye çalıştığını ancak başarılı olamadığını daha sonra kitapsız ve kalemsiz sadece konuşma odaklı Türkçe öğrettiğini ve bu yöntemin başarılı olduğunu ifade etmiştir.

İngilizlere Türkçe öğretirken dil bilgisel anlamda en çok eklerin zorluk çıkardığını belirtmiştir. Derslerin akşam iş çıkışı olması ve derse gelenlerin yorgun olmasının Türkçe öğrenmeyi zorlaştıran psikolojik zorluklar olduğunu da ifade etmiştir.

Susan

İnsanlar tek tek konuşurken Türkçelerini anlayabildiğini ama grup olarak konuşmaya başladıklarında anlamakta zorluk çektiğini ve bazen anlamadığı hâlde anlamış gibi yaptığını ifade etmiştir. İngiliz arkadaşlarının Türkçe öğrenmek istediklerini ancak çok zor bulduklarını, yeterince konuşmadıkları ve yaşlı oldukları için öğrenmediklerini ifade etmiştir. Burada yaşayan yabancıların özellikle de yaşlı olanların pratiğe dönük olarak Türkçe öğrenmeleri gerektiğine düşünmektedir.

Tracey

Kendisi çalışarak Türkçe öğrendiğini evin her yerine kelime kartları yapıştırdığını, her gün en az 4 -5 kelime öğrendiğini ve bu kelimeleri pratik ettiğini söylemiştir.

Türkçe öğrenirken TV’de hep *Susam Sokağı* izlediğini çünkü bu programda aynı kelimenin defalarca tekrarının yapıldığını ayrıca ilk geldiği sıralarda Türkçesini geliştirmek için *Bizimkiler* gibi TV dizilerini de izlediğini söylemiştir. Haberleri şimdi anlayabildiğini ama ilk geldiği zamanlarda haber dilinin ve kullanılan kelimelerin farklı olması sebebiyle anlayamadığını belirtmiştir.

Türkçe dublajlı Amerikan sinema filmlerini izlemenin de kendisi için çok eğlenceli olduğunu, örneğin yıllarca İngilizce olarak izlediği Clint Eastwood’un Türkçe

konuşmasının kendisine çok eğlenceli geldiğini ifade etmiştir. Bu filmleri izlemenin, konusunu bildiği için Türkçe öğrenimine çok katkı sağladığını ifade etmiştir.

Kendisini en çok zorlayan sesin /ı/ sesi olduğunu hâla *kırmızı* ve *kıyma* diyemediğini ayrıca /r/ sesini baskılı söylemekte zorlandığını ifade etmiştir. Dil öğreniminde önce konuşmayı daha sonra grameri öğrenmenin daha önemli olduğunu Fethiye'deki kursların gramer ağırlıklı olmasının insanları sıktığını, bunun yerine pratiğe dayalı kursların olması gerektiğini belirtmiştir.

Vicky

Türkçede özellikle eklerin çok zor olduğunu bir cümlenin tek bir kelimedede olmasının kendisini paniklettiğini ve zorladığını söylemiştir. Fethiye'de yaşayan Rus ve Alman arkadaşlarının olduğunu onların Türkçeyi daha iyi öğrendiğini ve konuştuğunu, bunun sebebi olarak da dışarıda herkesin İngilizce konuşmasının İngilizleri tembelleştirdiğini ifade etmiştir. Türkçede, kendisini İngilizcede olmayan seslerin telaffuzunun zorladığını belirtmiştir.

Sonuç

Bu bölümde her katılımcı Türkçe öğrenimi ve öğretimi ile ilgili kendi deneyim ve gözlemlerini aktarmıştır. Katılımcıların bireysel değerlendirmeleri yukarıda ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Bu kısımda yinelenen değerlendirmelere dikkat çekilecektir.

Genel olarak katılımcılar Türkçenin biçim bilgisini ve İngilizcede olmayan sesleri telaffuz etmeyi zor bulmaktadır.

Katılımcılar Türklerle iletişim kurmanın önemine dikkat çekmiş ve Türklerle iletişim kurdukça ve pratik yaptıkça Türkçeyi daha iyi öğrendiklerini ya da öğreneceklerini ifade etmişlerdir. Ancak Türkçenin öğrenilmesi ile ilgili en büyük sorun burada yaşayan İngilizlerin dışarı çıktıklarında çarşıdaki Türklerin onlarla İngilizce konuşmakta istekli ve ısrarcı olmalarıdır.

Dikkat çekilen diğer nokta kurslarda verilen dil bilgisi ağırlıklı Türkçe ile gerçek hayattaki Türkçe arasındaki farktır. Bu konuda yorum yapanlar, Türkçenin dil bilgisel olarak değil kendi ihtiyaçlarına paralel olarak pratiğe dayalı öğretilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Türkçenin öğrenimi ve öğretimi ile ilgili olarak karşılaşılan diğer bir zorlukta burada yaşayan İngilizlerin yaşlarıdır. Yaşlı olanlar dil öğrenme konusunda istekli olsalar da öğrenme kabiliyetlerini yitirdiklerini düşünmekte ve öğrendiklerini çok çabuk unuttuklarını söylemektedirler.

Katılımcılardan bazıları Türkçe alt yazılı filmler izlemenin bazılarıda odalara kelime kartları yapıştırmanın Türkçeyi öğrenmelerine katkı sağladığını belirtmiştir.

Katılımcıların Türkiye'ye geldiği tarihler ile Türkçe dil gelişimleri arasında bir paralellik söz konusudur. Türkiye'ye 30 ile 40 yıl öncesinde gelenler dışarı çıktıklarında İngilizce bilen çok az insan olmasının Türkçe dil gelişimleri için olumlu olduğunu ifade etmişlerdir. Dışarıda İngilizce bilen birilerinin olmaması hayatını idame ettirebilmek için o kişiyi bir şekilde Türkçe öğrenmeye mecbur bırakmış ve o kişi daha iyi ve hızlı Türkçe öğrenmiştir.

Türk eşlerin İngilizce dil seviyeleri de önemlidir çünkü Türk eşler çok iyi İngilizce biliyorsa, kadının Türkçe öğrenmesi kendi aralarında hep İngilizce konuştukları için daha da zorlaşmaktadır.

Üniversitede Türk Dili ve Orta Doğu tarihi okuyan ve İngiltere'de İngilizlere Türkçe öğreten bir katılımcı Türkçeyi öğrencilerine kâğıt ve kalem kullandırmadan sadece dinleme ve konuşma yaptırarak öğrettiğini ve bu yöntemle daha başarılı olduğunu ifade etmiştir. İngilizlere Türkçe öğreten bu katılımcı İngilizlerin en çok Türkçenin biçim bilgisinde zorlandıklarını belirtmiştir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde yukarıda verilen verilere ek olarak, çalışmanın dil bilgisi bölümünde katılımcıların yaptıkları ses bilgisi, biçim bilgisi, söz dizimi ve söz varlığı sapmalarından elde edilen veriler Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanacak materyal ve müfredata ve sınıfta işlenecek olan derslere bilimsel anlamda ışık tutabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma Türkçe dil bilgisi, Türkçeye karşı yaklaşım/tutum ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi olarak 3 bölümden oluşmuştur. Dil bilgisi bölümünde katılımcıların standart Türkçeden yapmış oldukları sapmalar ses bilgisel, biçim bilgisel, sözdizimsel ve söz varlığı bağlamında ele alınmış ve bu sapmalar çözümlenerek belli başlıklar altında toplanmıştır. İkinci bölümde sorulan sorulara verilen cevaplardan katılımcıların Türkçeye karşı yaklaşım ve tutumları tespit edilmeye çalışılmış ve yapılan tespitlerde belli başlıklar altında toplanarak sınıflandırılmıştır. Üçüncü bölümde ise katılımcıların Türkçenin öğrenimi ve öğretimi ile ilgili değerlendirmelerine yer verilmiştir.

Bu bölümde tezin birinci, ikinci ve üçüncü bölümleri ile ilgili genel sonuçlar ele alınmıştır.

Dil Bilgisi

Türkçe dil bilgisi bölümünden çıkarılan sonuçlar ses bilgisi, biçim bilgisi, söz dizimi ve söz varlığı başlıkları altında sınıflandırılarak ele alınmıştır.

Ses Bilgisi

Yapılan ses bilgisel sapmaların incelenmesi neticesinde 52 adet ses bilgisel sapma tespit edilmiş ve bu sapmalar belirli başlıklar altında ses bilgisi bölümünde ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Katılımcıların Türkçenin ses bilgisi ile ilgili olarak yapmış oldukları sapmalar ve değerlendirmeler neticesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Sapmaların tamamı kadınlar, 26'sı ise erkekler tarafından yapılmıştır. Buradan ses bilgisel sapmaları kadınlar daha fazla yapıyor sonucuna varmak doğru değildir çünkü daha önceki bölümlerde anlatılan sebeplerden dolayı çalışmaya katılan kadın sayısı 13 erkek sayısı ise sadece 2'dir. Bu sonuç kadın katılımcı sayısının erkelerden daha fazla olmasından kaynaklanıyor olabilir.
2. 15 katılımcıdan 14 tanesinin evli sadece 1 tanesinin bekâr olması dolayısıyla medeni durum değişkenine bakılarak bir sonuca varmak imkânsızdır.

3. Katılımcıların yaşlarının 37 ile 75 arasında değişmesi, yaşlarının belli bir aralıkta toplanmaması sebebiyle yaş değişkenine bakılarak da bir sonuca varabilmek zordur.
4. Eğitim durumu değişkenine bakıldığında ise eğitimin artmasıyla sapma sayısı arasında beklenildiği gibi ters bir orantı yoktur. Eğitim artmasına rağmen ses bilgisel sapma sayısı azalmamış ya da eğitimi azaldıkça sapma sayısında bir artma olmamıştır. Bu da bizi eğitim arttıkça sapma sayısı azalır, eğitim azaldıkça sapma sayısı artar sonucuna götürmemektedir.
5. Türkçe dışında dil bilip bilmeme değişkeninden baktığımızda dil bilenler ve bilmeyenler arasında anlamlı bir fark yoktur. Dil bilenler ile bilmeyenlerin sapma sayılarını oransal olarak ele aldığımızda başka bir dil biliyor olmanın ses bilgisel performans bakımından artı bir değer olmadığını görmekteyiz.
6. Aralarında çok büyük sayısal fark olmasa da kalma süresiyle yapılan sapma sayısının ters orantılı olduğu sonucuna varılmıştır. Kalma süresi arttıkça sapma sayısı azalmakta, kalma süresi azaldıkça sapma sayısı artmaktadır.
7. İngiliz İngilizcesinde /r/ sesi sözcüklerin orta ve son hecelerinde genellikle bastırılmadan söylenen ya da hiç söylenmeyen bir sestir. İngilizcenin bu özelliği katılımcıların tamamı tarafından Türkçe sözcüklere de kopyalanmıştır. Ayrıca görüşmelerde çoğu katılımcıda /r/ sesini telaffuz etmekte zorlandığını belirtmiştir.
8. Katılımcılar İngilizcede yaygın olan /ə/ schwa sesini İngilizcenin etkisiyle Türkçe sözcüklere /a/ ve /e/ sesi yerine genellikle sözcüğün ilk ve orta hecesinde kopyalamışlardır.
9. Katılımcıların çoğu İngilizcede olmayan sesleri telaffuz etmeyi zor buldukları için genellikle İngilizcede olmayan /ü/ sesi yerine /u/ sesini, /ı/ sesi yerine /i/ sesini, /ö/ sesi yerine /o/ sesinin kopyalamışlardır.
10. Katılımcıların çoğu kendi dillerinden Türkçeye geçen sözcükleri aynı kendi dillerindeki şekliyle telaffuz ederek Türkçeye kopyalamışlardır. *Örnek: university (yünivörsity), television (televijın)*
11. Bir kadın katılımcı dışında tüm katılımcılar Türkçenin sesletiminin İngilizceye göre yazıya daha yakın olmasını kolay bulmaktadır.

Biçim Bilgisi

Yapılan çözümlene sonucunda toplam 27 adet biçim bilgisel sapma tespit edilmiş ve bu sapsmalar ilgili bölümde ad çekimi ile ilgili sapsmalar, fiil çekimi ile ilgili sapsmalar ve yapım ekleri ile ilgili sapsmalar başlıkları altında toplanmışlardır. Türkçe ekler katılımcıların öğrenmede en çok zorluk yaşadıkları başlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Biçim bilgisel olarak katılımcıların yaptığı sapsmalardan şu sonuçlar çıkarılmıştır.

1. İngilizcede ve Türkçede adlar kendilerinden sonra ekler alarak benzer şekilde çoğul yapılmasına karşın katılımcıların yaklaşık yarısı Türkçe çoğul eklerini kullanmamışlardır.
2. Ad durum eklerinin doğru kullanamamak katılımcıların en büyük biçim bilgisel sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Hemen hemen tüm katılımcılar ad durum eklerini yanlış ya da eksik kullanmışlardır.
3. Katılımcılar iyelik eklerini kullanma konusunda da sorun yaşamaktadırlar. Bu durum İngilizcede adlardan sonra iyelik eki kullanılmaması sebebiyle katılımcıların İngilizcenin bu özelliğini Türkçeye kopyalamasından kaynaklanıyor olabilir.
4. Katılımcıların yaşadıkları diğer sorun bildirme çekim ekini doğru kullanamamalarıdır. Türkçedeki bildirme çekim eki *-imek* ile İngilizcede yardımcı fiil olarak kullanılan *kişi* ve zamana göre değişiklik gösteren *to be* ile benzerlik göstermektedir. *To be* yardımcı fiili İngilizcede *kişi* zamirinden hemen sonra, ad soylu sözcüklerden ise önce kullanılmaktadır. Türkçede ise bildirme ekinin ad soylu kelimelerden sonra kullanılması bu sapsmaya yol açmış olabilir.
5. Katılımcıların yaşadığı başka sorun *kişi* eklerinin yanlış ya da eksik kullanmalarıdır. Bunu sebebi Türkçenin aksine İngilizcede fiillerden sonra *kişi* eklerinin kullanılmaması olabilir.
6. Türkçede kip, zaman, *kişi*, soru ekleri fiilin sonuna eklenmesine karşın, İngilizcede bu işlevi genellikle fiilden önce kullanılan sözcükler görmektedir. Fiil çekimi ile ilgili sapsmaların temelinde İngilizce ve Türkçe arasındaki bu yapısal farklılık yatıyor olabilir. Bu yapısal farklılıktan dolayı katılımcılar özellikle fiilin sonuna getirilen kip, zaman, *kişi* eklerini doğru biçim ve sırada kullanamıyor olabilirler.

7. Yapım ekleri konusunda da katılımcılar genellikle addan ad yapım ekleri ve çatı eklerinde sorun yaşamaktadırlar. Addan ad yapım ekleri ile ilgili sapmalar bakıldığında sapmanın genellikle dil ve millet adlarında yapıldığı görülmektedir. İngilizcede hem millet hem de dil adları aynı eklerle yapılmakta ve millet için ayrı, dil için ayrı sözcükler kullanılmamaktadır. Oysa bu durum Türkçede farklıdır. Türkçede millet ve dil kavramları için farklı sözcükler kullanılmaktadır. Bu sapmayı yapan katılımcılar da İngilizcenin yukarıda açıklanan özelliğini Türkçeye kopyalayarak, hem millet hem de dil kavramı için tek bir sözcük kullanmaktadır. Çatı ekleri ile ilgili sapmanın sebebi bağlama göre İngilizcede iki anlama da gelebilen sözcüklerin İngilizceden Türkçeye aynı mantıkla kopyalanması olabilir. *Örnek: finish (bitmek/ bitirmek)*

Söz Varlığı

Söz varlığı ile ilgili katılımcıların yapmış olduğu sapmalar *Yanlış Sözcük Seçimi, İngilizceden Yapılan Anlamsal Kopyalar, Gereksiz Sözcük Kullanımı, Sözcüğün Yanlış Kullanımı, Kullanılması Gereken Sözcüğün Kullanılmaması* başlıklarında toplanmıştır. Katılımcılar cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları, Türkiye'deki ikamet süreleri ne olursa olsun doğru sözcüğü seçmede sorun yaşamaktadırlar. Son olarak katılımcılar görüşmelerde çok anlamlı sözcükleri öğrenmekte ve doğru kullanmakta zorluk çektiklerini ifade etmişlerdir.

Söz dizimi

Söz dizimi ile ilgili katılımcıların yapmış oldukları sapmalar söz dizimi bölümünde ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Söz dizimi ile ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Genel olarak katılımcılar kafalarındaki İngilizce cümleleri sözcüklerin İngilizcedeki sıralamasıyla, Türkçe söz dizimini düşünmeden kısmen ya da tamamen kopyalamışlardır.
2. İngilizcenin tipik Ö+Y+N öge sıralamasını bazı cümlelerde aynı şekliyle Türkçeye kopyalamışlardır.
3. Türkçedeki ilgi/iyelik yapısındaki yan cümleleri kurmakta sorun yaşadıkları İngilizce şeklini Türkçeye kopyalamışlardır.
4. Türkçede *the most, a lot* ve *more* sözcüklerinin karşılığı olan *en, çok* ve *daha* sözcüklerini anlamsal ve sözdizimsel olarak kullanmakta sorun yaşamışlardır.

5. İngilizcenin etkisiyle kişi zamirleri gerekli olmadığı hâlde kullanılmıştır.
6. Türkçenin özellikle fiilimsi eklerini kullanamadıkları için İngilizce yan cümle tipini sözdizimsel olarak aynı şekliyle Türkçeye kopyalamışlardır.
7. Edatları bazı durumlarda addan sonra kullanmak yerine İngilizcenin etkisiyle addan önce kullanmışlardır.
8. Yukarıdaki İngilizcenin etkisi sonucu yapılan kopyalamalara ek olarak İngilizcenin etkisinden bağımsız olarak sözdizimsel anlamda sözcükleri olmaları gereken yerde değil başka yerlerde de kullanmışlardır.

Türkçeye Karşı Yaklaşım ve Tutum

Katılımcıların Türkçeye karşı yaklaşım/tutum, görüş ve değerlendirmelerinden şu sonuçlar çıkarılmıştır.

1. Türkiye'nin bir turizm ülkesi olması İngilizlerin Türkçe ile karşılaşmalarında en önemli etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Tatil amaçlı Türkiye'ye gelip sonra bir Türk erkekle evlenip Türkçe öğrenmeye başlayanların yanında son yıllarda emeklilik sonrası, güzel bir iklim ve doğada yaşamak için Fethiye'ye gelen ve Türkçe ile ilk kez bu sebeple karşılaşmış öğrenmeye başlayan kişi sayısı da az değildir.
2. Türk eşlerin evde genellikle İngilizce konuştuğu, eşlerinin yaptıkları Türkçe hataları düzeltmediği, onları cesaretlendirip teşvik etmedikleri için bir Türk ile evli olan kadınların genel olarak Türkçe öğrenimlerine eşlerinin katkısından bahsetmek mümkün değildir.
3. Türkçe öğrenmede çocuklar en önemli motivasyon kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Anneler bir şekilde çocukların öğretmenleriyle, sınıf arkadaşlarıyla ya da diğer veliler ile iletişime geçebilmek için kendilerini Türkçe öğrenmek zorunda hissetmektedirler. Benzer şekilde bir Türk ile evli olan kadınlar, eşlerinin akrabaları ile Türkçe konuşmak zorunda oldukları için Türkçe öğrenmelerinde akrabaların olumlu katkısından söz edilebilir. Buradan da sebebi ne olursa olsun mecburiyetin dil öğrenmeye olumlu katkı sağladığı sonucuna varılabilir.

4. Bu bölgede yaşayan İngilizlerin en büyük sorunu, dışarı çıktıklarında Türkçe konuşmak istemelerine rağmen Türklerin onlarla İngilizce konuşmakta ısrar etmesidir. Fethiye'nin turistik bir ilçe olmasının yanında İngilizcenin artık dünya dili olması, iyi İngilizce biliyor olmanın daha çok maddi imkân sağlayacağı görüşü de yukarıda bahsi geçen durumun sebepleri olabilir. Bu durum İngilizlerin Türkçe öğrenme motivasyonunu aşağı çekmekte, onları tembelleştirmekte ve Türkçe öğrenme hızlarını yavaşlatmaktadır. 1970'li yıllarda Türkiye'ye gelen katılımcılar sokakta İngilizce bilen insan sayısının çok az olmasının mecburi olarak Türkçe öğrenme süreçlerini hızlandırdığını düşünmektedir. Bir katılımcıda Fethiye'de yaşayan Rus ve Alman arkadaşlarının olduğunu onların Türkçeyi daha iyi öğrendiğini ve konuştuğunu söylemiştir. Bunun sebebi olarak da dışarıda herkesin İngilizce konuşmasının İngilizleri tembelleştirdiğini belirtmiştir.

Yapılan tüm bu değerlendirmelere bakınca dil öğreniminde sokağın önemli bir rolü olduğu, kişinin hayatta kalabilmek için kendisini mecbur hissettiğinde yaşadığı yerin dilini bir şekilde öğrendiği sonucuna varılabilir.

5. Bilinmeyen sözcükler Türkçe kitap, gazete okuma ve Türkçe TV izlemenin önünde en büyük engel olarak karşımıza çıkmaktadır. Gazete, kitap okurken ya da TV izlerken karşılaşılan bilinmeyen sözcükler motivasyon bozukluğuna yol açmakta ve aktiviteyi sıkıcı hâle getirmektedir. Bazı katılımcılar filmleri Türkçe alt yazılı izlemenin Türkçelerinin gelişimine olumlu katkı sağladığını düşünmektedir. Katılımcıların çoğu tarafından Orhan Pamuk ve Elif Şafak İngilizce tercümesinden okunmaktadır.

6. Dil tercihi ve kullanım sıklığı bulunulan ortam, muhatap olunan kişi, bir Türk ile evli olup olmama, çocuk sahibi olup olmama, çalışıp çalışmama gibi durumlara göre değişiklik göstermektedir. Genel olarak Türklerle Türkçe, İngilizlerle bir araya geldiğinde ise İngilizce kullanılmaktadır. Konuşma sıklıkları yukarıdaki durumlara göre değişmektedir. Bir Türk ile evli ve çocuğu olan ve çocuğu okula giden katılımcıların evlerinde Türkçe daha baskın dil gibi görünmekle beraber bu durum her katılımcı için geçerli değildir. Eşinin akrabaları Fethiye'de yaşayan İngilizler yaşamayanlara göre daha fazla ve daha sık Türkçe kullanmakta ve çalışanların iş yerlerinde Türk olduğu için Türkçe kullanım sıklığı çalışmayanlara göre daha fazla görünmektedir. Ayrıca katılımcılardan birkaçı çocukların dil kullanımı ile ilgili olarak

çocukların okula başlamadan önce kendi aralarında İngilizce konuştuklarını, okula başladıktan sonra ise aynı çocukların bir araya geldiklerinde Türkçe konuştuklarını belirtmiştir. Buradan okula başlamadan önce çocuklar için İngilizce olan baskın dilin okula başlayınca Türkçe olduğu sonucuna varılabilir.

7. Katılımcıların tamamı Türkçeyi öğrenilmesi zor bir dil olarak görmektedir. Zorlanılan alanlar farklılık göstermekle birlikte genel olarak Türkçenin biçim bilgisinde ve İngilizcede olmayan sesleri telaffuz etmekte zorlandıkları görülmektedir.

8. Eşinin ailesi Fethiye'nin köylerinde yaşayan kadınlar Türkçe öğrenirken ağız ile ilgili daha fazla sorun ve kafa karışıklığı yaşamaktadırlar. Çalışmanın ses bilgisi kısmına bakıldığında Fethiye ağızı kullanarak standart Türkçeden sapma yapan 12 katılımcı vardır. Bu da bize burada yaşayan İngilizlerin bir şekilde ağız etkisinde kaldıklarını ve bu ağzın da bazı sözcüklerin telaffuzunda ortaya çıktığını göstermektedir.

9. Katılımcıların tamamı görüşme esnasında farklı oranlarda ve farklı sebeplerle kendi diline kod değiştirmiştir. Kod değiştirme genellikle konuşulan konu ile alakalı olarak dilsel eksiklik hissedildiğinde devreye girmektedir. Kod değiştirme konuşulan konu başlığına bağlı olarak da değişiklik göstermektedir. Katılımcılar günlük konular ve rutinleri hakkında konuşurken daha az, günlük konulardan uzaklaşıp teknik konulara girdikçe daha fazla kod değiştirmektedir. Kod değiştirme bazen bir kelime, bazen bir ifade, bazen bir cümle bazen de bir paragraflık bir konuşma olabilmektedir.

10. Türkiye'deki ikamet süresinin artmasıyla Türkçeyi anlama ve ifade etme oranı artmakta, ikamet süresi azaldıkça da Türkçeyi anlama ve ifade etme oranını azalmaktadır.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenimi ve Öğretimi

Katılımcıların yaptığı değerlendirmelerden Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi açısından şu sonuçlar çıkarılmıştır:

1. Katılımcılar Türklerle iletişim kurmanın önemine dikkat çekmiş ve Türklerle iletişim kurdukça ve pratik yaptıkça Türkçeyi daha iyi öğrendiklerini ya da öğreneceklerini ifade etmişlerdir.

2. Katılımcılar Türkçenin dil bilgisel olarak değil, kendi ihtiyaçlarına paralel olarak pratiğe dayalı öğretilmesi gerektiğini düşünmektedir.
3. Katılımcılar Türkçe alt yazılı filmler izlemenin ve odalarına Türkçe kelime kartları yapıştırmanın ve bu kelimeleri dışarıda kullanmanın Türkçe öğrenmelerine katkı sağladığını ifade etmişlerdir.
4. Türkçenin öğrenilmesi ile ilgili en büyük sorun burada yaşayan İngilizlerin dışarı çıktıklarında çarşıdaki Türklerin onlarla İngilizce konuşmakta istekli ve ısrarcı olmalarıdır.
5. Türkçenin öğrenimi ve öğretimi ile ilgili olarak karşılaşılan diğer bir zorlukta burada yaşayan İngilizlerin yaşlarıdır. Yaşlı olanlar dil öğrenme konusunda istekli olsalar da öğrenme kabiliyetlerini yitirdiklerini ve öğrendiklerini çok çabuk unuttuklarını düşünmektedirler.
6. Üniversitede Türk Dili ve Orta Doğu tarihi okuyan ve İngiltere’de İngilizlere Türkçe öğreten bir katılımcı Türkçeyi sadece dinleme ve konuşma üzerine kurgulayarak öğrettiğini ve bu yöntemle daha başarılı olduğunu ifade etmiştir. İngilizlere Türkçe öğreten bu katılımcı da İngilizlerin en çok Türkçenin biçim bilgisinde zorlandıklarını belirtmiştir.
7. Katılımcılar ses bilgisi anlamında genel olarak İngilizcede olmayan sesleri ve /r/ sesini telaffuz etmekte zorlandıklarını ifade etmişlerdir.
8. Katılımcılar dil bilgisel anlamda en çok Türkçe eklerde sıkıntı yaşamaktadır. Biçim bilgisel anlamda en çok çoğul eklerini, ad durum eklerini, iyelik eklerini, bildirme ekini, kişi eklerini doğru kullanmakta zorluk yaşamaktadırlar. Ayrıca katılımcıların fiil çekimi ve yapım eklerinin kullanımı ile ilgili olarak da sorun yaşadıkları görülmektedir.
9. Söz varlığı anlamında ise katılımcılar genellikle doğru sözcük seçiminde ve çok anlamlı sözcükleri öğrenmede güçlük çekmektedirler.
10. Söz dizimi anlamında en büyük sorun İngilizceden yapılan sözdizimsel kopyalar, sözcüğün dizilimde yanlış yerde kullanımı, Türkçedeki yan cümle tipini kullanamama, kişi zamirlerinin gereksiz kullanımı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmadan çıkarılan sonuçlara göre Türkçe öğretim merkezlerine şu önerilerde bulunulabilir:

1. Türkçe öğretim merkezleri öğrencilerin dilsel anlamda neye ihtiyaç duyduklarını tespit edip öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik planlama yapabilirler. Örneğin dil bilgisi öğretiminin seviyesi iyi ayarlanmalıdır çünkü çok fazla dil bilgisine dayalı olan dersler öğrenciler için sıkıcı olabilmektedir. Bu çalışmada katılımcılar Türkçenin dil bilgisel olarak değil kendi ihtiyaçlarına paralel olarak pratiğe dayalı öğretilmesi gerektiğini düşünmekte ve dil bilgisine dayalı öğretimi çok sıkıcı bulmaktadır.
2. Türkçe öğretim merkezlerinde öğrencilerinin yaptıkları ses bilgisi, biçim bilgisi, sözdizimi ve söz varlığı sapmaları tespit edilip çözümlendikten sonra materyal ve müfredat planlaması buna göre yapılabilir.
3. Bu çalışmada katılımcıların özellikle kendi dillerinde olmayan sesleri telaffuz etmekte zorlandıkları tespit edilmiştir. Benzer durum Türkçe öğrenme merkezlerindeki öğrenciler için de geçerli olabilir. Bu nedenle Türkçede olan ancak öğrencilerin ana dillerinde olmayan sesler tespit edilip bu seslerin öğretimi üzerinde daha fazla durulabilir.
4. Bu çalışmada katılımcılar en çok Türkçenin biçim bilgisinde zorlandıklarını belirtmişlerdir. Tipolojik olarak ana dili Türkçeden farklı olan bir öğrenci için tek bir sözcüğe bir cümlenin sığdırılması öğrenciye şaşırtıcı gelebilir. Öğrencilere Türkçenin bu özelliği anlatılıp eklerin doğru öğretilmesi için çok sayıda alıştırma yaptırılabilir.
5. Bu çalışmada olduğu gibi öğrenciler cümle kurmak istediklerinde kendi dillerindeki cümleyi Türkçenin sözdizimine uydurmadan kendi dillerindeki sözdizimine göre Türkçeye kopyalayabilirler. Türkçe öğretirken öğrencilerin yaptıkları bu tür kopyalama ve transferler tespit edilmeli ve öğrencilerin hataları sistematik hale gelmeden düzeltilmelidir.
6. Söz varlığı bakımından öğrencilerin özellikle kendi dillerinden yaptıkları anlamsal kopyalara, birden fazla anlama gelen Türkçe sözcüklerin, ikilemelerin ve deyimlerin öğretimine özen gösterilmelidir. Örneğin, yeni İngilizce öğrenmeye başlayan bir öğrenci Türkçe *hava atmak* deyimini için İngilizcede *hava* ve *atmak* sözcüklerinin karşılığı olan *throw* ve *air* sözcüklerini bir araya getirerek *throw air* diyebilir. Hâlbuki *show off* bu deyimden İngilizce karşılığıdır. Buna benzer durumlar Türkçe öğrenen öğrenciler için de

geçerli olabilir. Öğrencilerin zorlanabileceği diğer bir konu *doktor moktor*, *mırın kırın*, *ıvır zıvır* vb. ikilemelerin anlaşılması olabilir. Örneğin, *doktor moktor* ikilemesini duyduğunda ve anlamını merak edip sözlüğe baktığında *doktor* sözcüğünü bulabilecekken *moktor* sözcüğünü bulamaz.

7. Türkçenin tipolojik olarak sola dallanan bir dil olması, sağa dallanan dilleri konuşanlara zor gelebilir çünkü sağa dallanan diller ile Türkçe tam tersi şekilde işlemektedir. Bu öğrenci grubuna Türkçenin bu özelliği anlatılmalı ve farkındalık yaratılmalıdır. Ayrıca tipolojik olarak dili Türkçeye benzer ve farklı olan dillerin öğrencileri ayrı sınıflarda olmalıdır. Örneğin bir Kazak ve bir İngiliz öğrenci aynı sınıfta olmamalıdır. Kazak öğrencinin kendi dili ve Türkçe arasındaki tipolojik ve kültürel benzerlikten dolayı Türkçeyi öğrenmesi daha kolay ve daha hızlı olabilir. Buna karşılık, bu durum aynı sınıftaki İngiliz öğrenci için geçerli olmayacağı için Türkçeyi öğrenmek onun için daha zor olabilir. Bu nedenle bu iki öğrenci grubu için hazırlanacak materyal, müfredat ve planlama birbirinden farklı olmalıdır.

8. Öğretmenlerin Türkçe öğrenen grubunun dilini bilmesi hem öğretmen hem de öğrenciler açısından avantajlı bir durum olabilir. Böyle bir durumda öğretmen Türkçe ve öğrencilerin dili arasında kıyaslamalar yapabildiği için öğrencilerin yaşayabilecekleri muhtemel sorunları önceden kestirebilecek, planlamasını ona göre yapabilecek ve anlaşılması zor konuların üstesinden daha kolay gelebilecektir. Ancak öğretmenin bu özelliği sadece Türkçenin daha iyi öğretilmesi noktasında devreye girmeli sınıf içinde öğretmen mümkün olduğunca Türkçe konuşmalıdır. Öğrenci ders içinde ve dışında öğrendiği dile ne kadar çok maruz kalırsa dili o kadar iyi ve hızlı öğrenir. Bu sebeple, öğrencilerin dilini bilen öğretmen bu özelliğini gerekli gördüğü durumlarda kullanmalıdır. Her ne kadar öğretmenin öğrenci grubunun dilini biliyor olması avantaj gibi görünse de öğrenci grubunun dilini bilmeyen bir öğretmenin de kendine özgü avantajları vardır. Böyle bir durumda öğretmen öğrencilerin dilini bilmediği için onlarla hep Türkçe iletişim kurmak durumunda kalacak, bu da öğrencilerin Türkçe kullanım sıklığını ve miktarını artıracaktır. Bu çalışma da katılımcılar dışarıda insanların onlarla İngilizce iletişim kurma istek ve ısrarların onların Türkçe dil gelişimlerine olumsuz yansıdığını ve bu durumun Türkçe öğrenme sürecini uzattığını düşünmektedir. 1970’li yıllarda Türkiye’ye gelen katılımcılar o yıllarda dışarıda İngilizce bilen insan sayısının az olmasından dolayı Türkçeyi daha çabuk öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Buradan

mecburiyetin dil öğrenimini hızlandırdığı sonucuna varılabilir. Sınıf ortamında öğretmenin öğrencilerin dilini bilmemesi sınıf içi iletişimde Türkçeyi zorunlu kılacağı için dil öğrenimini hızlandırabilir. Bu sebeplerden dolayı, Türkçe dil öğrenim merkezlerinde hem derste hem de ders dışında öğrenciler mümkün olduğunca Türkçe kullanmaya teşvik edilmeli ve mecbur bırakılmaldır. Böylelikle öğrenciler Türkçe pratik yapabilecek bu da onların dil gelişimini daha da hızlandıracaktır.

9. Bu çalışmadaki katılımcılar Türkçe alt yazılı filmlerin kendileri için eğlenceli ve yararlı olduğunu belirtmişlerdir dolayısıyla Türkçe öğretim merkezlerinde alt yazılı filmlerden faydalanılabilir. Ancak seçilecek olan film öğrencilerin dil seviyeleri ve ilgi alanlarına yakın olmalı ve film daha önceden öğretmen tarafından izlenmeli, dikkat çekilecek dilsel ve kültürel konular önceden belirlenmeli ve film bittikten sonra sözcük öğretimi, konuşma ve yazma aktiviteleri ile desteklenmelidir.

KAYNAKÇA

- Abbes, K. (2016). *The Acquisition Of French Morpho-Syntactic Properties: Cross-Linguistic Influence In The Learning Of L3 French By Turkish/Spanish Speakers Who Learned English as an L2*. Doktora Tezi, University of Essex.
- Abushibab, İ. (2012). Syntactic Contrastive Analysis of Turkish and English *DacoRomania, serie nouă, XVII, 2012, nr. 2*, p. 230–244
- Appel, R., Muysken, P. (2005). *Language Contact and Bilingualism*. Amsterdam: Amsterdam University Press
- Baker, C. and Prys Jones, S. (1998). *Encyclopedia of Bilingualism and Bilingual Education*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Beardsmore, Hugo B. (1986). *Bilingualism: Basic principles* (Second Edition). England: Multilingual Matters LTD
- Çelebi, N. (2010). *Kıbrıs Türk Ağzlarında Dil İlişkisi İzleri*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Demir, N., Yılmaz, E. (2011). Ses Olayları I. H. Pilancı (Ed.). *Türkçe Ses Bilgisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web Ofset.
- Demir, N., Yılmaz E. (2014). *Türk Dili El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Demir, N. (2015). İsim Çekimi. H. Pilancı (Ed.). *Türkçe Biçim Bilgisi*. (ss. 76-93). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset.
- Demir, S.A. (2015). Fiil Çekimi. H. Pilancı (Ed.). *Türkçe Biçim Bilgisi*. (ss. 100-117). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset.
- Demir, S.A., Yılmaz, E. (2015). Sözlüksel Kelime Yapımı I. H. Pilancı (Ed.). *Türkçe Biçim Bilgisi*. (ss. 125-132). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset.
- Demirci, K. (2014). *Türkoloji için Dilbilim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Edwards, J. (2003). *Multilingualism*. Taylor & Francis e-Library.
- Erdem, M. (2015). Sözlüksel Kelime Yapımı II. H. Pilancı (Ed.). *Türkçe Biçim Bilgisi*. (ss. 141-150). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset.

- Ergin, M. (1987). *Üniversitelere için Türk Dili. (3.bs)*. İstanbul: Bayrak Basım.
- Genesse, F. (1989). Early Bilingual Development: One Language or Two? *Journal of Child Language Dergisi*,(16), 161-179.
- Göksel, A., Kerslake, C. (2005). *Turkish: A Comprehensive Grammar*. Taylor & Francis e-Library.
- Gönen, İ. (2010). Adıl Düşmesi Değiştirgeni ve Birinci Dil Aktarımı: İngilizce Öğrenen Türk Öğrenciler Üzerine Bir Çalışma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2), 115-133.
- Grosjean, F. (2008). *Studying Bilinguals*. Oxford: Oxford University Press.
- Güzel, A. (2014). *İki Dilli Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Huber, E. (2013). *Dilbilime Giriş*. İstanbul: Yabancıdil Yayınları.
- İmer, K. (1990). *Dil ve Toplum*. İstanbul: Gündoğan Yayınları.
- Jarvis, S. ve Pavlenko, A. (2008). *Crosslinguistic Influence in Language and Cognition*. New York, NY: Routledge.
- Johanson, L. (2014). *Türkçe Dil İlişkilerinde Yapısal Etkenler*. (N. Demir. Çev.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. (2014).
- Karahan, F. (2005). Bilingualism in Turkey. Proceedings of the 4th International Symposium on Bilingualism. James Cohen (Ed.). (ss. 1152-1166). Somerville, MA: Cascadilla Press.
- Kıran, Z., Kıran A. (2013). *Dilbilime Giriş (4.bs)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Korkmaz, Z. (2014). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi (4.bs)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Lewis, G.L. (1967). *Turkish Grammar*. Oxford: Oxford University Press.
- Luik, P. (2011). Phonological transfer to L2 Finnish. Brigham Young University
- Mackey, W. (1970). The Description of Bilingualism. J. Fishman (Ed.). *Readings in the the Sociology of Language* (ss. 554-582). The Hauge, Mouton.

- Mackey, W. (2001). The Bilingualism Reader. The Description of Bilingualism. L. Wei (Ed.). *The Bilingualism Reader* (ss. 22-51). Taylor & Francis e-Library.
- Molali, N. (2005). *Romanya Türk Toplulukları Örneğinde İki Dillilik*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Myers-Scotton, C. (2006). *Multiple Voices :An Introduction to Bilingualism*. Cornwall: Blackwell Publishing.
- Ratcehav, S. (2007). *English Language Attitudes And Motivation Among Adult Migrants in Australia*. Doktora Tezi, University of Newcastle, Australia.
- Redlinger, R. G. ve Park, T. (1980). Language Mixing in Young Bilinguals. *Journal of Child Language Dergisi*, (7), 337-352
- Refatto, A. (2002). *Contact Phenomena between Veneto, Italian and English in The Third Generation in Australia*. Doktora Tezi, Monash University, Melbourne.
- Rezzagil, M. (2010). *5-8 Yaş İki Dilli Çocukların Türkçe Artikülasyon Özelliklerinin Sesbilgisel (Fonolojik) Süreçler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Swan, M. (1996). *Practical English Usage*. Oxford: Oxford University Press.
- Turgut, A. (2013). *A Contrastive on Turkish & English*. İzmir: Zeus Kitabevi
- Uluçam, I. (2014). Batı Avrupa'da Göçmen Türk Çocuk ve Gençlerinin Dil Edim ve Edinçlerine İlişkin Durumları, Eğitim Kurumlarındaki Konumları. K. İşleri, G. Çetinkaya, T. Çelik, S. Demirgüneş, T. Daşöz ve Y. Gençler (Haz.). *Türkçe Eğitiminde Kuramsal ve Uygulamalı Çalışmalar* (ss. 175-190). Ankara: Pegem Akademi.
- Uzun, G. L. (2014). Neden ve Nasıl bir İki Dillilik ve Bunun için Nasıl bir Anadili Öğretimi. K. İşleri, G. Çetinkaya, T. Çelik, S. Demirgüneş, T. Daşöz ve Y. Gençler (Haz.). *Türkçe Eğitiminde Kuramsal ve Uygulamalı Çalışmalar* (ss. 191-206). Ankara: Pegem Akademi.
- Wei, L. (2001). Dimensions of Bilingualism. L. Wei (Ed.). *The Bilingualism Reader* (ss. 1-21). Taylor & Francis e-Library.
- Weinreich, U. (1953). *Languages in Contact*. Newyork: Mouton.

Yılmaz, E. (2015). Sözdizimsel Kelime Yapımı: Fiilimsiler. H. Pilancı (Ed.). *Türkçe Biçim Bilgisi*. (ss. 158-168). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset.

Yılmaz, E. (2016). Türkçenin Tipolojisi. F. Yıldırım, B. Tüfekçüoğlu (Ed.). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Kuramlar, Yöntemler, Beceriler, Uygulamalar*. (ss. 1-15). Ankara: Pegem Akademi.

Yule, G. (2010). *The Study of Language*. Newyork: Cambridge University Press.

<https://www.thoughtco.com/the-use-of-more-in-english-1210666>. Erişim: 15.10.2017.

<https://www.thoughtco.com/the-use-of-most-in-english-1210667>. Erişim: 15.10.2017.

